

చైతన్య మానవి

chaitanyamaanavi

సంపుటి : 12

సంచిక : 4

హైదరాబాద్, ఏప్రిల్ 2017

40 పేజీలు

10 రూ॥లు

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

CHAITANYA MAANAVI

విసిరేయబడ్డ
జాతుల విముక్తి కోసం
వెలివాడల్లోని అమ్మల
గుండెలోతుల్లోని, బాధల సాంద్రతను
సమాజానికి చూపిన కాంతి నక్షత్రం
మా అమ్మ లలితమ్మ..

సింగ్ నగర్ లో ఉదయంగారి వర్తంతి

కాకినాడలో ఉదయంగారి వర్తంతి

అనంతపురంలో ఉగాది కవి సమ్మేళనం

చివటంలో మధ్యం షాపు రద్దు చేయాలని వినతిపత్రం

ప.గో. జిల్లాలో క్లాసుల సందర్భంగా జెండా ఆవిష్కరణ

విశాఖ పోస్ట్ కార్డ్ క్యాంపెయిన్

విశాఖలో అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా సెమినార్

ప.గో. జిల్లాలో అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా సదస్సు

‘యోగీ’కి పగ్గాలు

భారత దేశంలో అతిపెద్ద రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రిగా మతవాది యోగి ఆదిత్యనాథ్ ఇటీవల పదవీ బాధ్యతలు చేపట్టడం ప్రగతిశీలవాదులను ఆందోళనకు గురి చేసింది. మహిళల పట్ల, మైనార్టీల పట్ల ఆదిత్యనాథ్ కు వున్న తిరోగమన భావాలు అనేకసార్లు వెల్లడించాడు. అందులో మచ్చుకు కొన్ని...

“మహిళ బాలికగా ఉన్నప్పుడు తండ్రి సంరక్షణలో, యువతిగా ఎదిగినప్పుడు భర్త, వృద్ధాప్యంలో కొడుకు సంరక్షణలో ఉండాలి. ఆమె అంతకు మించి మరో గత్యంతరం లేదు”. కరడు గట్టిన ఈ మనువాది దృష్టిలో మహిళ ఒక అబల, ఆమె స్వతంత్రంగా జీవించలేదు. ప్రతి దశలోనూ మగవాడిపై ఆధారపడాల్సిందే! మహిళా రిజర్వేషన్లపై ఈ గోరఖ్ పూర్ ఆలయ మహాంత్ ఏంచెబుతున్నారో చూడండి.

“మహిళ పురుషుడితోపాటు అన్ని రంగాలలోనూ పోటీ పడుతోంది, కొన్ని రంగాల్లో పురుషుడి మించిపోతున్నది. కొన్ని రంగాలు ఇప్పటికే మహిళలకు రిజర్వ్ చేయబడ్డాయి. వీరికి ఇంకా రిజర్వేషన్ల అవసరమేముంది?” అని సెలవిచ్చారు. అంతటితో ఆగలేదు...

“స్థానిక సంస్థల ఎన్నికల్లో మహిళలకు రిజర్వేషన్లు ఉన్నాయి. అక్కడ వాళ్ల పనితీరు ఎంత ఘనంగా ఉందో తెలుస్తూనే వుంది. మహిళ ఇంటి పని, వంట పని, పిల్లల పోషణ చూసుకుంటే చాలు. ఇదే వారి ప్రధాన బాధ్యత”. అని పేర్కొన్నారు.

“పురుషుడు మహిళను తన చెప్పేతల్లో వుండేలా చూడగలిగినప్పుడే అతడు దేవుడవుతాడు. అదే మహిళ పురుషుడిపై పెత్తనం చెలాయించాలని ప్రయత్నిస్తే ఆమె రాక్షసి అవుతుంది” అని మరో చోట వ్యాఖ్యానించారు.

“మహిళా స్వేచ్ఛకు సంబంధించిన పాశ్చాత్య దేశాల భావనను మన దేశంలో గమక అమలు చేస్తే అది మహిళలను మరింత అధోగతిపాల్చేస్తుంది. కుటుంబ వ్యవస్థను, సంసారాన్ని ధ్వంసం చేస్తుంది. ఒక జాతిని నిర్మించటానికి ఇదొక పెద్ద అవరోధంగా తయారవుతుంది.” అని ఇంకొక చోట చెప్తారు. ఇటువంటి వ్యాఖ్యలు చేసిన వ్యక్తిని దేశంలోనే అతి పెద్ద రాష్ట్రమైన ఉత్తర ప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రిని చేయడంలో జైపి, ఆరెస్సెస్ ఆంతర్యం స్పష్టమౌతోంది.

గోరఖ్ పూర్ లోక్ సభ నియోజకవర్గం నుండి ఎం.పి.గా ఎన్నికవుతూ వస్తున్న ఈయనగారి రికార్డును పరిశీలిస్తే మహిళలను చులకన చేసి మాట్లాడడమే కాదు, మైనారిటీల పట్ల మరీ ముఖ్యంగా ముస్లింల పట్ల విషం గక్కారు. గోరఖ్ పూర్, ఆ చుట్టు పక్కల జిల్లాల్లో మత హింసను రెచ్చగొట్టడంలో ఆరితేరారు. హిందూ యువ వాహిని అనే సాయుధ దళాన్ని ఏర్పాటు చేసి ముస్లింల ప్రాబల్యంగల ప్రాంతాల్లో దాడులకు పురిగొల్పాడు.

“హిందూ రాజ్యంలో ముస్లింలకు ఎలాంటి సమాన హక్కులూ వుండవని, ద్వితీయశ్రేణి పౌరులుగానే వుండాలనే ఆరెస్సెస్, హిందుత్వ సిద్ధాంతం బాగా తలకెక్కించుకున్న వ్యక్తి ఆదిత్యనాథ్. గోరఖ్ పూర్ ను దీనికి ప్రయోగశాలగా మార్చారాయన.

హత్య, లూటీ, మత ఘర్షణలు రెచ్చగొట్టడం, మారణాయుధాలు కలిగి ఉండటం, ఇతర మతాల ప్రార్థనా స్థలాలను అపవిత్రం చేయటంతో సహా పలు నేరాభియోగాలను ఆదిత్యనాథ్ ఎదుర్కొంటున్నారు. ప్రస్తుతం క్రిమినల్ కేసులు పెండింగ్ లో వున్నాయి. యుపిలోను, కేంద్రంలోను జైపినే అధికారంలో వుంది కాబట్టి, ఈ కేసులన్నిటినీ మాఫీ చేసుకోవచ్చు.

ఎంతోమంది నిరుపేదలకు, రోగులకు సేవ చేసి కరుణామయిగా పేరొందిన నోబెల్ శాంతి బహుమతి గ్రహీత మదర్ థెరిసాపైన ఆయన ఆక్రోశం వెళ్లగక్కారు. “భారత దేశాన్ని క్రైస్తవ దేశంగా మార్చే కుట్రలో భాగమే మదర్ థెరిసా, సేవ పేరుతో మతమార్పిడులకు పాల్పడింది” అని ఓ హిందూ మత సమ్మేళన్ లో నిందించారు. పచ్చకామెల్ల రోగిని తలపించారు.

జైపి పాలిత రాష్ట్రమైన గుజరాత్ లో మంచి నీటికోసం రోడ్డుమీదకొచ్చిన ఇద్దరు బలహీన వర్గాల మహిళలను వివస్తలనుచేసి రోడ్డుమీద పడేసి అతి దారుణంగా కొట్టిన సంఘటన వార్తల్లోనూ, సోషల్ మీడియాలోనూ దేశ ప్రజలంతా చూసి నివ్వెరపోయారు. ఆ ఘటన గురించి మరచిపోక ముందే రుతుస్రావంలో వున్న బాలికలను కనిపెట్టేందుకు మహిళా వార్డెన్ హాస్టల్ లోని ఆడపిల్లలందరిని వివస్తను చేసి నిల్చోబెట్టిన హేయమైన సంఘటన తాజాగా యుపిలో చోటుచేసుకుంది.

మన్ కీ బాత్, స్వచ్ఛ భారత్, బేటి పడావో, బేటి బచావో అంటూ మహిళలనుద్దేశించి బాకా వూది మరీ ప్రచారం చేస్తున్న మోడీగారు ఏరి కోరి ఆదిత్యనాథ్ ను యుపి సిఎం పేరంపై కూర్చోబెట్టారు. అధికారం స్వీకరించిన వెంటనే యాంటీ రోమియో స్వాడ్స్ ఏర్పాటు చేశారు. కలిసి వెక్తున్న యువతీయువకులను, భార్యాభర్తలు, అన్నాచెల్లెళ్లతో సహా పోలీసుల సమక్షంలోనే వికృత చర్యలతో కోర్టు సైతం జోక్యం చేసుకోవాల్సి వచ్చింది.

ఒక మనువాదిని, అందునా బొత్తిగా పాలనా అనుభవంలేని వ్యక్తికి ఉన్నత పదవిని కట్టబెట్టడం ద్వారా జైపి, ఆరెస్సెస్ ప్రజాస్వామిక సమానత భావనలపై ఉక్కుపాదం మోపుతుంది. ఇటువంటి వారు నవభారతాన్ని నిర్మిస్తామని చెప్పటం నేతిజీరకాయ చందమే. ఇటువంటి వారిపలుబడిలో మహిళా సాధికారత, స్వేచ్ఛ, శాంతి, సమానత అనేవి ఎండమావులే!

అత్యవినాశం ప్రాచీన చేసుకొని
కులమతాల అడ్డుగీతలు చెరిపేసుకొని
మనమంతా కలిసి మెలిసి ఒకేశక్తిగా
అడుగు ముందుకేద్దాం..

చైతన్య మాసవి

ఈ సంచికలో

అధ్యయిజలీ బోర్డు

వేములపల్లి సత్యవతి
డాక్టర్ బి. విజయభారతి
డాక్టర్ శిలాలోలిత

ఐద్యా ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళాసంఘం

చిరునామా :

ఐద్యా రాష్ట్ర కార్యాలయం,
1-1-9/10 జవహర్ నగర్,
హైదరాబాద్-20
ఫోన్, 9490098620

E-mail : Chaitanyamanavi@gmail.com

fb : aidwaap

Blog : aidwaap@blockspot.com

సంపాదకులు

డి.రమాదేవి

సంపాదక వర్గం

కె. స్వరూపరాణి

బి. ప్రభావతి

మేనేజర్

ఎం. సుధ

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింటింగ్ ప్రిస్,

బ్లాక్ నెం: 21/1 ఎంహెచ్ భవన్,
అజమాబాద్ ఇండస్ట్రియల్ ఏరియా,
హైదరాబాద్ -20

వెల రూ : 10/-

రిపోర్టింగ్

సంస్కరణ

ఆర్కివ్

సమకాలీనం

సీరియల్

కథ

స్పందన

మల్టీమీడియా

కథ

పుస్తక సమీక్ష

సినిమా రివ్యూ

కేస్ స్టడీ

ఉద్యమాల బాటలో

భగత్ సింగ్, రాజగురు, సుఖదేవ్ ఆశయాలకు

పునరంకితం..... 5,6

మహాసంస్కర్తల వారసురాలు..... 7,8

మహిళా బడ్జెట్- బంగారు లేడి..... 9,10

తాగండి.. ఫుల్గా తాగండి..... 11

క్రిపుల్ క్రిక్ సమ్మె 12-19

పడవలు రేవు చేరాయి..... 20-23

కార్పొరేట్ విద్య నుంచి కావాలి ఆజాదీ..... 24, 25

శ్రీమతి యామినీ పూర్ణ తిలక..... 26,27

తప్పిపోయిన కుమార్తె 28-30

అసుర 31,32

జగదేకసుందరి క్లియోపాత్ర..... 33,34

నీ హక్కు వదులుకోకు..... 35,36

ఉద్యమాల బాటలో..... 37,38

పత్రికలో విభిన్న అంశాలపై వస్తున్న వ్యాసాలు రచయితల అభిప్రాయాలు మాత్రమే. అందులో పేర్కొన్న అన్ని అంశాలతో మానవి సంపాదక వర్గం ఏకీభవిస్తుందని భావించవలదు.

- ఎడిటర్

PRINTED AND PUBLISHED BY D. RAMA DEVI, AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM, PRINTED AT PRAJASAKTI DAILY PRINTING PRESS, M.H. BHAVAN, PLOT NO. 21/1, AZAMABAD INDUSTRIAL AREA, HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. PUBLISHED AT AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM AIDWA STATE OFFICE 1-1-9/10, JAWAHAR NAGAR. HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. EDITOR: D. RAMA DEVI. R.NO. APTEL/2006-20000

రిపోర్టింగ్

భగత్ సింగ్, రాజగురు, సుఖదేవ్ ఆశయాలకు పునరంకితం

-ఎస్. పుణ్యవతి

ఐదవ కార్యవర్గం ఉద్ఘాటన:

ఐదవ కేంద్ర కార్యవర్గ సమావేశం ప్రోఫెసర్ మాలినీ భట్టాచార్య అధ్యక్షతన మార్చి 21, 23 తేదీలలో జరిగింది. సమావేశాల చివరిరోజైన మార్చి 23వ తేదీ భగత్ సింగ్, రాజగురు, సుఖదేవ్లు అమరులైన రోజు. 1931 మార్చి 23న బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యవాదులు ఆ ముగ్గురు వీర యోధులను ఉరితీశారు. దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం, దేశ ప్రజల ఆర్థిక, సామాజిక న్యాయం కోసం వారు ప్రాణాలు అర్పించారు. వారి ఆశయ సాధనకోసం పునరంకితం కావటమే మన లక్ష్యమని చెప్తూ ప్రధాన కార్యదర్శి మరియు ధావలే రాజకీయ రిపోర్టు ప్రవేశపెట్టారు.

అమెరికా అధ్యక్షుడు డొనాల్డ్ ట్రంప్ జాత్యహంకార ధోరణి కూచిబొట్ల శ్రీనివాస్ లాంటి మేధావుల హత్యలకు దారి తీస్తుండగా మరోవైపు ట్రంప్ మితవాద ధోరణులకు అమెరికాలోనే వ్యతిరేకత వ్యక్తమవుతుంది. ట్రంప్ కు వ్యతిరేకంగా జరిగిన “ఉమెన్స్ మార్చ్”లో వేలసంఖ్యలో స్త్రీ పురుషులు పాల్గొన్నారు. స్వయంగా తానే అతి పెద్ద ధనాధిపతి అయిన ట్రంప్ విధానాలు ఆదేశంలో నిరుద్యోగ సమస్యను పరిష్కరించేటట్లుగా లేవు. పైగా యుద్ధోన్మాదం తలకెక్కింది. మధ్య ప్రాశ్చ్యంలోను, ఇరాక్, సిరియా, లిబియా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ వంటి దేశాలలో అమెరికా సైన్యాలు తిష్టవేసి వున్నాయి.

మనదేశంలో ఇటీవల ఐదు రాష్ట్రాల్లో ఎన్నికలు జరిగాయి. ఉత్తరప్రదేశ్,

ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రాలలో బిజెపి భారీ మెజారిటీ సీట్లతో ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటుచేసింది. ఈ రెండు రాష్ట్రాల్లోను ఇటీవలి కాలంలో 600 పైగా మత ఘర్షణలు జరిగాయి. మైనారిటీ మతస్థులపై దాడులు, దుష్ప్రచారాలు సాగుతున్నాయి. ప్రజల ఆహారపు అలవాట్లపై దాడులు జరుగుతున్నాయి.

యాంటీరోమియో స్వాడ్ల పేరుతో యువతీ యువకులపై యు.పి అంతటా దాడులు జరుగుతున్నాయి. దేశంలో అనేక ప్రాంతాల్లో ఆర్ఎస్ఎస్ దాడులు చేస్తుంది. ఢిల్లీలో “రామజాన్” విద్యార్థులపై ఏబీవీపీ దాడులు, పూణేలో సావిత్రిబాయిపూలే విశ్వవిద్యాలయంపై దాడులు కొన్ని ఉదాహరణలు మాత్రమే.

గుర్మహర్ ఆదర్శం :

“నేను ఢిల్లీ యూనివర్సిటీ విద్యార్థిని నేను ఏబీవీపీకి భయపడేదానిని కాదు. విద్యార్థిలోకం నాకు అండగా ఉంటుంది”. అంటూ ఆమె ఫేస్ బుక్ లో పోస్టింగ్ పెట్టింది. న్యాయం కోసం నిలబడింది. గుర్మహర్ ఎవరో కాదు కార్గిల్ యుద్ధంలో వీరమరణం పొందిన సైనికాధికారి కూతురు. గుర్మహర్ పై దాడులు చేస్తామని అత్యాచారానికి కూడా వెనుకాడమని ఆమెపై బెదిరింపులకు దిగారు. బీజేపీ కూడా ఆమెపై వ్యతిరేక ప్రచారంలో గొంతు కలిపారు.

నోట్లరద్దుతో ఒకవైపు సామాన్యులు, కష్టజీవులు ఎన్నో బాధలు అనుభవించారు.

మరోవైపు నల్లడబ్బు దొరలు యదేచ్ఛగా తిరుగుతూనే వున్నారు. ఆ పేరుతో దొడ్డిదారిన నగదు రహిత విధానంతో మనదేశంలో చిల్లరవర్తకాన్ని దొంగదెబ్బ తీసే ప్రయత్నం ప్రభుత్వం చేస్తోంది. ఈ కాలంలోనే ప్రభుత్వం బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టింది. యధావిధి సంపన్నుల ప్రయోజనాలు కాపాడింది. ప్రజలకు మొండిచెయ్యి చూపింది. ఆరులక్షల అరవైవేల కోట్లు పరిశ్రమాధిపతులు పన్నులు ఎగవేశారు. పేదలపై మాత్రం అదనంగా పన్నులు వేసింది.

కోట్లాది స్త్రీ పురుషులకు అంతో ఇంతో ఉపాధి చూపించే గ్రామీణ ఉపాధి పథకానికి ఎనభైవేల కోట్లు కావాల్సి వుంటే సగానికి సగం అంటే 48 వేల కోట్లు కేటాయించారు.

మహిళా శిశు సంక్షేమానికి సహాయపడే ఐసిడిఎస్ (అంగన్ వాడీ), మధ్యాహ్న భోజన పథకం, వైద్యం వగైరాలకు బడ్జెట్ కేటాయింపులు తగ్గించారు. అత్యాచార బాధితులకు నిర్భయ ఫండ్ కేటాయించింది కూడా ఖర్చు

పెట్టలేదు. బడ్జెట్తో సంబంధం లేకుండా ధరలు పెంచుతున్నారు. గ్యాస్రేటు పెంచారు.

ఈ ప్రభుత్వ విధానాల కారణంగా పేదరికం, ఆకలి, పసిబిడ్డల మరణాలు సంభవిస్తున్నాయి. దేశంలో అంబానీవంటి ధనికులు కోట్లకు పడగలెత్తారు. మనదేశం ఆకలి బాధలు అనుభవించటంలో 97వ స్థానంలో ఉంది. దేశంలో కనీస ప్రజా స్వామ్య హక్కులు లేవు. పేదల పోరాటాలను నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేశారు. చత్రీస్ ఘడ్

రాష్ట్రంలో గిరిజన స్త్రీలపైన భద్రతాదళాలు దారుణంగా అత్యాచారాలు చేస్తున్నాయి. మానవ హక్కుల సంఘం కూడా ప్రభుత్వానికి నోటీసులు ఇచ్చింది. ఇలాంటి అనేక సమస్యల మధ్య జీవితాలు వెళ్లదీస్తున్న మహిళలకు అండగా 'ఐదవ' వివిధ రాష్ట్రాలలో కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నది. సామాజిక న్యాయాన్ని సాధించే క్రమంలో భవిష్యత్ భారతజాతిని సమున్నతంగా తీర్చిదిద్దే క్రమంలో అణగారిన, వెనకబడిన ప్రాంతాల తరగతులకు జె.ఎన్.యులో

ఇచ్చిన ప్రత్యేక మార్కులను తగ్గించి రాజ్యాంగ స్ఫూర్తిని తగ్గించే ప్రయత్నాలను చేస్తున్న ప్రభుత్వ విధానాలను తిప్పికొట్టాలని కార్యవర్గం తీర్మానించింది.

రాబోయే కాలంలో కూడా హింసకు వ్యతిరేకంగాను, మహిళలకు పని, ఉపాధి హక్కులు, మెటర్నటీ సదుపాయాలు, వేతనాల కోసం స్త్రీలను చైతన్యపరచి పోరాటాలు నిర్వహించాలని కేంద్ర కార్యవర్గం పిలుపునిచ్చింది.

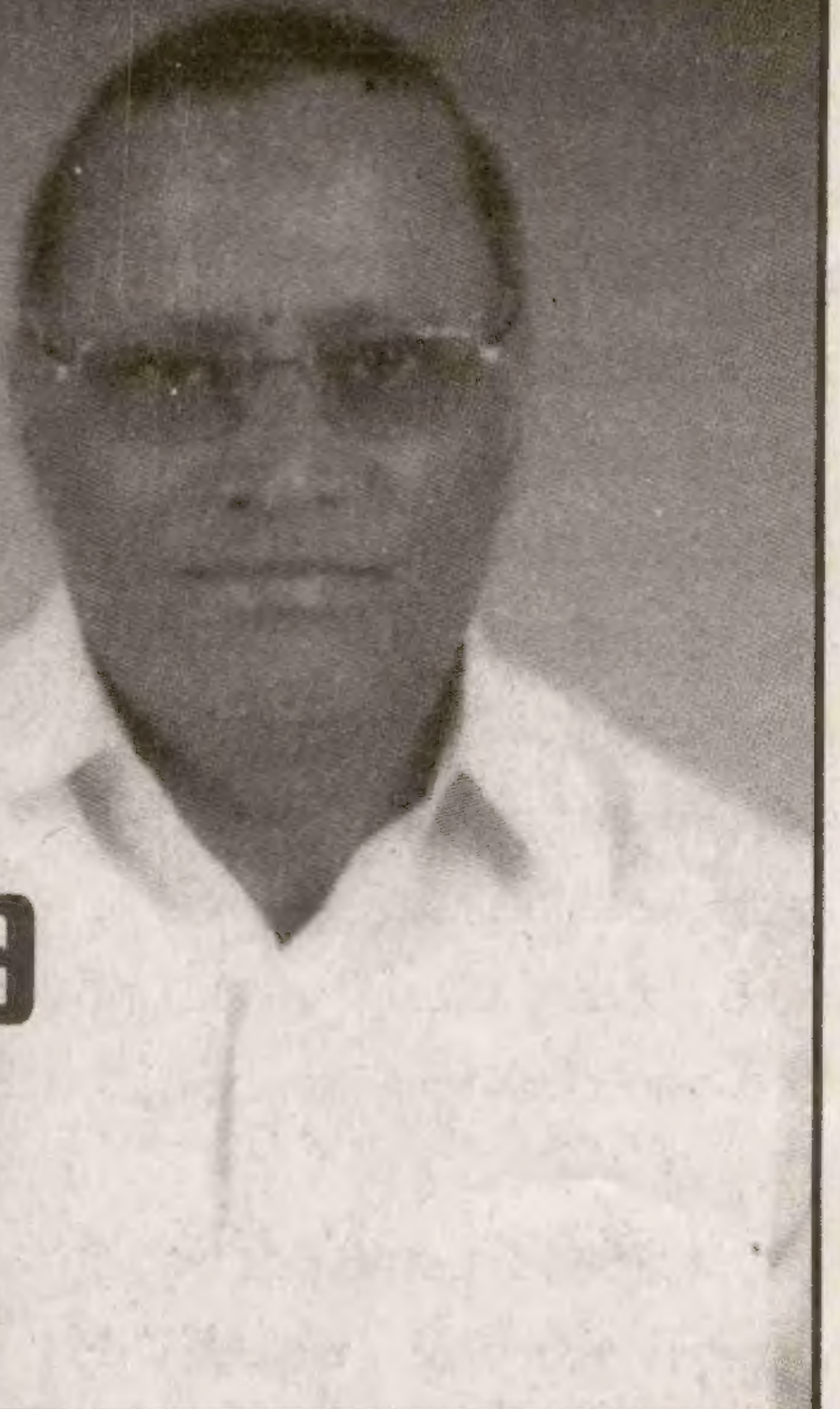
అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవ శుభాకాంక్షలతో..

బేవర్ సూర్యనారాయణ

సర్పంచ్, అలజంగి (ఐ), బొబ్బిలి (మం)

విజయనగరం జిల్లా, సెల్ : 9963599921

సంస్కరణ

మహా సంస్కర్తల వారసురాలు

- వాడ్రేవు చినవీరభద్రుడు

మార్చి 14న శ్రీమతి వకుళాభరణం లలిత ఈ లోకాన్ని విడిచి వెళ్లడంతో తెలుగు సమాజం ముఖ్యంగా రెండు రాష్ట్రాల్లోనూ అణగారిన వర్గాలకు చెందిన శ్రేయోభిలాషిని, సంస్కర్తని, స్నేహితురాలిని కోల్పోయారు. 15ఏళ్లకు పైగా ఆమె నిర్విరామ కృషిని చాలా దగ్గరగా చూసిన నాలాంటి వాళ్లకి ఆమె మన మధ్యలేక పోవడం వల్ల ఏర్పడే వెలితి ఎంత తీవ్రమైనదో అర్థం అవుతూ ఉంది.

డాక్టర్ వకుళాభరణం లలిత 1937లో ప్రకాశం జిల్లా వెంకంపాడు అనే కుగ్రామంలో పుట్టారు. అనేక ఇబ్బందులని ఎదుర్కొని పబ్లిక్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ లో ఎమ్మె. ఆంథ్రోపాలాజీలో డాక్టరేట్ చేశారు. కావలి జవహర్ భారతిలో రాజనీతి శాస్త్రం బోధించారు. మధ్యలో కొన్నాళ్లు తెలుగు అకాడమీలో కూడా పని చేశారు. పదవీ విరమణ తరువాత సెంట్రల్ యూనివర్సిటీలో విజిటింగ్ ప్రొఫెసర్ గా పని చేశారు. ప్రసిద్ధ చరిత్ర పరిశోధకులు వకుళాభరణం రామకృష్ణ గారితో 60 ఏళ్ల క్రింద ఏర్పడ్డ పరిచయం ప్రేమగా మారి 55ఏళ్ల ఆదర్శ దాంపత్యంగా కొనసాగింది.

డాక్టర్ లలిత జీవిత కాల కృషి ఏ ఒక్క రంగానికో పరిమితమైంది కాదు. ఆమె కృషి చేసిన అనేక రంగాల్లో ఆమె చేసిన ప్రయత్నాలని, సమాజానికి ఆమె అందించిన ఉపదానాన్నీ మనమింకా అంచనా వేసుకోనే లేదు. అట్లాంటి

అంచనా వేయడం మొదలు పెడితే అన్నింటికన్నా ముందు కలిగేది ఆశ్చర్యమే. ఒక మనిషి తన జీవిత కాలంలో ఇంత బాధ్యత ఎట్లా నిర్వహించగలిగారా అని. ఉదాహరణకి ప్రసిద్ధ రచయిత్రి జ్ఞానపీఠ పురస్కార స్వీకర్త మహాశ్వేతాదేవి తన జీవితం ఉత్తరార్ధంలో బెంగాల్ లో డీనోటీఫైడ్ తెగల గురించి కృషి చేసిందని మనకు తెలుసు. డాక్టర్ లలిత ఆంధ్రప్రదేశ్ లో విముక్త జాతుల మీద చేసిన పరిశోధన వెలువరించిన పుస్తకాలు తక్కిన సమాజంలో వారి పట్ల రేకెత్తించిన జాగృతిని అంచనా వేసుకుంటే ఆమె మహాశ్వేతాదేవి కృషికి సమానమయిన, ఇంకా చెప్పాలంటే, ఒక పాలు ఎక్కువే కృషి చేశారని అనిపిస్తుంది. పూర్వం మద్రాసు రాష్ట్రం లోనూ, నైజాంలోనూ ఆ తరువాత ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోనూ విముక్త జాతుల కోసం నిర్వహించిన పునరావాస కేంద్రాలు కప్ప రాళ్లుతిప్ప, సీతానగరం, సిద్ధాపురం, బిట్రగుంట, లింగాల, స్థువర్ధపురాలను ఆమె

స్వయంగా అధ్యయనం చేసి నేరస్తులుగా ముద్రపడిన 300 మందిని ఇంటర్వ్యూ చేసి 1971 నుండి పాత రికార్డులను తవ్వి తీసి ఆ జాతుల మీద వారి సమస్యల మీద ఆమె ప్రసరించిన వెలుతురు అసామాన్యమైనది. ఒక ప్రభుత్వ శాఖ లేదా ఒక విశ్వవిద్యాలయం చేపట్టవలసిన బాధ్యతను ఆమె కేవలం ఇద్దరు విద్యార్థులను వెంటబెట్టుకొని చేశారంటే అనూహ్యంగానూ, ఆశ్చర్యంగానూ ఉంటుంది.

బహుశా ఆ కృషిలో ఆమెలో పూర్వ మహాసంస్కర్తల రక్తం ప్రవహిస్తూ ఉందనుకుంటా. ఒక వీరేశలింగం, ఒక వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య, ఒక దుర్గాభాయ్ దేశ్ ముఖ్ లతో మాత్రమే లలిత గారిని పోల్చగలమనిపిస్తుంది. విముక్త జాతులతో పాటు ఆమె దేవదాసీలపైన జోగినులు, బనవి, ఆడపాపాలపైన, దొమ్మరి సానులపైన, వేశ్యావృత్తిపైన కూడా మౌలికమైన, విశ్వసనీయమైన క్షేత్ర పరిశోధన చేశారు. నటరాజ రామకృష్ణ

కృషిపైన సమగ్ర రచనలు చేశారు. ఇవన్నీ ఒక ఎత్తు, ఆమె పూర్వపు ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని గిరిజనులపై చేసిన పరిశోధన ఒక ఎత్తు. అసలు ఆమె నాకు పరిచయం కావడమే ఆ పరిశోధనల సందర్భంగా. అటు శ్రీకాకుళం, సవర వారి నుండి అటు అదిలాబాద్ గోండులు దాకా ఆమె 18 గిరిజనుల తెగల నృత్యరీతుల మీద పరిశోధనలు చేశారు అది కూడా మెడికల్ లీవ్ పెట్టుకొని. ఎర్నడ్ లీవ్ ఖర్చుపెట్టుకొని.

ఆమె గొప్ప గురువుల దగ్గర చదువుకున్నారు. కావలి విశ్వోదయలో డి.ఆర్.యస్వీ భుజంగరాయశర్మ, వేదుల సత్యనారాయణ శాస్త్రి, ఇంద్ర గంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి, శ్రీపాద గోపాలకృష్ణమూర్తి. కె.వి రమణారెడ్డి వంటి వారి దగ్గర ప్రసిద్ధ మానవ శాస్త్రవేత్త పి.కె భౌమిక పర్యవేక్షణలో ఆమె

సభ్యురాలు. ఆమెకీ రామకృష్ణ గారికీ ఆ సంస్థతో జీవితకాల అనుబంధం. ఇవి కాక అస్మిత, నవవికాస్ వంటి సంస్థల్లో ఆమెది క్రియాశీల పాత్ర. నిర్యాలో ఆదివాసీ విభాగానికి గౌరవాధ్యక్షురాలు రొమిలా థాపర్, బిపిన్ చంద్ర వంటి చరిత్రకారులతో, లవణం దంపతులు, ఎస్.ఆర్. శంకరన్, వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య వంటి సంఘ ప్రేమికులతో కలిసి పనిచేసిన కృషి ఆమెది. ఒక స్త్రీని చదివిస్తే ఒక కుటుంబాన్ని చదివించినట్టనేది పాతమాట. ఒక స్త్రీని చదివిస్తే ఒక సమాజాన్ని చదివించినట్టనేది లలిత గారి జీవితం చెప్పే కొత్తమాట.

‘నా జ్ఞాపకాలు’ (2012) పేరిట ఆమె రాసుకున్న అనుభవ కథనం హైస్కూలు విద్యార్థులకి పాఠ్యగ్రంథంగా పెట్టవలసిన పుస్తకం. ఆమె ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుతుండగా విని ఒకరాష్ట్ర గవర్నరు ఆమెని ఐఏఎస్ ఎందుకు చేయలేదని అడిగాడట. ఆమె డాక్టర్ కావాలని తల్లి విశాలాక్షమ్మ కోరుకుంది. కానీ డాక్టర్ లలిత తానొక పూర్తికాలపు సంఘసేవకురాలు కావాలనే అనుకున్నది. ఆమె ఒకచోట ఇలా

చేస్తున్న కృషికి డాక్టర్ లలిత చేసిన కృషి ఏ మాత్రమూ తక్కువకాకపోగా, చాలాసార్లు, నాబోటి ప్రభుత్వోద్యోగులకి ఆ కృషి నుంచి ప్రభుత్వం నేర్చుకోవలసిందే చాలా ఉందని అనిపిస్తున్నది కూడా.

తన జ్ఞాపకాలు తలుచుకుంటూ ఆమె ఒకచోట ఇలా రాశారు. ఆనాటికీ, ఇనాటికీ అదే జీవితం, విశ్రాంతి లేని జీవితం, సుసంపన్నమైన జీవితం. ఆనాడు విశ్రాంతి లేని జీవితం గడపబట్టే ఈనాటికీ విశ్రాంతి

లేని జీవితం అలవడింది. అందుకే ఒకరకంగా నాది సుసంపన్నమైన జీవితం అని చెప్పుకోవాలి’ అని.

బహుశా హాస్పిటల్లో ఉన్న ఈ చివరి మూడు వారాలూ విశ్రాంతి అనుకుందామా అంటే రెండు రోజుల క్రితం రామకృష్ణ గారితో అన్నారు.

రాసుకున్నారు. ‘సంఘసేవనే జీవిత పరమావధిగా ఎంచుకోలేకపోవడానికి కారణం ఒకవైపు కుటుంబ బాధ్యత, ఇంకోవైపున ఉద్యోగ బాధ్యత. అయినా వీధిలో అరుచుకుంటూ తిరుగుతున్న బుడబుక్కలవారు, ఒంటికి సరైన వస్త్రాలు లేక వేళకు తిండిలేక అలమటిస్తున్న చల్లయానాది స్త్రీలు వీరందరూ నా దృష్టి నుంచి ఏనాడు తప్పించుకోలేదు. వేశ్యావృత్తిలో ఉన్న స్త్రీలు, వారు చూపిన మానవతా విలువలు నాలో ఇంకా ఇంకిపోలేదు. కానీ మనకాలంలో ప్రభుత్వమూ, సాంఘిక సేవాసంస్థలూ

‘ఇక్కణ్ణుంచి తొందరగా డిశ్చార్జి అయిపోతే, నేను స్త్రీల సమస్యల గురించి రాద్ధామనుకున్న ‘ఊంబ్ టు టూంబ్’ తొందరగా పూర్తి చేయాలి’ అని. ఆ పుస్తకమే కాదు, ఎరుకలవారి పైన ఒక బృహద్గ్రంథం కూడా ఆమె రాయాలనుకున్నారు. మేమెప్పుడు కలుసుకున్నా ఆ పుస్తకం గురించే మాట్లాడేవారు ఆ మాటలు వింటుంటే, యాంత్రోపాలజీలో ఎమ్మె చదువుతున్న ఒక యువతిని చూస్తున్నట్లుండేది.

‘ఊంబ్ టు టూంబ్’ సార్థకంగా జీవించిన అరుదైన మనిషి డాక్టర్ వకుళాభరణం లలిత.

మహిళా బడ్జెట్-బంగారు లేడి

- డి.రమాదేవి

ఒక లక్షా ఏబై ఏడువేల కోట్ల ఎ.పి బడ్జెట్‌లో మహిళల ఆర్థిక, సాంస్కృతిక, సామాజిక, రాజకీయ అభివృద్ధికి ఖర్చెంత? కనీసం 10% కేటాయింపులైనా చూపిస్తే లక్షా ఏబై ఏడువేల కోట్లలో పదిహేను వేల ఏడువందల కోట్లు అవుతాయి. 2016-17 ఆంధ్రప్రదేశ్ బడ్జెట్‌లో మహిళలకు కేటాయించింది ఎంత? 16 వందల కోట్లు ద్వారా మహిళల ఋణమాఫీ కోసం, 350 కోట్లు గ్రామీణ మహిళల గ్యాస్ కనెక్షన్ల కొరకు, 400 కోట్లు మహిళా సాధికారత కమీషన్ కొరకు. ఇవన్నీ కలిపితే 2,350 కోట్లు. జనాభాలో వెనుకబడి, ఆణచి వేయబడిన మహిళల ఉద్ధరణ కొరకు చేసిన కేటాయింపులు ఇవి.

2001 నుండి కేంద్ర ప్రభుత్వం మహిళా బడ్జెట్ (జిఆర్బి) గురించి మాట్లాడడం ప్రారంభించింది. 2001వ సంవత్సరాన్ని కేంద్రం మహిళా సాధికారతగా ప్రకటించింది. 2005-06 సంవత్సరంలో బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టేటప్పుడు మహిళా బడ్జెట్‌పై ప్రకటనచేసింది. 38 విభాగాలలో మహిళాభివృద్ధి కొరకు కేటాయింపులు, ప్రణాళిక, అమలు, ఖర్చు, ఫలితాలను బేరీజు వేయడానికి మహిళా బడ్జెట్ సెల్లులను నియమించాలని పేర్కొని ఏర్పాటుచేయటం మొదలుపెట్టింది. అన్ని రాష్ట్రాల్లో ప్రత్యేకంగా మహిళా బడ్జెట్ స్టేట్‌మెంట్‌లు ఉండాలని ఆదేశాలిచ్చింది.

తొలివిడతలోనే కేరళ, బెంగాల్, రాజస్థాన్, గుజరాత్, కర్నాటక రాష్ట్రాలు జండర్ రెస్పాన్స్ బడ్జెట్‌ను రూపొందించే ప్రయత్నం చేశాయి.

జండర్ బడ్జెట్ ఎందుకు? సామాజిక, ఆర్థిక అసమానతలు సమగ్ర అభివృద్ధికి అటంకమని ఆయా దేశాలు, సంస్థలు చివరకు ఐక్యరాజ్య సమితి కూడా గుర్తించక తప్పలేదు. 1975 జరుగుతున్న ప్రపంచ మహిళా సదస్సులు 95లో జరిగిన బీజింగ్ మహిళా సదస్సు వరకు ఇందుకు తోడ్పడ్డాయి. బడ్జెట్‌తో సహా అన్ని ప్రభుత్వ విధాన నిర్ణయాలలో మహిళా దృష్టి ఉండాలని బీజింగ్ సదస్సు ప్రకటించింది.

ఆడ-మగ తేడా ప్రకృతి సిద్ధమైంది. కాని పురుషత్వం, స్త్రీత్వం సమాజంలో నిర్మాణం కాబడ్డాయి. అసమానతలకు నిలయమైన స్త్రీ-పురుష విభజన అంతం కాకుండా ఉన్నతమైన అభివృద్ధిని సాధించలేమని ఐక్యరాజ్య సమితి మరియు అన్ని సభ్యదేశాలు అంగీకరించాల్సి వచ్చింది. ఫలితంగా వియన్నా, క్రో మానవ హక్కుల సదస్సులు అన్నిరకాల వివక్షతలను నిర్మూలించాలని తీర్మానించాయి.

ఆయా అంశాలను కార్యాచరణలో పెట్టగలిగేది బడ్జెట్. అందువలన బడ్జెట్

మహిళా దృష్టితో పరిశీలన చెయ్యాలని, ఆ మేరకు బడ్జెట్ రూపకల్పన చేయాలని, వాటిని అమలుచేయగలిగే యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేసుకుని అమలుచేయాలని, వాటి ఫలితాలను అంచనా వేసుకోవాలని నిర్ణయాలు జరిగాయి.

బడ్జెట్ స్త్రీ-పురుష పక్షపాతం లేని బడ్జెట్ అన్న వాదన తిరస్కరించబడింది. విభజించబడి, వివక్షతకు గురికాబడుతున్న స్థితిలో స్త్రీ-పురుషులపై భిన్నమైన ప్రభావాలు, ఫలితాలకు బడ్జెట్ కారణ మవుతుందని విశ్లేషించారు. మహిళాభివృద్ధి లెక్కల్లోకి మారాల్సి ఉందని పేర్కొన్నారు. స్త్రీ ఎదుర్కొంటున్న అసమానతల వలన అభివృద్ధి కుంటిపడక నడుస్తుందని వివిధ అధ్యయనాలు పేర్కొన్నాయి.

మహిళల విద్య, సంపాదన, పిల్లల చదువులు మెరుగుపడేందుకు, సరైన ఆహారం, ఆరోగ్యం కుటుంబానికి అందేందుకు ఉపయోగపడ్తాయని ఋజువుయ్యింది. మహిళల శ్రమకు సరైన

శిక్షణ, నైపుణ్యం అందితే పురుషులకంటే ఎక్కువ ఉత్పత్తి తీయగలరని ఫలితాలు ఋజువు చేశాయి. లేబర్ మార్కెట్లో స్త్రీ పురుష అసమానత అంతరిస్తే (కనీసం తగ్గుముఖం పట్టినా) ఆయా వృత్తుల్లో, వేతనాల్లో మార్పు వస్తుందని తద్వారా మహిళల ఆదాయం పెరగటమేగాక జాతీయాదాయం కూడా పెరుగుతుందని పేర్కొన్నారు.

మంచినీళ్లు, కట్టెలు, గ్యాస్, పిల్లల పెంపకం, కాలుష్యం మీద పెట్టే శ్రమ తగ్గిస్తే ఆమెరకు మహిళల శ్రమ ఉత్పత్తిలో పెరిగి మొత్తం అభివృద్ధి ప్రభావితం అవుతుందని వివిధ అనుభవాలు అధ్యయనాలు వెల్లడించాయి.

1990లో యు.ఎన్.ఓ సమీక్షత మానవాభివృద్ధిని సాధించాలంటే పేదరిక నిర్మూలన, పర్యావరణ సమతుల్యం, ఉపాధి, జీవనోపాధి, ప్రజాస్వామ్య పద్ధతులతో కూడిన మహిళల సమానత్వాన్ని సాధించటం కీలకమని పేర్కొంది.

ఈ నేపథ్యంలో మహిళా బడ్జెట్ ప్రాముఖ్యత సంపాదించుకుంది. 1984లో మొదటిసారిగా ఆస్ట్రేలియా మహిళా బడ్జెట్ ప్రతిపాదించగా, 1995లో మరింత సమగ్రంగా దక్షిణ ఆఫ్రికా మహిళా బడ్జెట్ అమలుకు పూనుకుంది.

1997-2002 9వ ప్రణాళికా కాలంలో 30% ఉమన్ కాంపోనింట్ క్రింద ఖర్చుచేయాలని జాతీయాభివృద్ధి కౌన్సిల్ నిర్ణయించింది. 2001-2002 ఆర్థిక సంవత్సరం

2002-07 వదవ ప్రణాళికా కాలంలో జండర్ రెస్పాన్సివ్ బడ్జెట్ కీ - మహిళా కాంపోనెంట్ ప్లానును కలిపి సమగ్రంగా అమలుచేయాలని కోరటమేగాక బడ్జెట్లో 30% మించి కూడా మహిళల కొరకు ఖర్చు చేయాలని సూచించింది. 2007-12, 11వ ప్రణాళికా కాలంలో మహిళా కాంపోనెంట్ స్థానంలో జండర్ రెస్పాన్సివ్ బడ్జెట్ (జిఆర్బి) అమలు చేయాలని పేర్కొంది. అందుకోసం ఒక టాస్క్ ఫోర్స్ ఏర్పాటు చేసింది. ఆయా విభాగాలతో కూడిన మిషన్ ఏర్పడింది. ప్రస్తుతం 12 రాష్ట్రాలు ఏదో రూపంలో మహిళా బడ్జెట్ కు పూనుకున్నాయి. కేరళ రాష్ట్రం క్రిందనుంచి మరింత సమగ్రమైన ప్రణాళికను రూపొందించింది.

స్త్రీ పురుష నిష్పత్తిలో క్షీణత, విద్యలో అసమానతలు, ఏరకమైన రక్షణ లేని అసంఘటిత రంగానికి మహిళలు నెట్టివేయబడటం, 60% పైన మహిళల శ్రమ గుర్తింపులేనిదిగా ఉండటం, ఆరోగ్య రంగంలో వివక్షత తదితర అంశాలపై సమగ్రంగా పేర్కొనబడింది.

2002-07 వదవ ప్రణాళికా కాలంలో జండర్ రెస్పాన్సివ్ బడ్జెట్ కీ - మహిళా కాంపోనెంట్ ప్లానును కలిపి సమగ్రంగా అమలుచేయాలని కోరటమేగాక బడ్జెట్లో 30% మించి కూడా మహిళల కొరకు ఖర్చు చేయాలని సూచించింది.

2007-12, 11వ ప్రణాళికా కాలంలో మహిళా కాంపోనెంట్ స్థానంలో జండర్ రెస్పాన్సివ్ బడ్జెట్ (జిఆర్బి) అమలు చేయాలని పేర్కొంది. అందుకోసం ఒక టాస్క్ ఫోర్స్ ఏర్పాటు చేసింది. ఆయా విభాగాలతో కూడిన మిషన్ ఏర్పడింది. ప్రస్తుతం 12 రాష్ట్రాలు ఏదో రూపంలో మహిళా బడ్జెట్ కు పూనుకున్నాయి. కేరళ రాష్ట్రం క్రిందనుంచి మరింత సమగ్రమైన

ప్రణాళికను రూపొందించింది.

మహిళా పార్లమెంట్ నిర్వహణతో మహిళల సాధికారతలో మేమే నెం.1 అని చెప్పే మన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం బడ్జెట్లో 2 వాక్యాలతో సరిపెట్టింది. జండర్ బడ్జెట్ అవగాహన మేరకు ప్రతిశాఖ సవివరమైన ప్రణాళికను రెండు నెలల్లో రూపొందించాలి. మహిళల అసమానతను అధిగమించేందుకు వీలుగా ప్రతి విభాగంలో 30 నుండి 50% వరకు బడ్జెట్ మహిళల విద్యకు, నైపుణ్యాభివృద్ధికి, వృత్తి మెరుగుదలకు, ఉపాధికి, భద్రతకు కేటాయించబడాలి.

మహిళలను అవమానపర్చే విధంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ కేటాయింపులు ఉన్నాయి. మహిళాభివృద్ధికి అనుగుణమైన వ్యూహాలుండాలని జిఆర్బి కోరుతుంది. ఆరూపంలో అన్ని డిపార్టుమెంట్లు పనిచేయాలని రాబోయే రెండు నెలల కాలంలో అందుకు కృషి చేయాలని కోరుకుందాం. ప్రభుత్వం చెయ్యాలైన రీతిలో స్పందించనట్లైతే సమైక్యంగా ఆందోళన చేయడమే మార్గం.

సమకాలీనం

తాగండి... ఫుల్గా తాగండి

- వేములపల్లి సత్యవతి

కల్లు, సారా, బీరు, విస్కీ, వైన్, ఓడ్డా ఏమైనా కానీండి. మీకు ఇష్టమైన వాటిని, కోరుకున్నంత, కడుపు నిండా, తనివి తీరా, ఫుల్గా, తృప్తిగా తాగండి కానీ బయటకు మాత్రం రావద్దు, బయట తిరగొద్దు, తాగి మొద్దబ్బాయిల్లాగా ఇంట్లోనే బజ్జీండి... ఈ మాటలు ఏ మందు బాబు నోటి నుండో వచ్చినవో కావు, సాక్షాత్తు ఒక అమాత్యుల వారి నోటి నుండి వచ్చినవి. గొప్ప వారి మాటలకు విలువ ఇవ్వాలి కదా! అందుకే వారి సందేశాన్ని రాయాలనిపించింది. మందు బాబుల చెవులకు ఈ మాటలు ఘంటసాల సినిమా పాటలకన్నా మిన్నగా వినటానికి మధురంగా ఉంటాయి. తాగి బయటకు రావద్దనడం, డ్రైవింగ్ కూడ దనడమే పెద్ద చిక్కు. పెద్ద చదువులు చదివినోళ్లు, చదువుకుంటున్నోళ్లు, డబ్బు లేనోళ్లు అందరూ తాగుతున్నారే... చిన్న చదువులు చదివి, చిన్న ఉద్యోగాలు చేసే వారు, కూలీ నాలీ చేసేవారు బయటకు వెళ్లి పని చేయకపోతే తాగడానికి డబ్బులు ఎక్కడి నుండి వస్తాయి. వీధి మొదట మొదలుకొని వీధి చివరి దాకా కల్లు పాకలు, సారా కొట్లు, బీరు, వైను షాపులు తెల్లవారక ముందే తెరిచి ఉంటాయి. వాటిని చూస్తూ దాటి వెళదామంటే కాళ్లు కదలవు. వాటిని వదిలి వెళ్లడం సాధ్యం కాని పని. దొరకని వైనా, దారిలో కనపడకుండా ఉన్నా వాటి జోలికి వెళ్లకుండా ఉండం. వాటికి కొరత

లేకుండా సర్కారు వారు సప్లయి చేస్తున్నారు కదా. కొరత ఉన్నది నీటికి మాత్రమే. నీరు కొనుక్కోడానికి తాగడానికి డబ్బు కావాలి. పోనీ నీరు కొనకుండా ఇళ్లలోని ఆడవాళ్లు ఎంతో దూరం నుంచి నీళ్లు మోసుకొస్తున్నారు. సర్కారు వారు వారానికి ఒక సారయినా ట్యాంకర్ల ద్వారా ఉచితంగా సప్లయి చేస్తుంటారు. అలాగే, ఫుల్గా తాగమని చెప్పే దొరలు మందు కూడా ఉచితంగా సప్లయి చేస్తే తాగి బయటకు రాకుండా, డ్రైవింగు కెళ్లకుండా ఇంట్లోనే ఉండోచ్చు. అంతకు మించిన భూలోక స్వర్గం ఇంకెక్కడైనా ఉంటుందా! అయినా మా డబ్బులు పెట్టి తాగి డ్రైవింగ్ చేస్తే జరిమానాలు, శిక్షలు. చేపల పులుసు, మాంసం వేపుడు చేయకపోతే ఇల్లాలిని తన్నినా తిట్టుకుని మొత్తుకుని ఊరు కుంటారు. నాలుగిళ్లలో పాచి పని చేసి కూడు కూడా వండి పెడతారు. కానీ ట్రాఫిక్ పోలీసులు అలా ఊరుకోరే, చెవులు పిండి జరిమానాలు వసూలు చేస్తారు. కట్టకపోతే కటకటాల్లోకి తోస్తారు. తాగిన మైకంలో ఏ అఘాయిత్యాలు చేస్తామో మాకే తెలియదు. మమ్మల్ని ఇట్లా వేధింపులకు గురి చేసేకంటే, ట్రాఫిక్ పోలీసులను కష్టపెట్టేకంటే వాటన్నింటినీ మూయించితే పోలే అదేమంత కష్టమైన పనో అర్థం కాదు. పిల్లలు రావడం లేదని సర్కారు వారు బడులను మూసి వేస్తున్నారు కదా. అదే విధంగా మందును

విక్రయించకుండా ఉండడానికి అనుకూల పత్రాలు ఇవ్వకుంటే బాగుంటుంది కదా. అంతకన్నా ఉత్తమ మార్గం మరొకటి లేదు. అమ్మ బాబోయ్! అలాంటి పని చేస్తే అంతకన్నా తెలివి తక్కువ బుద్ధి లేని పని మరోటుందా! సర్కారు వారి ఖజానా ఖాళీ అయిపోదూ! దండిగా డబ్బులు వచ్చే రాజ మార్గాన్ని మూసివేయడమా!

ప్రజలకు అరచేతిలో స్వర్గం చూపే పథకాల ఆశలు కలిగించి అందుకు ప్రజలను తాగుడుకు బానిసలుగా చేసి వారి డబ్బులతోనే ఖజానా నింపి పథకాల పేరుతో మాయ మంత్రాలు చేసి దోచుకొని నోట్లతో ఓట్లను కొని పదవులను అలం కరించే రాజబాటను మూసివేయడం సాధ్యం కాదు.

దేశంలో అవినీతి, లంచగొండితనం, అత్యాచారాలు, వేశ్యాగృహాలకు ఆద పిల్లలను అమ్మివేయడం, దోపిడీలు, దౌర్జన్యాలు, హత్యలు, త్రాగుడు, కుల మత ద్వేషాలు, నీలి చిత్రాలు వీక్షణ మొదలగు వ్యసనాలు రోజురోజుకీ పెరిగిపోతున్నాయి. వాటిని అదుపు చేయలేకపోవడం, అరికట్ట లేకపోవడం నైతిక విలువలు పతనం అవడం, ప్రజాస్వామ్యం దిగజారిన తనానికి పరాకాష్ఠ.

మరో అమ్మ

సీరియల్

క్రిపుల్ కీక్ సమ్మె

కొలరాడో రాష్ట్రం రిపబ్లిక్ కాదు. కొలరాడో ఫ్యూయల్ అండ్ ఐరన్ కంపెనీది. జె.డి.రాక్ఫెల్లర్ కంపెనీ అధిపతి. ఈ రాష్ట్ర గవర్నరు కంపెనీ ఏజెంటు. కంపెనీ ఆజ్ఞల మేరకే పౌరసైన్యం నడుచుకునేది. ఈ రాష్ట్రాధిపతులు గవర్నర్ ను ఎప్పుడు మొరగమంటే అప్పుడు మొరిగేవాడు. మిలటరీ ఎప్పుడు కరవమంటే అప్పుడు కరిచేది.

కొలరాడో ప్రజలు అమితోత్సాహంతో 8 గంటల పని దినం నినాదానికి ఓటు వేశారు. శాసనసభ కూడా 8 గంటల పని దినం చట్టాన్ని ఆమోదించింది. అయితే కోర్టులు ఇది రాజ్యాంగ బద్ధం కాదని తీర్పునిచ్చాయి. ప్రజలే ప్రత్యక్షంగా ఓటు వెయ్యాలని కోరితే, వాళ్లు ఈ చట్టాన్ని 40 వేల ఓట్ల మెజారిటీతో ఆమోదించారు. కానీ తరువాత జరిగిన శాసనసభ గని యజమానుల పక్షాన నిలిచి బిల్లును పాస్ చెయ్యకుండా తొక్కిపెట్టింది.

శాంతియుతంగా చట్టసభల ద్వారా డిమాండ్లు నెరవేరవని, పోరాటం చేయక తప్పదని, సమ్మె చేయాలిందేనన్న నిర్ణయానికి కార్మికులు వచ్చారు. అన్ని లోహాల గని కార్మికులు ముందు సమ్మెలోకి దిగారు. సమ్మె న్యూ మెక్సికో, వుటాహోకు విస్తరించింది. బొగ్గుగని కార్మికులు కూడా సమ్మెలోకి దిగాలని ఆదుర్దా పడ్డారు.

యునైటెడ్ మైన్ వర్కర్స్ ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు సమావేశం ఇండియానా పోలిస్ లో జరిగింది, బొగ్గు గని కార్మికులు సమ్మెలోకి

వెళ్లకుండా నిరోధించేందుకు ఒక ప్రతినిధి బృందాన్ని కొలరాడో గవర్నర్ ఈ సమావేశానికి పంపించాడు. ప్రతినిధుల్లో లేబర్ కమిషనర్ కూడా ఉన్నారు.

నేను పశ్చిమ వర్జీనియాకు వెళ్తూ ఇల్లినోయిస్ లోని మౌంట్ ఆలివ్ లో ఆమరులైన గని కార్మికుల స్మృత్యర్థం జరిగిన కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నాను. తిరిగి పశ్చిమ వర్జీనియాకు ప్రయాణమయ్యాను. అయితే ప్రయాణం వాయిదా వేసుకొని తక్షణం కొలరాడో వెళ్లమని యూనియన్ ఎగ్జిక్యూటివ్ బోర్డు కోరింది.

నేను కాలినడకన బొగ్గుగని క్యాంపుల గుండా ప్రయాణం చేశాను. గని కార్మికుల ఇళ్లలో భోజనం చేశాను. రాత్రిళ్లు వాళ్ల కుటుంబ పభ్యులతో గడిపాను. గని కార్మికుల జీవన పరిస్థితులు చాలా బాధాకరంగా ఉన్నాయి. వాళ్లు కంపెనీ ప్రత్యక్ష బానిసత్వంలో ఉన్నారు. వాళ్ల ఇళ్ళు కంపెనీవి. భూమి కంపెనీది. కంపెనీ ఇళ్లు ఖాళీ చేయమనగానే ఖాళీ చేయాలి. పాఠశాలలు, చర్చిలు, రోడ్లు అన్నీ కంపెనీ ఆస్తులే. కార్మికులు కంపెనీ నిర్ణయించిన ధరలకే, కంపెనీ దుకాణాల్లోనే సరుకులు కొనాలి. జీతాన్ని డబ్బు రూపంలో చెల్లించరు. ఉత్పత్తిలో కొంత భాగాన్ని వీరికి వాటారూపంలో చెల్లించేవారు. దీనివలన పనిలో అసంతృప్తి కలిగినా, గని కార్మికుడు పనిని వదిలి వెళ్లలేడు. కార్మికులు ఉత్పత్తి చేసిన బొగ్గును కంపెనీ ఏజెంటు తూకం వేస్తాడు. దొంగ తూకాలతో కార్మికుల్ని

మోసం చేస్తారు. వాళ్ల వ్యధార్థ భరిత గాధలు విన్న తరువాత చాలా కాలంగా వాళ్లు ఓపిక పడుతూ వచ్చారనీ, ఈ దుర్మార్గ పరిస్థితులకు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చెయ్యడానికి సిద్ధ పడుతున్నారని అర్థమయ్యింది.

నేను ట్రీనిడాడ్ లోని వెస్టర్న్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ మైనర్స్ ఆఫీసుకు వెళాన్ను. యూనియన్ కార్యదర్శి గిల్మోర్ ను, అధ్యక్షుడు హూవెల్ ను కలిశాను. వీరిద్దరు నిజాయితీ పరులు. కష్టపడి పనిచేస్తారు. మేము రాత్రంతా కూర్చొని ఈ విషయం మీద మాట్లాడుకున్నాం. గనికార్మికుల దుర్భర పరిస్థితుల గురించి నాకు తెలిసిన విషయా లన్నీ చెప్పాను. ఈ పరిస్థితులకు తగిన పరిష్కారం కనుగొనాలని అనుకున్నాం.

ఇక్కడి పరిస్థితిని మొత్తం వివరించడానికి మరుసటిరోజు ఉదయం ట్రైన్ లో ఇండియానాపోలిస్ కి వెళ్లాను. నేను వెళ్లే సరికి ప్రెసిడెంట్ జాన్ మిట్చెల్, వైస్

ప్రెసిడెంట్ టి.ఎల్.లేవిస్ తదితర నాయకులు ఉన్నారు. నన్ను తిరిగి కొలరాడ్‌కి వెళ్లమని, సమ్మెకు పిలుపు ఇస్తామని చెప్పారు.

1903 నవంబరులో సమ్మె ప్రారంభమైంది. 8 గంటల పనిదినం, బొగ్గు తూకాల్లో మోసాలు, ఉత్పత్తిలో వాటాకు బదులు డబ్బు రూపంలో జీతం వగైరా డిమాండ్లు పెట్టారు. కొలరాడ్ రాష్ట్రం మొత్తం తిరుగుబాటులో ఉంది. ఒక్క బొగ్గు గని కూడా పని చెయ్యలేదు. నవంబరు నెల చలికాలం కావడాన సామాన్య ప్రజలపై కూడా సమ్మె ప్రభావం పడింది.

నవంబరు నెలాఖరు రోజుల్లో బాగా ప్రొద్దుపోయాక నేను హోటల్‌కి చేరుకున్నాను. రోజంతా పని చేస్తూనే ఉన్నాను. రాత్రిళ్లు గని కార్మికుల కుటుంబాలతో ఉన్నాను. భోజనం, బట్టల పంపిణీలో సాయపడుతున్నాను. ఉత్సాహ పరుస్తున్నాను. మీటింగులు పెడుతున్నాను. విశ్రాంతి తీసుకుంటుండగా, లూయిస్‌విల్లే నుండి ఒక గని కార్మికుడు ఫోన్ చేశాడు. 'అమ్మా! దేవుని దయవల్ల, మా కోసం రా!' అని అర్థించాడు.

సమస్య ఏమిటని అడిగితే, దానికి సమాధానంగా 'అమ్మా! ఆలస్యం చేయకు, ట్రైన్ వెళ్లిపోతుంది, వెంటనే బయలుదేరు' అని ఆందోళనపడుతూ కోరాడు.

నేను ప్రెసిడెంట్ హూవెల్‌కు ఫోన్ చేసి లూయిస్‌విల్లేలో సమస్య ఏమిటని అడిగాను. వాళ్లు సభ జరుపుతున్నారని చెప్పాడు. సభ ఎందుకని అడిగాను. ఉత్తరం ఉన్న గనుల్లో యజమానులు సమ్మె డిమాండ్లు అంగీకరించారని అందుకని సమ్మె విరమించాలనుకుంటున్నారని చెప్పాడు.

మన శత్రువు కూడా ఒక్కడే. మన శరీరాలను నలిపే ఇనుప బూట్ల వల్ల వచ్చే బాధ ఒక్కటే. మరే ఉమ్మడి లక్ష్యం కన్నా ఆకలి బాధ, మన పిల్లల భవిష్యత్తు కోసం చేసే ఈ పోరాటం మనల్ని కలిపి ఉంచుతుంది. నేను దక్షిణాది కార్మికులకు సహకరిస్తున్నానని, అది నేరమని ఒక జాతీయ బోర్డు సభ్యుడు నన్ను నిందించాడు. కానీ నా వర్గం వారు న్యాయం కోసం పోరాడుతుంటే, నేను తూర్పు పడమర ఉత్తర దక్షిణాల గురించి ఆలోచించను. అమెరికాలో ప్రతి కార్మికుడి బిడ్డ ఈ పారిశ్రామిక సంకెళ్ల నుండి విముక్తి పొందడం నేను బ్రతికుండగా చూస్తే అదే నా అదృష్టంగా భావిస్తాను.

అతని మనస్సు మూలగడం నేను గమనించాను.

'కానీ దక్షిణ గనుల్లో డిమాండ్లను అంగీకరించలేదు కదా! ఈ విషయం చెప్పడానికి మీరు వెళుతున్నారా' అని అడిగాను.

'అమ్మా! యూనియన్ హెడ్ క్వార్టర్స్ ఆదేశాల మేరకే వాళ్లు సమ్మె విరమిస్తున్నారు. నేనేమీ చేయలేను' అని దాదాపు ఏడుస్తూ సమాధానం చెప్పాడు.

'ఇది ద్రోహం. మీరు వెంటనే బయలుదేరి నాతో రండి' అని అన్నాను. మరుసటి రోజు ఉదయానికి లూయిస్‌విల్లే చేరుకున్నాము. బోర్డు సభ్యుడు రీమ్, ఫెడరేషన్ ప్రతినిధి గ్రాంట్ హామిల్టన్ కలిసి మేము బస చేసిన హోటల్‌కు వచ్చారు.

'మీరు ఉత్తర గనుల్లో జరుగుతున్న ఒప్పందాన్ని పాడు చేయవద్దు. ఒప్పందం జరగాలని అధ్యక్షుడు జాన్ మిట్చెల్ కోరుకుంటున్నారు. అలాగే అతను మీకు జీతం చెల్లిస్తున్నారు కూడా' అని సమ్మె విరమణకు అభ్యంతర పెట్టవద్దని రీమ్ కోరాడు.

'మీరు అధికారికంగా చెబుతున్నారా' అని అడిగాను. అవునని తలూపాడు.

'అయితే నా అభిప్రాయం వినండి.

ఆ దేవుడే దిగివచ్చి తన స్వప్రయోజనాల కోసం సమ్మెను విరమించాలని చెప్పినా నేను వినను. ప్రెసిడెంట్ జాన్ నాకు జీతం ఇస్తున్నారని అన్నారు. కానీ అతని జీవితంలో ఒక్క పెన్నీ కూడా నాకు ఎప్పుడూ ఇవ్వలేదు. గని కార్మికులు కష్టం చేసి సంపాదించిన డబ్బుల నుండి నా జీతం చెల్లిస్తున్నారు. వాళ్ల ప్రయోజనాల కోసమే పని చేస్తాను' అని అన్నాను.

నేను సభకి వెళ్లాను. అక్కడ సమ్మె విరమణ గురించి చర్చ జరుగుతోంది. ఈ సమ్మె విషయం ఒక కొలిక్కి తీసుకు రావడానికి ఇద్దరు 'అతి సూక్ష్మబుద్ధిగల' రాయబారులు ఈ మొరటు గనికార్మికులతో చర్చిస్తున్నారు. వారే ఉత్తర బొగ్గు గనుల అధ్యక్షుడు స్ట్రాబే, జిత్తులమారి లాయరు బ్లాడ్లీ. వీళ్లు జాన్ మిట్చెల్‌ను విందు వినోదాలతో, పొగడ్డలతో ముంచెత్తి వంచనకు పాల్పడ్డారు. వీళ్లు సమ్మె ఆయువు పట్టును వెనక్కి గుంజుతున్నారు.

మధ్యాహ్నం గనికార్మికులు సభలో నన్ను ప్రసంగించమని కోరారు. 'సోదరులారా! ఇంగ్లీష్ మాట్లాడే మీరు, ఉత్తర

గనికార్మికులు, ఇంగ్లీషు భాష రాని 70% దక్షిణ గనికార్మికులకు సమ్మె జయప్రద మయ్యేదాకా అండగా ఉంటామని మాట ఇచ్చారు. ఇప్పుడు వాళ్లను మోసం చేస్తారా? మీకు ఉమ్మడి శత్రువు ఉన్నాడు. కాబట్టి పోరాటం ముగిసేదాకా ఒక్కటిగా వుండడం మీ బాధ్యత కాదా? శత్రువు మిమ్మల్ని విడదీయడం ద్వారా గెలవాలని చూస్తున్నాడు. ఉత్తర, దక్షిణాల మధ్య తేడాలు సృష్టిస్తున్నాడు. అమెరికా దేశీయుడు, విదేశీయుడనే పేరుతో విభజిస్తున్నాడు. మనమందరం గని కార్మికులం. ఉమ్మడి కోర్కెల సాధన కోసం పోరాడుతున్నాం. మన శత్రువు కూడా ఒక్కడే. మన శరీరాలను నలిపే ఇనుప బూట్ల వల్ల వచ్చే బాధ ఒక్కటే. మరే ఉమ్మడి లక్ష్యం కన్నా ఆకలి బాధ, మన పిల్లల భవిష్యత్తు కోసం చేసే ఈ పోరాటం మనల్ని కలిపి ఉంచుతుంది. నేను దక్షిణాది కార్మికులకు సహకరిస్తున్నానని, అది నేరమని ఒక జాతీయ బోర్డు సభ్యుడు నన్ను నిందించాడు. కానీ నా వర్గం వారు న్యాయం కోసం పోరాడుతుంటే, నేను తూర్పు పడమర ఉత్తర దక్షిణాల గురించి ఆలోచించను. అమెరికాలో ప్రతి కార్మికుడి బిడ్డ ఈ పారిశ్రామిక సంకెళ్ల నుండి విముక్తి పొందడం నేను బ్రతికుండగా చూస్తే అదే నా అదృష్టంగా భావిస్తాను. ఆఫ్రికాలో ఒక నల్ల పిల్లవాడికి ఇలాంటి సంకెళ్లు ఉంటే నేను అక్కడికే వెళతాను' అని ప్రసంగం ముగించాను.

ప్రతినిధులు హర్షధ్వనాలు చేశారు. ఓటింగు జరిగింది. మెజారిటీ కార్మికులు దక్షిణ గనికార్మికులకు అండగా నిలబడాలని

ఓటు చేశారు. అధ్యక్షుడు మిట్చెల్ మాటను తిరస్కరించారు.

నా ఉపన్యాసాన్ని డెన్వర్ పోస్ట్ పత్రిక ప్రచురించింది. ఒక కాపీ ఇండియానా పోలీస్ లో ఉన్న మిట్చెల్ కు అందింది. అతను ఆ పేపర్లను తీసుకొని వెళ్లి 'మదర్ జోన్స్ నాకు ఏమి చేశారో చూడు అని' అతని కార్యదర్శికి చూపించాడు.

తరువాత మూడుసార్లు ఉత్తర గనికార్మికులను సమ్మె విరమింప చేయడానికి మిట్చెల్ ప్రయత్నించాడు. కానీ అతని ప్రయత్నాలు ఫలించలేదు. మదర్ జోన్స్ ఇక్కడ ఉన్నంతవరకు మిడ్చెల్ సమాఖ్యను ముట్టుకోలేడని, మిట్చెల్ ఆమెను ఇక్కడ నుండి బయటకు పంపిస్తాడని అనుకున్నారు. నన్ను రాష్ట్ర బహిష్కరణ చేయమని మిట్చెల్ గవర్నర్ ను కలిసి కోరాడని నాకు తెలిసింది.

చివరికి ఉత్తర గనికార్మికులకు తుది హెచ్చరిక చేయబడింది. సమ్మెకు సహకారం పూర్తిగా ఉపసంహరించబడింది.

యజమానులు చెప్పినదానికి అంగీకరించి కార్మికులు సమ్మె విరమించారు. ఈ చర్య దక్షిణ గని కార్మికులపై తీవ్ర ప్రభావం చూపింది. అయినా ఇంకొక సంవత్సరం పాటు సమ్మెను కొనసాగించారు. చివరకు ఓడిపోయారు.

క్రిపుల్ క్రిక్ చుట్టూ పెద్ద పోరాటమే జరిగింది. కంపెనీకి చెందిన ఇళ్ల నుండి గనికార్మికులను బయటకు గెంటేశారు. వాళ్లు అతి చల్లని పర్వతపు అంచుల్లో గుడారాలు వేసుకున్నారు. ఈ చలికాలం

భరించలేనిదిగా ఉంది. ఉష్ణోగ్రత సున్నా కన్నా తక్కువ ఉంది. 18 అంగుళాల మేర మంచు పేరుకుపోయింది. కార్మికులు కాళ్లకు గోనె సంచులు కట్టుకున్నారు. బలహీనంగా ఉన్నారు. వాళ్ల ఆకలి తోడేళ్ల ఆకలిలా ఉంది. వాళ్లు చేసిన సమ్మె ప్రతిఫలంగా వారానికి 63 సెంటు పొందుతుంటే జాన్ మిట్చెల్ మాత్రం యూరప్ అంతా తిరుగుతూ ఖరీదైన హోటల్లలో బసచేస్తూ, కార్మికోద్యమం మీద అధ్యయనం చేస్తున్నాడు. అతను తిరిగి గనికార్మికుల దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు ఆకలితో వున్న వీళ్లు అతనిపై విరుచుకుపడాలి. కానీ దీనికి భిన్నంగా పార్క్ అవెన్యూ హోటల్లో విందు భోజనం పెట్టి, వజ్రాలు పొదిగిన గడియారాన్ని బహూకరించారు.

నేను ఏరోజున జాన్ మిట్చెల్ అధికారాన్ని వ్యతిరేకించానో ఆరోజు నుండి తుపాకులు నావైపు తిరిగాయి. అపకీర్తి, విచారణలు నా నీడలా వెంటాడాయి. కానీ పోరాటం కొనసాగుతూనే ఉంది.

ఒక రాత్రి గనుల్లో మీటింగ్ లు అయిన తరువాత నేను ఉంటున్న గదికి తిరిగి వచ్చాను. నిద్రపోబోతుండగా తలుపు తట్టిన శబ్దం వినబడింది. గట్టిగా తలుపు కొడుతున్నారు. నేను పడుకున్నప్పుడు కూడా బయటికి వెళ్ళేటప్పుడు వేసుకొనే బట్టలతోనే పడుకునేదాన్ని, ఏ క్షణంలో బయటికి వెళ్లాల్సి వస్తుందో, ఏ రాత్రి ఏమి జరుగుతుందోనని, నేను తలుపు తీసేసరికి మిలటరీ టోపీ కనిపించింది.

'మిమ్మల్ని కల్నల్ వెంటనే ప్రధాన కార్యాలయానికి రమ్మన్నారు' అని వచ్చినవాడు చెప్పాడు.

నేను అతనితో కలిసి వెళ్లాను. అక్కడికి వార్ జాన్, జో పజమ్మి ఇంకా ఇద్దరుముగ్గురు ఆర్గనైజర్లను కూడా తీసుకువచ్చారు. మమ్మల్ని కొలరాడ్ నుండి బహిష్కరించారు. మా అందర్ని శాంతా ఫే స్టేషన్ కి తరలించారు. మేము ట్రైన్ కోసం ఎదురుచూస్తూ నిలబడ్డాం. అంతలో కొంతమంది గనికార్మికులు అరుస్తూ, మావైపు పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చారు, 'అమ్మా సెలవు' అని నాతో చెయ్యి కలిపేందుకు ముందుకు వచ్చారు.

కల్నల్ వాళ్ల చేతుల్ని వెనక్కి లాగి 'దూరంగా వెళ్లండి. మీరు ఆ ఆడమనిషికి పేక్ హ్యాండ్ ఇవ్వకూడదు' అని గట్టిగా అరిచాడు.

పౌరసైన్యం మమ్మల్ని లా జున్ టాకు తీసుకువెళ్లింది. అక్కడ వాళ్లు గవర్నర్ నుండి వచ్చిన ఉత్తరాన్ని నా చేతిలో పెట్టారు. దాంట్లో నేను ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ కొలరాడ్ రాష్ట్రానికి తిరిగి వెళ్లకూడదని రాసి వుంది. భోజనం లేదు, డబ్బులూ లేవు. ట్రైన్ కండక్టర్ అభిమానంతో నన్ను డెస్ వర్ కు తీసుకువెళ్తానన్నాడు.

గవర్నర్ ఉత్తరాన్ని అతనికి చూపించి, 'నీ ఉద్యోగం పోవడం నాకిష్టం లేదని' అన్నాను.

'ఉద్యోగం పోతే పోనివ్వండి. మీరు డెస్ వర్ వెళుతున్నారు' అని అన్నాడు.

డెస్ వర్ లో ఒక గది దొరికింది. కొంతసేపు విశ్రాంతి తీసుకున్న తరువాత, గవర్నర్ కు ఉత్తరం రాశాను. ఈ గవర్నర్ గని యజమానుల భక్తుడు.

'గవర్నర్ గారు, నన్ను ఈ రాష్ట్రం నుండి తరిమెయ్యడానికి మీ యుద్ధ

'సోదరు లారా! ఇంగ్లీష్ మాట్లాడే మీరు, ఉత్తర గనికార్మికులు, ఇంగ్లీషు భాష రాని 70% దక్షిణ గనికార్మికులకు సమ్మె జయప్రద మయ్యేదాకా అండగా ఉంటామని మాట ఇచ్చారు. ఇప్పుడు వాళ్లను మోసం చేస్తారా? మీకు ఉమ్మడి శత్రువు ఉన్నాడు. కాబట్టి పోరాటం ముగిసేదాకా ఒక్కటిగా వుండడం మీ బాధ్యత కాదా? శత్రువు మిమ్మల్ని విడదీయడం ద్వారా గెలవాలని చూస్తున్నాడు. ఉత్తర, దక్షిణాల మధ్య తేడాలు సృష్టిస్తున్నాడు. అమెరికా దేశీయుడు, విదేశీయుడనే పేరుతో విభజిస్తున్నాడు. మనమందరం గనికార్మికులం. ఉమ్మడి కోర్కెల సాధన కోసం పోరాడుతున్నాం.

జాగిలాల్ని పంపించారు. వాళ్లు మీ ఆజ్ఞల ప్రకారమే నడుచుకున్నారు. మీ ఉత్తరాన్ని నాకు అందించారు. 'ఎట్టి పరిస్థితుల్లో నేను రాష్ట్రంలోకి అడుగుపెట్టకూడదని' అందులో ఉంది. నేను మీకు ఒక విషయం చెప్పాలనుకుంటున్నాను. అదేమిటంటే ఈ రాష్ట్రం మీ సొంతం కాదు. ఎప్పుడైతే ఈ రాష్ట్రం ఇతర రాష్ట్రాలతో కలిసి సంయుక్త రాష్ట్రాల్లో భాగమయ్యిందో అప్పుడే మా నాన్నగారు నేను ఈ రాష్ట్రంలో ఉండేందుకు తగిన హక్కులు పొందారు. అదే మా నాన్నగారు నాకు ఇచ్చిన ఆస్తి. పౌరహక్కుల రక్షణ కోసం నేను సివిల్ కోర్టులను ప్రారంభించారు. నేను ఈ రాష్ట్రంలో గానీ, దేశంలోగానీ చట్టాన్ని ఉల్లంఘిస్తే, ఏమి చెయ్యాలో అన్న విషయాన్ని చూసే బాధ్యత సివిల్ కోర్టులది. మీలాంటి నిరంకుశులు పౌరహక్కుల విషయంలో తలదూర్చకుండా ఉండేందుకే మా తాతముత్తాతలు ఈ కోర్టులను పెట్టారు. నేను ప్రస్తుతం రాజధానిలో ఉన్నాను. మీ ఆఫీసుకి నాలుగు లేదా ఐదు బ్లాక్ల ఆవల ఉన్నాను. గవర్నర్ గారూ మిమ్మల్ని ఒక విషయం ఆడగదలచుకున్నాను. 'ఇప్పుడు నా

విషయం ఏం చేయబోతున్నారు'? అని.

ఈ ఉత్తరాన్ని గవర్నరు ఆఫీసుకు పంపించాను. గవర్నర్ నా ఉత్తరం చదివాడని, అతని ముఖం జేవురించిందని, ఆ సమయంలో అక్కడే ఉన్న ఒక విలేకరి నాతో చెప్పాడు.

'ఏం చెయ్యమంటావు' అని విలేకరిని గవర్నర్ అడిగాడు. 'అమెను వదిలిపెట్టండి. అమెరికాలో అమెకు మించిన దేశభక్తులు ఎవ్వరాలేరు' అని విలేకరి సలహా ఇచ్చాడు.

నేను డెస్ వర్ నుండి వశ్చిమ ప్రాంతానికి వెళ్ళాను. కష్టాల నుండి గట్టేక్కేందుకు పోరాడుతున్న ఈ దిక్కులేని గనికార్మికుల కోసం మీటింగులు పెట్టాను; ఉత్సాహపరిచాను.

నేను అక్కడ నుండి వుటావ్, హెల్పర్ కి వెళ్ళాను. అక్కడ నాకు, ఒక మంచి ఇటాలియన్ కుటుంబం ప్రక్కనే గది దొరికింది. ఆదివారం మధ్యాహ్నం మీటింగు పెట్టాను. ప్రతి ఇంటి నుండి కార్మికులు కష్టపడి కొండలమీద నుండి మైళ్ల కొద్దీ దూరం సదుచుకుంటూ మీటింగుకు వచ్చారు. దుకాణాల్లో పనిచేసేవారు మీటింగుకు వెళ్లకూడదనే ఆంక్షలున్నప్పటికీ,

వాళ్లు కూడా వచ్చారు. మీటింగు మొదలవబోతుందనగా ఆ టౌన్ మేయరు నా దగ్గకు వచ్చాడు. ఈ భూమి కంపెనీకి చెందినది, మీటింగ్ పెట్టడానికి వీలేదని అభ్యంతరం చెప్పాడు. అప్పుడు మేయర్ని 'మీ అధికార పరిధి ఎంతవరకు విస్తరించ బడివుందని' అడిగాను. అతను కంపెనీ పరిధి తన పరిధిని చెప్పాడు. అంటే అతను కంపెనీ మేయర్ అన్నమాట.

గత్యంతరం లేక మేము హాఫ్ వే కాలనీకి వెళ్లాము. కంపెనీ ఇళ్లనుండి గెంటివేయబడిన తరువాత కార్మికులు గుడారాలు వేసుకుని ఈ కాలనీని కట్టుకున్నారు. అక్కడే మీటింగు పెట్టుకున్నాము.

మీటింగు అయిన తరువాత నేను హెల్పర్ కి తిరిగివచ్చాను. ఈ టౌన్ లో మశూచి సోకినవాళ్లను వేరుగా ఉంచేందుకు కలపతో గది కట్టారు. మరుసటిరోజు నాకు మశూచి వచ్చింది. దాంతో నన్ను ఆ గదిలో కచ్చితంగా బంధిస్తార నుకున్నాను. కానీ ఆరాత్రికి ఆ

గది తగలబడింది. ఇటాలియన్ కుటుంబం నాకు ప్రత్యేకించి ఒక గదిని కేటాయించింది.

ఈ చిన్న గుడారాల కాలనీపై ఆ తెల్లవారుజామున పౌర సైన్యం దాడి చేయబోతోందని ఒక శనివారం రాత్రి నాకు పోస్ట్ మాస్టర్ చెప్పాడు. గని కార్మికులను పిలిచాను. 'మీ దగ్గర తుపాకులున్నాయా', అని అడిగాను. ఉన్నాయన్నారు. వాళ్లు షల్చిమప్రాంతానికి చెందిన కొండప్రాంత వ్రజులు. వీళ్ల దగ్గర తప్పకుండా తుపాకులుంటాయి. సైన్యం వచ్చి వీళ్లను

దూరంగా తీసుకువెళుతుందని, అప్పుడు రాళ్ల మధ్య దాక్కోవాలని చెప్పాను. అంతేగాని పౌర సైన్యం చేయబోయే దాడివిషయం పూర్తిగా చెప్పలేదు. చెప్తే రక్తపాతం తప్పదు. నాకు రక్తపాతం ఇష్టం లేదు. దానికన్నా అరెస్టు కావడం మంచిది.

తెల్లవారుజామున 4.30 నుండి 5 గంటల మధ్య రోడ్డు మీద అడుగుల శబ్దం విన్నాను. నా మశూచి గది కిటికీల గుండా చూశాను. 45మంది సైనికులు వచ్చారు. వాళ్లు ఈ చిన్న వీధిపై విరుచుకుపడ్డారు. నిద్రపోతున్న కార్మికులను బయటకు

బాక్స్ కార్ లో కుక్కి, ఫ్రైస్ కి తీసుకుపోయి జైల్లో పెట్టారు.

ఈ పేద కార్మికులు ఏ చట్టాన్నీ ఉల్లంఘించలేదు. వీళ్ల ఆడవాళ్ల, పిల్లల ఆర్తనాదాలు స్వర్గాన్ని కదిలించాయి. వీళ్ల కన్నీళ్లతో 'మదర్ ఆఫ్ సారోస్' గుండె కరిగిపోయింది. వీళ్లు చేసిన నేరమేమిటంటే గని యజమానుల అధికారానికి వ్యతిరేకంగా సమ్మె చేయడమే.

నేను ఉంటున్న మశూచి గది కిటికీ దగ్గర ఆడవాళ్లు గగ్గోలు పెడుతున్నారు.

'అమ్మా! మేము ఏం చెయ్యాలి, మా పిల్లల సంగతేమిటి?' అని ఏడ్చారు.

'నా చిన్న జానీని చూడు' అని ఒక మహిళ అప్పుడే పుట్టిన చంటి బిడ్డను పైకెత్తి చూపించింది. 'ఈ బిడ్డకి జబ్బు చేసింది, బ్రతికేటట్టు లేదు. కంపెనీ ఇల్లు లాగేసుకుంది. భర్తను కూడా జైల్లో పెట్టింది. నా బిడ్డను కూడా నాకు దూరం చేస్తుంది. అని ఏడ్చింది.

ఈడ్చుకుపోయారు. బట్టలు వేసుకునే అవకాశం కూడా ఇవ్వలేదు. బట్టలు వేసుకోనివ్వాలని గనికార్మికులు ప్రాధేయపడ్డారు. తెల్లవారుజామున కొండప్రాంతంలో బాగా చలి ఉంటుంది. వాళ్లు చలితో వణుకుతున్నారు. వాళ్ల వెంట భార్యబిడ్డలు ఏడ్చుకుంటూ వెళ్తున్నారు. కార్మికులను తుపాకీ మడమలతో దారిపొడవునా కొడుతూ వున్నారు. వీళ్లను గొర్రెలమందలా హెల్పర్ కు తీసుకు పోయారు. ఆ సాయంత్రం వీళ్లను ఒక

దాడి జరిగిన రెండు రోజుల తరువాత ఒక సైనికుడు నా గదిలోకి దూసుకు వచ్చాడు. నా గడ్డం క్రింద తుపాకీ పెట్టి గనికార్మికుల సొమ్ము కివేల డాలర్లు ఎక్కడ ఉన్నాయో చెప్పమని, లేకపోతే తుపాకీతో నా బుర్రను పేల్చేస్తానని బెదిరించాడు. ఈ బెదిరింపులకు నేను జంకలేదు.

'నీ గన్ పొడర్ వుధా చేసుకోకు' అని నింపాదిగా చెప్పాను. 'నీకు డబ్బులు కావాలంటే మిట్టెల్ కు ఉత్తరం రాయి, అతని దగ్గర డబ్బు ఉంది' అని అన్నాను.

‘నీతో మాట్లాడడానికి రాలేదు, మీ స్థానిక ప్రెసిడెంట్ దగ్గర డబ్బు ఉండదా’ అని అడిగాడు. అతను జైలులో దొరుకుతాడని సమాధానం చెప్పాను. నీ దగ్గర డబ్బు లేదా! అని అడిగాడు.

‘వున్నాయి’ అని నా జేబులో నుండి 50 సెంటు తీశాను. నా జేబును కూడా బయటకు తీసి చూపించాను.

‘ఇవేనా నీ దగ్గర ఉన్నవి’ అని అన్నాడు. ‘అవును, వీటిని కూడా నీకు నేను ఇవ్వబోవడం లేదు. వీటితో నేను మశూచి ఇంజెక్షన్ కొని, వేయించుకుంటాను. నేను ఇక్కడ నుండి బయటకు వెళ్లినప్పుడు, దేశం మొత్తం ప్రచారం చేస్తాను’ అన్నాను.

‘నీ దగ్గర డబ్బులు లేవు కదా, మరి ఇక్కడి నుండి ఎలా బయటకు వెళ్తావు?’

‘రైల్వే కార్మికులు నన్ను ఎక్కడికైనా తీసుకువెళ్తారు’ అన్నాను.

వీటిని బయటకు రమ్మని ఆమె దగ్గర డబ్బులు లేవని, ఇద్దరు సైనికులు అరుస్తున్నారు. చివరికి వీడు నా దగ్గర ఏమీ లేవనుకొని పోయాడు.

తరువాత వాడు బ్యాంకులకు కన్నాలు వేసేవాడని తెలిసింది. అయితే గనికార్మికుల యూనియన్ ను అణచివేసేందుకే వీడ్ని సైన్యంలో చేర్చుకున్నారు. కొన్నాళ్లకు ఫ్రీన్స్ లో గల పోస్టాఫీస్ లో దొంగతనం చేస్తుండగా చంపబడ్డాడు. ధనమదం తలకెక్కిన యజమానులు ఇలాంటి మనుషులను కిరాయికి తీసుకొని గని కార్మికుల జీవితాలను చిదిమేస్తున్నారు.

మశూచి వలన 26 రోజులు రాత్రి-పగలు నేను ఈ ఖాళీ గదిలోనే ఉండిపోయాను. ఆఖరికి ఏ పరిష్కారం

క్రిపుల్ క్రీక్ సమ్మెలో అన్ని పౌర చట్టాలను అతిక్రమించబడ్డాయి. వాక్, సభా స్వేచ్ఛలు నిషేధించబడ్డాయి. విచారణ జరిగేప్పుడు మాట్లాడుకునే విధంగా ప్రజలు గుసగుసలాడుతున్నట్లు మాట్లాడుకునేవారు. సైనికులు దౌర్జన్యాలు చేసేవాళ్లు. ఏపని లేకుండా ఉన్నారని గనికార్మికులను అరెస్టు చేసేవారు. క్రూరమైన సైనికుల పర్యవేక్షణలో రోడ్లమీద నిర్బంధంగా పని చేయించుకునేవారు. ఆడ, మగ, చిన్నా పెద్ద తేడా లేకుండా అందరినీ క్రిపుల్ క్రీక్ లోని బందులదొడ్డిలో కుక్కేవారు. నిద్రపోయేప్పుడు గనికార్మికులను తుపాకులతో కాల్చిచంపేవారు. కొందరిని దేశం నుండి తరిమేసేవారు. వాళ్లు బతికున్నారో, లేదో? ఉంటే ఎక్కడ ఉన్నారో కూడా వాళ్ల కుటుంబాలకు తెలిసేది కాదు.

దొరక్క, ఓడిపోయి, సాల్ట్ లేక్ కి వెళ్లాను. ఎప్పుడైనా ప్రమాదం రావచ్చునని, గడిచిన ఆ రాత్రింబవళ్లలో కనీసం ఒక్కసారి కూడా బట్టలు మార్చుకోలేకపోయాను.

క్రిపుల్ క్రీక్ సమ్మెలో అన్ని పౌర చట్టాలను అతిక్రమించబడ్డాయి. వాక్, సభా స్వేచ్ఛలు నిషేధించబడ్డాయి. విచారణ జరిగేప్పుడు మాట్లాడుకునే విధంగా ప్రజలు గుసగుసలాడుతున్నట్లు మాట్లాడుకునేవారు. సైనికులు దౌర్జన్యాలు చేసేవాళ్లు. ఏపని లేకుండా ఉన్నారని గనికార్మికులను అరెస్టు చేసేవారు. క్రూరమైన సైనికుల పర్యవేక్షణలో రోడ్లమీద నిర్బంధంగా పని చేయించు కునేవారు. ఆడ, మగ, చిన్నా పెద్ద తేడా లేకుండా అందరినీ క్రిపుల్ క్రీక్ లోని బందులదొడ్డిలో కుక్కేవారు. నిద్రపోయే ప్పుడు గనికార్మికులను తుపాకులతో కాల్చిచంపేవారు. కొందరిని దేశం నుండి తరిమేసేవారు. వాళ్లు బతికున్నారో, లేదో? ఉంటే ఎక్కడ ఉన్నారో కూడా వాళ్ల కుటుంబాలకు తెలిసేది కాదు.

క్రిపుల్ క్రీక్ లో సమ్మె ప్రారంభమైన ప్పుడు, పౌరచట్టాలు అమలుజరిగేవి. ఆ తరువాత పరిస్థితి మారింది. రాక్ ఫెల్లర్ (కంపెనీ యజమాని) అడుగులకు మడుగులొత్తే గవర్నరు పౌరసైన్యాన్ని

పంపించాడు. మొత్తం అధికారులు ఆఫీసుల నుండి బయటకు నెట్టివేయబడ్డారు. అధికారి రాబిన్ సన్ కాళ్లకు తాళ్లు వేసి బంధించి, రాజీనామా చెయ్యమన్నారు. చెయ్యకపోతే ఆ తాళ్లే మెడకు బిగుసుకుంటాయని బెదిరించారు.

ముగ్గురు గనికార్మికులను సీడ్స్ కోర్టు జడ్జి ముందు ప్రవేశపెట్టారు. వాళ్లపై ఏ ఆరోపణలు లేవు. దాంతో వాళ్లను విడిచిపెట్టాలని ఆదేశాలు ఇచ్చారు. అయితే విచారణకు హాజరైన సైనికులు వెంటనే మళ్లీ అరెస్టు చేసి, తిరిగి జైలుకు పంపారు.

400 మంది కార్మికులను ఇళ్ల నుండి లాక్కొచ్చారు. వాళ్లలో 76 మందిని సైనికుల కాపలా మధ్య కాన్సాస్ కు ట్రైన్ లో పంపించి, అక్కడ ఉన్న మైదానాలోకి వాళ్లని గెంటేశారు. చావాలనుకుంటే తప్ప మళ్లీ ఎన్నటికీ వెనక్కి రావద్దని హెచ్చరించారు.

జూన్ ఎండల్లో, విక్టర్ లో 1600 మందిని అరెస్టు చేసి సైన్యం ఆధీనంలో పెట్టారు. అక్కడ వీళ్లకోసం బంధిఖానాలు ఏర్పాటు చేశారు. బొగ్గు గనుల ప్రయోజనాలకు గానీ లేదా పౌరసైన్యానికి గానీ ఏ గనికార్మికుడి నుండైనా లేదా అతని కుటుంబాల నుండైనా ఏ చిన్న అసౌకర్యం కలిగినా ఈ బంధిఖానాల్లోకి విసిరేసేవారు.

కిరాణా వ్యాపారస్థులు గని కార్మికులకు సరుకులు అమ్మకుండా నిషేధించారు. మతబోధకులను ప్రార్థనలు చెయ్యకుండా భయపెట్టారు. దాంతో తమ కుటుంబాల కోసం గనికార్మికులే స్వయంగా సరుకులు అమ్మే దుకాణాలను ప్రారంభించారు. సైనికులు వీటిలోకి చొరపడి లూటీ చేశారు. అల్మరాలను విరగొట్టారు. కాటాలను ధ్వంసం చేశారు.

పిండి, పంచదార బస్తాలను నేలపాలు చేసి వాటిమీద కిరోసిన్ పోశారు. మాంసంలో విషం కలిపారు. వస్తువులను దొంగిలించారు. పౌర సైనికులకు ఏ చట్టం వర్తించక పోవటం వలన వాళ్లని ఎలా ఎదిరించాలో గని కార్మికులకు అంతుచిక్కకుండా పోయింది.

ఇదంతా ఎందుకు జరిగింది? కార్మికులు 8 గంటలు పనిదినం కావాలని, కార్మికులు తీసిన బొగ్గు తూకం సరిచూసేందుకు కార్మిక ప్రతినిధిని నియమించాలని, సరుకురూపంలో జీతం చెల్లించే పద్ధతిని - ఇది బొగ్గు 'రారాజులకు' కార్మికులను బానిసత్వంలో మగ్గబెట్టే పద్ధతి-నిషేధించాలని డిమాండ్ చేసినందుకే ఇదంతా జరిగింది; ఈ పరిస్థితుల్లో పనిచేయడానికి నిరాకరించినందుకు ఇదంతా జరిగింది; తమకు, తమ పిల్లలకు మెరుగైన భవిష్యత్తు కోరినందుకు ఇన్ని దుర్మార్గాలు చేశారు. ఇందుకోసం ఈ నిర్భాగ్యులు ఒక సంవత్సరం మొత్తం బాధలు అనుభవించారు. చాలామంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు.

ఇంతవరకు కార్మికోద్యమంలో కార్మికులపై జరిగిన అమానుషాల్ని నేను

చూసినంతగా ఎవ్వరూ చూసివుండరు. వాళ్ళు పరిశ్రమల్లో హతం కావడం చూశాను. వాళ్లని పూర్తిగా పీల్చిపిప్పి చేయడం వలన ముందే వచ్చిన వారి వృద్ధాప్యాన్ని చూశాను. జైలుకు వెళ్లడం, తిరగబడితే తుపాకులతో కాల్చబడడం చూశాను. కార్మికులపై సాగిన హింస గురించి కథలు, కథలుగా చెప్పగలను. వాళ్ళు యుద్ధరంగంలో చూపిన అసమాన ధైర్యసాహసాలను గురించి ఎన్నైనా చెప్పగలను.

క్రిపుల్ క్రిక్లో శ్రీమతి ఎం.ఎఫ్. లాంగ్డన్ 'ద విక్టర్ రికార్డ్' అనే వార్తాపత్రిక నడిపేది. ఈ పత్రిక సమ్మె వార్తలు ప్రచురించేది. ఈ పత్రికను పౌరసైన్యం నిరంకుశంగా అణిచివేసింది. అలాగే బొగ్గు యజమానుల ప్రయోజనాలకు వ్యతిరేకంగా పనిచేసిన అన్ని పత్రికలనూ అణగద్రొక్కింది. ఆమె భర్త సంపాదకత్వం చేసినందుకు అరెస్టయ్యాడు.

పత్రికను అణిచివేసిన తరువాత సంపాదకుడ్ని, అతని సిబ్బందిని జైల్లో పెట్టిన తరువాత కూడా యధావిధిగా మరుసటి రోజు ఉదయం పత్రిక రావడాన్ని చూసి పౌరసైన్యం ఆశ్చర్యపోయింది. ఆ రాత్రి ఆమె, చిన్న దీపం వెలుగులో రాత్రంతా టైపు చేసి, చేతి మిషన్ మీద అచ్చుప్రతులను తీసింది.

1903, నవంబర్ 19న డి-మెల్లి, ప్రైస్ అనే ఇద్దరు నాయకులు దగ్గరలో ఉన్న స్కోఫీల్డ్కు ట్రైన్లో వెళుతున్నారు. వాళ్లను వెనక్కి తీసుకుపోవాలని ట్రైన్ సిబ్బందిని, 'సిటిజన్స్ అలయెన్స్'కు చెందిన మూక, తుపాకులను చూపించి,

బెదిరించింది.

నెకున్డ్ దగ్గర ఒక డెప్యూటీ అధికారి డిసెంబరులో లూసియానో డిసెంట్స్, జోసెఫ్ విలానోలను ప్రత్యక్షంగా హత్య చేశాడు. వాళ్లు చనిపోయిన వెంటనే విలియం జి. ఇసాక్ అనే నాయకుడి ఇల్లు పేల్చేశారు. అప్పుడు అతను గ్లెన్వుడ్ స్రింగ్స్లో ఉన్నాడు.

చిన్న పిల్లలు పడుకునే గది ఈ పేలుడు వల్ల నాశనమైంది. అదృష్టవశాత్తు ఆ రాత్రి వాళ్లు, వాళ్ల అమ్మతో కలిసి వేరేగదిలో పడుకున్నారు. అక్కడి నుండి బయటకు దూకడం వలన ఆ కుటుంబం కాలి బూడిద కాకుండా బయటపడింది. ఇసాక్ తన భార్యాబిడ్డలను చంపడానికి ప్రయత్నించాడనే తప్పుడు కేసు పెట్టి అరెస్టు చేశారు.

నా ప్రస్థానం కొనసాగుతోంది. కార్మికుల్ని కొట్టి, వాళ్ళు చనిపోయే దాకా అలానే రోడ్లమీద వదిలేసేవారు. ఎటువంటి వారెంట్ లేకుండా షేర్మెన్ పార్కర్ ఇల్లు సోదా చేశారు. నైట్ డ్రస్లో ఉన్న అతని భార్యను బెదిరించి ఆమె చేతనే లాంతర్ పట్టించి ఆయుధాలు ఉన్నాయన్న అనుమానంతో ఇల్లంతా సోదా చేశారు. అయినా ఏ ఆయుధాలూ దొరకలేదు.

1914 ఫిబ్రవరిలో ఒక ఆదివారం నేను, జో పెనానియా కలిసి బైర్విన్ శివార్లలోని క్యాంపుకు మీటింగ్ పెట్టడానికి వెళ్లాం. జాతీయ నాయకులు విలియం ఫెర్లీ, జేమ్స్ మూనేలు బోన్కు వెళ్లారు. ఈ రెండు క్యాంపులు ఒకేదారిలో ఉంటాయి. బైర్విన్ కొంచెం దూరంగా ఉంటుంది. మేము మా మీటింగ్ తరువాత బోన్కు

వెళ్ళాం. అక్కడ ముగ్గురు ఆడవాళ్ళు ఒక ఇంటి నుండి బయటకు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చారు. వాళ్ళ సన్నని, ఎముకల లాంటి చేతులను మా వైపుకు ఊపుతూ, అరుస్తూ, మంత్రగత్తెల వలె గింగరాలు తిరుగుతూ, మా బండి ముందుకు దూకారు.

‘ఇంటిలో ఘోరం జరిగింది, లోపలికి రండి! లోపలికి రండి!’ అని వాళ్ళు అరుస్తున్నారు. చేతులతో ముఖాలు కప్పుకొని, లోపలికి రమ్మని తలాడిస్తున్నారు. వాళ్ళు విదేశాల నుండి వలసవచ్చిన కార్మికులు, వాళ్ళకు కొంచెం ఇంగ్లీషు తెలుసు.

‘జో, మనం వెళ్లిపోవడం మంచిది, వాళ్ళు తాగి ఉండవచ్చు, మనల్ని ఇంటిలోకి తీసుకువెళ్ళేందుకు ఆడుతున్న నాటకం కావచ్చు’ అని నేనన్నాను.

‘కాదు!’ అని వాళ్ళు అరిచారు. ‘మేము తాగలేదు; ఘోరం జరిగింది. త్వరగా రండి’ అని చెప్పి మమ్మల్ని బయటకు లాగుతున్నారు.

‘రండమ్మా వెళ్దాం, లోపల నిజంగానే ప్రమాదం జరిగినట్లుంది’ అని జో అన్నాడు.

మేము ఆ మహిళల వెనకాలే ఆ గదిలోకి వెళ్ళాము. అక్కడ ఒక అధ్వాన్న స్థితిలో ఉన్న మంచం, దానిమీద పాత బొంత, మాసిన దుప్పటిపై ‘మూనే’ పడివున్నాడు. రక్తం విపరీతంగా కారుతోంది. స్పృహ లేదు. అతని పక్కనే బాగా దెబ్బలు తిన్న ‘ఫెర్లే’ కూర్చున్నాడు.

జో, ట్రానిడాడ్కి మెరుపువేగంతో వెళ్లి డాక్టర్ని తీసుకువచ్చాడు. మూనే బ్రతికి బయటపడ్డాడు. కానీ ఆ తరువాత అతని ఆరోగ్యం క్షీణించింది. ఫెర్లే ఆ భయంకర దెబ్బల నుండి కోలుకోలేదు.

సైన్యానికి మానవత్వమన్నదే లేదు. వాళ్ళు అనుమతించబడిన నరమాంస భక్షకులు, ఆయుధ బలాన్ని నమ్మే పారిశ్రామికవేత్తల శిక్షణలో ఈ దేశపు యువత ఉన్నప్పుడు, హత్యలు, అణచివేతలు జరగడం ఆశ్చర్యం కలిగించదు. ఎందుకంటే డబ్బున్నవాళ్ళు చట్టానికి అతీతంగా ఉండడాన్ని వాళ్ళు కళ్ళారా చూశారు.

వాళ్ళు బోన్ నుండి వెనక్కి వస్తున్నప్పుడు ఏడుగురు గన్మెన్లు వాళ్ళపైకి దూకి, రోడ్డు పక్కన ఉన్న పొదల్లోకి లాక్కుపోయారని, కొట్టారని, తన్నారని, బూటుకాళ్ళతో ఒళ్లంతా తొక్కారని ఫెర్లే చెప్పాడు. ‘గన్మెన్లు సాయుధులు. వాళ్ళందరూ ఆయుధాలతో ఉన్నారు. మేము ప్రతిఘటించినా ఫలితం లేకపోయిందన్నాడు’.

నెలల తరబడి ఎటువంటి విచారణ లేకుండా నాయకులను జైళ్ళలోనే నిర్బంధించబడ్డారు. వీళ్ళని ఏప్రిల్ 14న తరలించారు. బ్రాడ్ హెడ్లో గని కార్మికులను అరెస్టుచేసి, న్యూ మెక్సికోకు బహిష్కరించారు. ఆహారం కోసం, నీళ్ళకోసం 30 మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న ఎడారిలో ప్రయాణం చేయాల్సి వచ్చేది. భార్యాపిల్లలకు ఎటువంటి సమాచారం లేకుండా, వందల మంది కార్మికులను బహిష్కరించారు.

ఇంటి నుండి బయటకు వెళ్లిన తమ వాళ్ళు వెనక్కి వస్తారో లేదో తెలీక ఆ మహిళలు బెంగతో కుమిలిపోయారు. ఒకవేళ బహిష్కరించిన మగవాళ్ళు వెనక్కి వస్తే, పౌరసైన్యం వాళ్ళను వెంటనే మళ్ళీ

అరెస్టు చేసి జైల్లో పెట్టేది. నాయకులు, కార్యకర్తలు అందరికీ ప్రాణభయం ఉండేది. బహిరంగంగా వీధుల్లోగానీ, ఆకస్మిక దాడి రూపంలోగానీ, దొంగదెబ్బ రూపంలోగానీ చావు వెంటాడుతూనే ఉండేది. జాన్ లాసన్ పై కాల్పులు జరిగాయి. అయితే అదృష్టవశాత్తూ బుల్లెట్లు తగలేదు. దక్షిణాన ఫీల్డ్స్లో సమ్మె సాగుతూనే ఉంది. ఉత్తరాది సోదరులు సమ్మె విరమించి నప్పుడే, వీళ్ళ సమ్మె ముగిసిపోతుందని నేను భావించాను. అయితే ఈ దక్షిణ గని కార్మికులు చాలా ధైర్యంగా బానిసత్వాన్ని ఎదిరించారు.

సైన్యానికి మానవత్వమన్నదే లేదు. వాళ్ళు అనుమతించబడిన నరమాంస భక్షకులు, ఆయుధ బలాన్ని నమ్మే పారిశ్రామికవేత్తల శిక్షణలో ఈ దేశపు యువత ఉన్నప్పుడు, హత్యలు, అణచివేతలు జరగడం ఆశ్చర్యం కలిగించదు. ఎందుకంటే డబ్బున్నవాళ్ళు చట్టానికి అతీతంగా ఉండడాన్ని వాళ్ళు కళ్ళారా చూశారు.

ప్రెసిడెంట్ హూవెల్, సెక్రటరీ సింప్సన్ చరిత్రలో నిలిచిపోతారు. ఈ భయంకర సమ్మె జరిగినంతకాలం వాళ్ళకు పూర్తిగా అందుబాటులో ఉన్నాను.

వాళ్ళ వారసులు అలాంటి మహానుభావుల రక్తం తమలో ప్రవహిస్తున్నందుకు గర్వపడతారు. దక్షిణ గనికార్మికులంత విశ్వాసపాత్రులు, ధైర్యవంతులను మరెక్కడా చూడం. కానీ ‘సిటిజన్స్ అలయెన్స్’ ఈ కార్మికులను ‘విదేశీయులుగా’ చిత్రించి నీచంగా చూశారు. చివరికా ఇలాలియన్లు, మెక్సికన్లే తుదికంటా నిలబడ్డారు. వారు పారిశ్రామిక రంగంలో ఓడిపోయారు కానీ నైతికంగా విజయం సాధించారు.

కథ

పడవలు రేవు చేరాయి

-వాడ్రేవు వీరలక్ష్మీదేవి

వాళ్లు ఇద్దరూ అక్కడ కనిపిస్తారని జానకి ఎంత మాత్రమూ అనుకోలేదు. రాత్రి రైలుకి బయలుదేరినప్పుడు గాని, ఉదయం రైలు దిగి బస్ ఎక్కి మరో రెండు గంటలు ప్రయాణం చేసి ఇక్కడకు వస్తున్నప్పుడు గానీ వాళ్లు ఆమెకు ఊహలో కూడా లేరు. పాతికేళ్ల నాటి ఆ జ్ఞాపకం మరెంతో పాత దయ అడుగున పడిపోలేదు కానీ, పెద్దగా స్ఫురణలో కూడా లేదు. ఆ విషయం వాళ్లని చూసాక చిన్న అపరాధభావంలా మనసుకి గుచ్చుకుంది.

అవును. ఈ అన్నా చెల్లెళ్లు బొందు లాగులు కట్టుకుని, పాల కేరేజీలు మోసు కుంటూ రోజూ తమ ఇంటికి పాలు తెచ్చేవారు. పాలు తీసుకుని ఖాళీ కేరేజీలతో పాటు రెండు చాక్లెట్లు ఇద్దరికీ ఇచ్చేది. అయిదారేళ్ల పిల్లలు వాళ్లు. రెండు లీటర్లు బరువున్న పాల కేరేజీలు కేవలం ఈ చాక్లెట్ల కోసమే ఇద్దరూ కలిసి మోసుకొచ్చేవారు. వాళ్లు రాకపోతే వాళ్ల అమ్మ రావాలి. ఆమెకు అంత తీరిక ఉండేది కాదు. ఉన్న రెండు గేదెల పాడితోపాటు రెండిళ్లలో పాచిపని, ఇవికాక అనారోగ్యపు మొగుడి సేవా సరి పోయేవి. అంచేత ఆ బొడ్డాడని పిల్లల మీద కూడా ఇంటి బాధ్యత ఉండేది.

జానకికి వాళ్ల పేర్లు కూడా సరిగా గుర్తులేవు. వాళ్లే చెప్పారు. లోవరాజు, దుర్గ అని. అప్పుడు గుర్తొచ్చారు. ఊడిపోయి అప్పుడప్పుడే ఎత్తుగా వచ్చిన ముందు పళ్లతో రాజు, నవ్వుతుంటే రెండు బుగ్గల మీదా సొట్టలతో దుర్గానూ. ఇప్పటికీ అవే గుర్తు లతో అలాగే ఉన్నారు. అప్పుడు జానకికి గుర్తొచ్చింది. వాళ్లు రోజూ పాలు తేవడంతో పాటు వాళ్ల చుట్టూ ఏర్పడిన ధామ

కాలువ్యం. అది కూడా ఆమెకు ఒక్క సారిగా గుర్తొచ్చింది.

అవును. అప్పుడు చీకటి, కానీ మసకచీకటి. ఎవరికీ సరిగ్గా ఏమీ తెలీదు. తెలిసినాగానీ విషయాల పట్లా తగిన అవగాహన లేదు. ఆ మసక చీకటి ఒక నల్లటి పొగ అనీ, అది క్రమంగా లోకాన్నం తటినీ చుట్టబెట్టగల తీవ్రతతో తరుము కొస్తోందనీ జానకిలాంటి చదువుకున్న వాళ్లకే అవగాహనకు రాలేదు. ఇక అలాంటప్పుడు పాచిపని చేసుకునే నాగమ్మకేం తెలుస్తుంది?

పాల డబ్బుల కోసం నాగమ్మ జానకి దగ్గరికి వస్తుండేది. మంచి రంగుతో, ఆరోగ్యంగా, నిత్యమూ కాయకష్టం చెయ్యడం వల్ల దృఢమైన అవయవాల పొందికతో ఉండేది. నెలలో ఒకటి రెండుసార్లయినా ఇంటికి వచ్చేది. వచ్చినప్పుడు జానకి అడగకపోయినా ఏదో ఒక పని వెతుక్కుని చేసిపెట్టి వెళ్లేది.

అలాంటి నాగమ్మ ఐక్య చిక్కిపోవడం జానకికి గుర్తుంది. నాగమ్మ చచ్చిపోయిన

దాకా అసలు విషయాన్ని బయటికి పొక్కునిచ్చేరు కాదు. తెలిసి కొంతా, తెలియక కొంతా, నమ్మకం లేక కొంతా పీకల దాకా కప్పెట్టారు. ఎవరెవరంటే అందరూనూ, బంధు వులూ, చుట్టువక్కల వాళ్లూ, పరిచయస్తులూ, ఇంకా రకరకాల వాళ్లూ.

నాగమ్మ వచ్చినప్పుడల్లా మొగుడి అనారోగ్యం గురించి చెప్పేది. తరచుగా జ్వరం వస్తోందని, దగ్గు తగ్గడం లేదని, జానకి ఏవో మందులూ మాకులూ చెప్పి తన దగ్గరున్న వేవో ఇస్తుండేది. మొగుడి నలత వల్ల నాగమ్మ గేదెల వని చెయ్యలేక పోతున్నానని, అమ్మేస్తే పూర్తిగా నిరాధారమై పోతామేమోననీ భయపడుతూ ఉండేది...

జానకిని రెసెప్షన్లో కూచోబెట్టారు. అలా కూచుని ఉండగా ఆమెను పాత సంగతులు ఒకటొకటి గుర్తొచ్చాయి. నాగమ్మ భర్త పేరు రాములు. శ్రీరామ చంద్రుడి మీద ఉన్న భక్తితో ప్రజలు నూటికి యాభైమంది పిల్లలకి ఈ పేరే పెట్టు కుంటారు. అందుకే ఎందరో రామారావులు, రామచంద్ర రావులూ. చదువులేని వాళ్లల్లో కూడా ఈ

రాములు లాంటి పేర్లు.

రాములు కొద్ది రోజులుగా తరచుగా జ్వరమూ, దగ్గే కాకుండా విరోచనాలతో కూడా బాధపడుతున్నాడని తెలిసింది. గవర్న మెంటు హాస్పిటల్‌లో చేర్చిస్తే కొంత వైద్యం జరిగిందిగానీ ఇంటికి తీసుకుపోమ్మన్నారని చెప్పేరు.

ఇక ఆ తర్వాత ఇంటికొచ్చిన నాగమ్మ పడిన హింస, బంధువులు పెట్టిన రొద ఇంతా అంతా కాదు. దయ్యం పట్టిందని ఎవరో చెప్పేరని అనపర్తిలో భూతవైద్యుడి దగ్గరికి తీసికెళ్లింది. నాలుగు రోజులు విరోచనాలు తగ్గినట్టే తగ్గి మళ్ళీ ముదిరి పోయాయి. ఈ భూత వైద్యుడిచ్చిన సింధూ రమూ, మాత్రలా పనిచెయ్యలేదు సరికదా వెయ్యిరూపాయల అప్పు మిగిలింది.

చేతబడి అంటున్నారని నాగమ్మ మరోసారి ఇంటికొచ్చి చెప్పి ఏడ్చింది. అప్పటి సంగతంతా జానకికి బాగా గుర్తుంది. చేతబడి విరుగుడుకి చాలా డబ్బు ఖర్చవుతుందనీ, పాలు పోయించుకునే వాళ్లందరినీ పెద్ద మొత్తాలు అడ్వాన్సులు అడిగింది. ఎవరూ ఇవ్వకపోయేసరికి అవసరం కొద్దీ ఒక గేదెని తక్కువ ధరకు అమ్మేసింది.

విరుపు చేసే మనిషి ఆడమనిషి. ఆమె ఊరికి దూరంగా ఒక పాకలో ఉండేది. నాగమ్మకి సాయంగా జానకికి వెళ్లక తప్ప లేదు. ఆమనిషి గ్రామదేవత ఉపాసకురాలు. పూజలో కూచుని ఎదురుగా నాగమ్మని కూచోబెట్టుకుని తనదైన భాషలో ఏదో చెప్పింది. నెమ్మది మీద తగ్గుతుందని చెప్పి బట్టలూ, డబ్బూ తీసుకుంది.

నాగమ్మ అవన్నీ చెల్లించుకుని ఎంతో నమ్మకంగా ధైర్యంతో ఇంటికి రావడం జానకి మర్చిపోలేదు. ఎందుకంటే ఆ తర్వాత వారం రోజులకి రాములు నీళ్ల విరోచనాలు కట్టక పోవడంతో చచ్చి పోయాడు.

బొందు లాగులు కట్టుకుని, పాల కేరేజలు మోసు కుంటూ రోజూ తమ ఇంటికి పాలు తెచ్చేవారు. పాలు తీసుకుని ఖాళీ కేరేజలతో పాటు రెండు చాక్లెట్లు ఇద్దరికీ ఇచ్చేది. అయిదారేళ్ల పిల్లలు వాళ్లు. రెండు లీటర్లు బరువున్న పాల కేరేజలు కేవలం ఈ చాక్లెట్ల కోసమే ఇద్దరూ కలిసి మోసుకొచ్చేవారు. వాళ్లు రాకపోతే వాళ్ల అమ్మ రావాలి. ఆమెకు అంత తీరిక ఉండేది కాదు. ఉన్న రెండు గేదెల పాడితోపాటు రెండిళ్లలో పాచిపని, ఇవికాక అనారోగ్యపు మొగుడి సేవా సరి పోయేవి. అంచేత ఆ బొడ్డాడని పిల్లల మీద కూడా ఇంటి బాధ్యత ఉండేది.

జానకి స్కూల్లో టీచరుగా పనిచేసేది. ఎయిడ్స్ అన్నమాట అడపా, తడపా వింటోందిగానీ దాని రంగూ, రూపమూ ఇంకా తెలీదు. స్నేహితుల అబ్బాయి జి.హెచ్.లో ఇదే విభాగంలో పని చేస్తున్నాడని గుర్తొచ్చి అతన్ని కలిసినప్పుడు ఈ కేసు గురించి అడిగింది.

అప్పట్లో సెల్ ఫోన్లే కాదు లాండ్ లైన్ ఫోన్లు కూడా ఇంత విరివిగా లేవు. ఏ విషయమైనా వెంటవెంటనే తెలుసుకునే అవకాశం చాలా తక్కువ.

డా.రమేష్ జానకి ఆశ్చర్యపోయే మాట చెప్పేడు. 'అవును అంటే ఆ పేషెంట్ నాకు తెలుసు. అతనికి వచ్చింది ఎయిడ్స్. ముదిరిపోయేక హాస్పిటల్‌లో చేర్చేరు. చెయ్యగలిగినంత వైద్యం చేసి ఇక చివరి దశలో ఇంటికి పంపేం' అన్నాడు.

ప్రమాదం ఎక్కడో నముద్రాల అవతలో, లేదా నగరాల లోపలో ఉందను కుంటున్న జానకి తన కళ్లెదుటే ఎదురు పడేసరికి అవాక్కయిపోయింది.

'మరి అతని భార్య..' అనే లోపుగానే డా. రమేష్ అన్నాడు 'ఆమెకి అటాక్ అయ్యే ఉండాలి కానీ ఆమెను మేం పరీక్షించలేక పోయాం. వాళ్లు అవకాశం ఇవ్వలేదు. ఆ మగమనిషి కోసం ఆదుర్దాపడడమేగాని మేం

ఎంత చెప్పినా వాళ్లకి ఈ జబ్బు గురించి ఏమీ అర్థం కాలేదు' అన్నాడు.

జానకి తనకున్న పరిమిత పరిజ్ఞానంతోనే నాగమ్మ గురించి భయపడింది. జానకి భయపడినట్టే జరిగింది. నాగమ్మ రానురాను అనారోగ్యం పాలయింది. ఇక అదంతా ఇప్పుడు గుర్తు చేసుకోవడం జానకికి ఇష్టం లేకపోయింది. ఇప్పటిరోజుల్లో అయితే నాగమ్మ బతికి ఉండేది. ఆతర్వాత నాగమ్మ మరో రెండేళ్లుమాత్రం బతికింది.

మరి పిల్లలు...? వాళ్లకి సోకిందా? చెప్పేవాళ్లేరీ? వాళ్లని వాళ్ల తాతా, నాయ నమ్మా వాళ్ల ఊరు తీసికెళ్లిపోయారని తన దైనందిన కార్యక్రమాల కంగారుల మధ్య విని జానకి ఊపిరిపీల్చుకుంది.

ఇప్పుడు తల్చుకుంటే గిట్టిగానే ఉంది. అవును. ఆనాడు వీళ్లకి కూడా ఈ వ్యాధి సోకిందని తెలిస్తే తను ఏమీ చెయ్యలేదు. సరి కదా విని, తట్టుకుని ఆ భారం మొయ్య లేదు. చాక్లెట్లు ఇచ్చినంత సులువు కాదు కదా. అందుకే ఆ తర్వాత కూడా వాళ్లని గురించి తెలుసుకోలేదు.

చాలా ఏళ్లు అంటే పాతికేళ్లు... పాతికేళ్లు గడిచాయి. సరిగ్గా గడిచాయా? అంటే ఎయిడ్స్ వ్యాధి విషయంలో గడిచాయి. ఎంతో చైతన్యం పెరిగింది. భయం

తగ్గింది. మరణాలు తగ్గాయి. జీవన ప్రమాణం పెరిగింది. కానీ జానకి జీవితంలో చివరి పదేళ్ళూ అంత సరిగ్గా గడవలేదు. ఆమెకు ఏ అనారోగ్యమూ చెయ్యలేదు. కానీ భర్తకి వచ్చిన అనుమానం అనే జబ్బుకు బలి అయింది. ఈ జబ్బు అతనికి మొదటి నుంచీ ఎంతో కొంత ఉంది. అది వయసుతో పాటు ముదిరింది.

పిల్లలు అందరి పిల్లల్లాగే దూర తీరాల్లో స్థిరపడిపోయారు. వెరసి ఒంటరిగా మిగిలింది. ఆ ఒంటరితనం నుంచి, అనుమానపు వ్యాధిగ్రస్తుడి నుంచి దూరంగా వచ్చే ప్రయత్నంలో ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ గురించి బాబు చెప్పాడు. బాబు ఎన్.ఎల్.పి. శిక్షణలో ఆమెకు సహాధ్యాయి.

ఈ మారుమూల పల్లెలో తోటలు, పొలాల మధ్య కట్టిన బిల్డింగ్స్ క్వార్టర్లులా ఉన్నాయి. సంస్థ వాటిల్లోనే ఉంది. వాటిని చూడగానే ఆమెకు ప్రాణం లేచోచ్చింది. రిసెప్షన్ లోకి రాగానే గుమ్మంలోనే వీల్చిద్దరి శకునం. శుభ శకునం.

జానకిని మొదటగా వాళ్లే గుర్తు పట్టారు. 'అమ్మగారూ! వేం గుర్తున్నామా?' అంటూ జానకి సందేశాలన్నీ పటాపంచలు చేస్తూ వాల్చిద్దరూ ఆరోగ్యంతో మిసమిస లాడుతూ ఉన్నారు.

సంస్థ వారికి జానకి వస్తుందని ముందుగానే తెలిపి ఉండడం వల్ల ఆమెకు ఉండడానికి కావలసిన ఏర్పాట్లు అన్నీ ఆలస్యం లేకుండానే జరిగాయి.

హెచ్.ఐ.వి. సోకిన వారికోసం ఏర్పాటు చేసిన సంస్థ అది. ప్రభుత్వ ఆర్థిక సహాయం పుష్కలంగా లభిస్తున్నట్లు వనరులు చెప్తున్నాయి.

ఆ సాయంత్రమే రాజు జానకికి అన్ని వేపులా తిప్పి చూపించాడు. డార్మెట్రీలా కాకుండా కాస్త కాస్త దూరంలో వరండాలో పెద్ద పెద్ద కిటికీలతో ఉన్న ఇళ్లు కట్టడంలోనే నిర్వాహకుల విజన్ అర్థమవుతోంది. అక్కడ ఎవరిని చూసినా, ఎవరిని పలకరించినా అదొక అనారోగ్య సమస్యకు చెందిన ప్రాంతం అని స్ఫురించడం లేదు.. అన్ని వయసుల స్త్రీ పురుషులూ ఉన్నారు. అందరూ రకరకాల వసుల్లో నిమగ్నమై ఉన్నారు. తోటలలో కూరగాయలు, పళ్లు, వీరి కాయకష్ట ఫలాలేనట.

నిజానికి ఇప్పుడు ఇక్కడున్న వారికి

తన కౌన్సిలింగ్ అవసరం లేదేమో అనిపించింది జానకికి.

ఆ మాటే రాజుతో అంది.

'లేదు మేడమ్' రాజు ఇప్పుడు అమ్మగారూ అని కాకుండా మేడమ్ అంటున్నాడు. జానకి ఆ మార్పు వెనక వున్న సామాజిక పు ఎదుగుదలను గుర్తించింది. 'లేదు మేడమ్! ఇక్కడికి వచ్చే కొత్త వాళ్లు వీళ్లతో కలవడానికి ఇలా మారడానికి చాలా టైం పడుతుంది. మీలాంటి వాళ్లు ఎందరో చెప్పిన మాటలవల్ల, ఇచ్చిన ధైర్యం వల్ల, చూపించిన ఆధరణ వల్ల ఇక్కడ అలాంటి సానుకూల వాయువులు

వీస్తున్నాయి. అందుకే ఇంత ఆరోగ్యమూ స్తిమిత మూనూ. మా లాంటి అక్కా తమ్ముడూ ఓ వారం క్రితం వచ్చారు. చాలా దిగులుగా ఉన్నారు. వాళ్లని మీకు అప్పగిస్తున్నాం' అన్నాడు.

అవును. ఆదరణలో అనారోగ్యాలు నయమవుతాయి. అది లేకపోబట్టే కదా ఇంత దూరం వచ్చింది తను. ఇప్పుడు వీళ్ల వల్ల తను స్వస్థత పొందాలి. సేవ వల్ల మాత్రమే దొరకవలసిన మానసిక స్వస్థత అది.

అంతా చూసాక రేపటి నుంచి తన హృదయానికి హత్తుకోవలసిన అక్కా తమ్ముళ్లని చూడబోయేముందు ఆ రాత్రి

జానకి రాజునీ, దుర్గనీ తన గదికి పిలుచుకుంది. ముందుగా వాళ్ల ఆరోగ్యం వెనక, దృఢత్వం వెనక ఉన్న సాధన ఏమిటో దానికి కారణమైన దేవత లేవరో తెలుసు కోవాలన్న ఆమె ఆత్రుత ఆగలేదు. సాయంత్రం పూట దుర్గ అక్కడ స్త్రీల చేత ఆటలాడిస్తుందట. ఉదయం వ్యాయామం చేయిస్తుంది. డిగ్రీ తర్వాత ఫిజికల్ డైరెక్టర్ కోర్సులో శిక్షణ పొందిందట. రాజు స్టోర్

పనులు చూస్తూనే వారానికి రెండుసార్లు సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల ఏర్పాట్లు చూస్తాడు. అక్కడ ఇలాంటి పనులు చెయ్యడానికి మరికొందరు యువతీ యువకులున్నారు.

పనులన్నీ అయ్యాక అన్నా చెల్లీ ఇద్దరూ వచ్చారు. కనకాంబరం రంగు టాప్ లో దుర్గ, లేత నీలంరంగు లాల్చీలో రాజు కడిగిన ముత్యాలా ఉన్నారు.

'రాజూ మీ చిన్నప్పటి కథ నాకు తెలుసు. తర్వాత ఏం జరిగిందో వివరంగా చెప్పాలి నాకు' అంది జానకి. మెట్లమీద కూచున్న జానకికి అటూ ఇటూ కూచున్న

వాళ్ళిద్దరూ చాక్లెట్ల కోసం ఆమెకు పాలు మోసుకొచ్చే పిల్లల్లా కనిపించారు.

‘మాలాంటి వాళ్లందరిదీ ఒకటే కథ మేడమ్. తాతా నానమ్మా తీసికెళ్లినా ఊళ్లో వాళ్లంతా మమ్మల్ని తేడాగా చూడడం మొదలుపెట్టారు. అయినా సరే ఊరివాళ్లతో తగాదాపడి తాతయ్య మమ్మల్ని ఎంతో బాగా చూసుకునేవాడు. మా అదృష్టమో, దుర దృష్టమో మాకు పది పన్నెండేళ్లు వచ్చేలోపే తాత చచ్చిపోయాడు. ఇక మా పెద్దనాన్న, మా నానమ్మ మాట వినకుండా మమ్మల్ని ఒక హోమ్ కి అప్పజెప్పేసాడు’.

‘మా నానమ్మకి కూడా మమ్మల్ని వదలాలని లేదు మేడమ్. ఆ తర్వాత మా మీద బెంగతో కొద్ది రోజులకే పోయిందట’ అంది దుర్గ. ‘హోమ్ కి వచ్చాక మాకు పరీక్షలు చేసారు. మా అదృష్టవశాత్తూ మా శరీరాల్లో ఉన్న వైరస్ అతి తక్కువ మోతాదులో ఉండడం వల్ల మాకు ప్రమాద పరిస్థితి రాలేదు. హోమ్ లో మందులు వాడించారు. చదువు చెప్పించారు. కాస్త జ్ఞానం వచ్చేదాకా ఈ మందులు ఏమిటో? ఎందుకిస్తున్నారో తెలిసేది కాదు. తెలిసేలోగానే తట్టుకు నేందుకు వజీర్ గారు మా మనసుల్లో ఎంతో ధైర్యాన్ని పోసారు’.

‘వజీర్ ఎవరు...?’

‘వజీర్ అంటే వజీర్ రెహమాన్ గారు. ఆయన స్వచ్ఛంద సేవకులు, లాయర్ వృత్తి చేస్తూ, కౌన్సిలింగ్ ఇస్తూ మా హోమ్ నడిపేవారు. అప్పట్లో ఇన్ని లేవు’.

‘ఆయన్ని చూస్తుంటే క్రమక్రమంగా నాకూ దుర్గకూ ఆయనలా తయారవ్వాలనిపించేది. మాకు ఇరవైలు దాటేసరికి డిగ్రీలు పూర్తి చేసాం. అప్పటికి సమాజంలో హెచ్.ఐ.వి గురించి ఎంతో మెరుగైన చైతన్యం వచ్చింది. మా హోమ్ లాంటివి చాలా చోట్ల ఎన్నో వచ్చాయి. ప్రభుత్వం

‘మాలాంటి వాళ్లందరిదీ ఒకటే కథ మేడమ్. తాతా నానమ్మా తీసికెళ్లినా ఊళ్లో వాళ్లంతా మమ్మల్ని తేడాగా చూడడం మొదలుపెట్టారు. అయినా సరే ఊరివాళ్లతో తగాదాపడి తాతయ్య మమ్మల్ని ఎంతో బాగా చూసుకునేవాడు. మా అదృష్టమో, దుర దృష్టమో మాకు పది పన్నెండేళ్లు వచ్చేలోపే తాత చచ్చిపోయాడు. ఇక మా పెద్దనాన్న, మా నానమ్మ మాట వినకుండా మమ్మల్ని ఒక హోమ్ కి అప్పజెప్పేసాడు’.

యుద్ధప్రాతిపదికతో నడుము కట్టడం వల్ల స్వచ్ఛందసంస్థలు ఇంకా బలం పుంజుకున్నాయి. రెండువేల నాలుగులో అనుకుంటాను మేం ఇక్కడికి వచ్చాం. అప్పటికీ వచ్చిన మార్పుకి మేమేసాక్షులం’ అన్నాడు.

‘కాదు కాదు. మనం ఇక్కడికి రెండు వేల మూడులోనే వచ్చాం. నీకు అప్పటికి ఇరవై రెండు, నాకు ఇరవై ఏళ్లు’ అంది దుర్గ. ‘అంతే అనుకుంటా. మేం ఇక్కడికి వచ్చిన ఈ పదేళ్లలోనూ చాలా ఎదిగాం. ఎంతగా అంటే ఇక్కడికి వచ్చేటప్పటికి ఇంకా మేం హెచ్.ఐ.వి బారిన పడ్డాం అన్న స్పృహ ఉండేది. ఇప్పుడు అది పూర్తిగా పోయింది. ఎంత కాలం బతుకుతామో ఎవరికి మాత్రం తెలుసు. ఇంతకాలం అని ఎవరికీ భరోసా లేదు కదా?’ అంటూ దుర్గని చూసి, ‘మా దుర్గమ్మ తొందర్లో పెళ్లికూతు రవుతోంది’ అన్నాడు. అలా అంటూ మురిపెంగా చెల్లిని చూస్తూ నవ్వుతుంటే ఎత్తుగా ఉన్న ముందు పళ్లు రెండూ ఎక్కువ మెరిసాయి. దుర్గ బుగ్గల్లో మరీ లోతుల్లోకి సొట్టలు పడ్డాయి. ఇక్కడే తమలాగే పని చేస్తున్న మరో యువకుడూ, దుర్గా ఒకరినొకరు ఇష్టపడ్డారట. ఎంత గొప్పగా ఉంది వీళ్లు నిర్మించు కున్న ఈ లోకం. ఈ బంగారాలు ఎంతగా నిప్పుల్లో కాలి సమ్మెట దెబ్బలు తిన్నాయి ఇలా మెరవగలగడానికి అనుకుంది జానకి.

తన భర్తలో పెరిగిన మానసికమైన వ్యాధివల్ల ఆ ఇల్లు ఆమెకు రోగగ్రస్తంగా కనిపించింది. అన్ని సౌకర్యాలూ అమిరినా

చెదలు పట్టిన ఆ ఇల్లు ఆమెకు నివాస యోగ్యంగా తోచలేదు. ఇల్లు వదిలేటప్పుడు తనకు సరైన దారి చూపించిన సుహృద్ స్మిత్రుడు బాబు లాంటి వాళ్లు చిరకాలం వర్ధిల్లాలని మనసుతో ఆశీర్వదించింది. ఇల్లు వదిలే ఆడవాళ్లను కబళించడానికి ఎన్ని గుంటనక్కటు కాచుకుని ఉంటాయి మరి!!

రాజుని, దుర్గనీ దగ్గరికి తీసుకుని నాఆయుష్షు కూడా పోసుకుని మీరు చిరకాలం బతకాలి అని మనసులోదీవించింది.

ఆవేళ ఇరుకైన ఇంట్లో ఉండి ఈ పిల్లల గురించి మాట్లాడడానికే భయపడ్డాను కానీ జీవితం నన్ను ఇప్పటికి విశాలమైన ఇంటికి చేర్చింది అనుకుంటూ - వారిద్దరినీ వదిలిపెట్టింది. రాజూ, దుర్గా వెళ్లిపోయారు. గదిలోకి వెళ్లింది. గదిలోకి వెళ్లినా లోపలి పెద్ద పెద్ద కిటికీల్లోంచి ఆవరణ అంతా కనిపిస్తోంది. ఎవరో ఫ్లాట్ వాయిస్తున్నట్టున్నారు. గాలిలోంచి తేలుతూ వస్తున్న ‘వైష్ణవ జనతో తేనేకహీయే జో పీడపరాయూ జాణేరే’ అన్న పాట తాలూకు రాగం అది.

జానకి స్కూల్లో ఎన్నోసార్లు పిల్లలచేత ఈ పాట పాడించేది. కానీ అప్పుడు తెలియని అర్థం ఇప్పుడు తెలుస్తోంది. ఎదుటి వారి బాధని ఎవరైతే తనదిగా భావించగలడో అతడే వైష్ణవుడు అంటే దేవుడు అనే కదూ! ‘మానవుడే మహనీయుడు’ అన్న శ్రీశ్రీ మాట చెవిలో వినిపిస్తూ కొత్త లోకాలకు తలుపులు తెరుస్తోంది. ఆ రాత్రి జానకి నిశ్చింతగా నిద్రపోయింది.

స్పందన

కార్పొరేట్ విద్య నుంచి కావాలి ఆజాదీ

- ఎం.శ్వేత

ఓ విద్యార్థి పదవ తరగతి చదువు తున్నాడు అనగానే, అందరూ ఇచ్చే సలహా.. “ఇది చాలా ముఖ్యమైన సంవత్సరం... బాగా చదువు...!” ఇదే నాకూ జరిగింది. ఫలితాలు కూడా రాక ముందే... మా నాన్నకి ఒక కార్పొరేట్ కాలేజీ నుంచి ఫోన్ వచ్చింది. టైం తీసుకొని ఇద్దరు వ్యక్తులు మా ఇంటికి వచ్చారు. “మీ అమ్మాయిని మా కాలేజీలో చేర్పించండి... మా కాలేజీలో చాలా మందికి టాప్ ర్యాంకులు వచ్చాయి.. అడ్వాన్స్ కట్టి సీటు రిజర్వు చేసుకోండి. కొన్ని సీట్లే ఉన్నాయి” అని చెప్పారు. ఇదే వారి బిజినెస్ ట్రిక్స్. కొన్ని సీట్లే ఉన్నాయనేది బోగస్. వారు ఎంతమందినయినా చేర్చుకొని ఒకే క్లాసులో కూర్చోపెట్టి... క్లాసులు చెప్పారు.

కాలేజీలో చేరిన నెల రోజుల తర్వాత 3-4 బ్రాంచీలకు కలిపి ఒక పరీక్ష పెట్టారు. ఆ 3-4 బ్రాంచీల నుంచి పది మందిని క్రీమ్ బ్యాచ్ అని తీశారు. ఈ బ్యాచ్ నుంచే వారు యాడ్స్ లో చూపించే ర్యాంకులు వస్తాయి. ‘క్రీమ్ బ్యాచ్ నుంచి ర్యాంకులు... అవి చూపించి, మిగిలిన వారి నుంచి ఫీజుల వసూళ్ళు’ ఇదే కార్పొరేట్ సీక్రెట్.

క్రీమ్ బ్యాచ్ చేసిన తరువాత మిగిలిన వారందరినీ మార్కుల ప్రకారం సెక్షన్లుగా విభజిస్తారు. ఇక తక్కువ సెక్షన్ లో ఉన్నామంటే... నరకాన్ని చూడొచ్చు. ప్రతి క్లాసుకి ఒక జేయల్ (జూనియర్ లెక్చరర్) ని నియమిస్తారు. విద్యార్థులకు వచ్చే డౌట్స్ క్లియర్ చెయ్యడం, ఆన్సర్ షీట్స్ దిద్దడం,

అటెండెన్సు తీసుకొని, ఆబ్సెంట్ అయిన వారి ఇంటికి ఫోన్ చెయ్యడం ఇవీ జేయల్స్ చేసే పనులు. వీటిలో వారు సరిగ్గా చేసే పని... తల్లిదండ్రులకు ఫోన్ చేసి బెదిరిచడం మాత్రమే. కాలేజీకి పొద్దున్న వెళితే రాత్రికి ఇంటికి వస్తాం... అందుకే ఎంటర్టైన్మెంట్ కోసం మేము కావాలని వారిని డౌట్స్ అడిగి... ఆ ప్రశ్నలకు వారిచ్చే జవాబులు విని నవ్వుకునే వాళ్లం. ఇలా ఒకసారి నేనో ప్రశ్న వేశాను. ‘రోటేషనల్ ఫ్రిక్షన్’. రోటేట్ అయ్యే వస్తువుకి, సర్ఫేస్ కి మధ్య ఏర్పడే ఫ్రిక్షన్. ఆ కాలేజీ మెటీరియల్ లో సిలిండర్ అనే ఉదాహరణ ఉంది... మా జేయల్ అది చదివి.... రోటేషనల్ ఫ్రిక్షన్ అంటే ఇంట్లోని గ్యాస్ సిలిండర్ ని కర్రతో కొడితే వచ్చే శబ్దమే అని చెప్పారు... ఈ జవాబుకి ఇప్పటికీ నవ్వుకుంటూ ఉంటా. ఇక కరెక్షన్స్ గురించి చెప్పాలంటే... ఆ కాలేజీ మెటీరియల్ లో ఏ, బీ, సీ, అనే ట్రైయాంగిల్ ఉదాహరణ ఉంది. మీరు ఎక్స్, వై, జడ్

అనే ట్రైయాంగిల్ తీస్కొని లెక్క సాల్వ్ చేస్తే... సున్నా మార్కులు వేస్తారు. పుస్తకంలో ఉన్నది ఉన్నట్లు మక్కికి మక్కి రాయాలి... పొరపాటున తక్కువ మార్కులు వస్తే ఇక అంతే.

ఆ కాలేజీలోని కొన్ని రూల్స్ ఇలా ఉంటాయి. మొదటిది... వాళ్లు ఇచ్చే అరగంటలోనే బాత్ రూమ్ కి వెళ్లాలి. ఒక ఫ్లోర్ కి రెండు బాత్ రూమ్ లు కంటే ఎక్కువ ఉండవు. వాటిని వందలాదిమంది ఉపయోగిస్తారు. కనీసం బాత్ రూమ్ కి కూడా పొనివ్వకుండా ఆపే జైలును బ్రిటీషు పాలనలో విన్నాము.. కాని ఈ కాలేజీకి వెళితే ప్రత్యక్షంగా చూడొచ్చు. జీన్స్ వేసుకోకూడదు... చుడీదార్లే వేసుకోవాలి. చున్నీలు ఉండాలి... అన్నింటికన్నా ముఖ్యమైనది... అబ్బాయిలతో మాట్లాడకూడదు. 21వ శతాబ్దంలో కూడా ఇలాంటి రూల్స్ పెట్టే సంస్కృతి అక్కడ రాజ్యమేలుతోంది. ఇటీవల అమ్మాయిలపై పెరుగుతున్న దాడుల

నేపథ్యంలో 'అబ్బాయిలు-అమ్మాయిలు క్రిగా మాట్లాడుకోవడం వల్లే... రేప్లు జరుగు తున్నాయి' అని మమతా బెనర్జీ, 'లైంగిక దాడులు సామాజిక నేరాలు... అవి అమ్మాయిల పైనా, అబ్బాయిలపైనా ఆధార పడి ఉంటాయి. అవి కొన్నిసార్లు రైటు, కొన్నిసార్లు రాంగ్..' అని బీజేపీ నేత బాబూ లాల్ గోర్... ప్రకటనలు చేశారు. ఇటు వంటి ఆలోచనలే స్కూళ్లలో, కాలేజీలలో సంకుచిత స్వభావాలను పెంచి పోషిస్తు న్నాయి. మహిళా సాధికారికత కోసం ఎన్నో పోరాటాలు జరుగుతున్నాయి. కానీ కేవలం అబ్బాయిలతో మాట్లాడితేనే ఇంటికి ఫోన్ చేసి చాడీలు చెప్పే సంస్కృతి అక్కడుంది.

మాటిమాటికి "మీరు దేనికీ పనికి రారు... పరీక్షలో ఫెయిల్ అవుతారు..." అని తిట్టడం... నిలుచున్నా, కూర్చున్నా, పక్కకి తిరిగినా... ప్రిన్సిపల్ దగ్గరికి తీసుకెళ్లడం... ఇవన్నీ కార్పొరేట్ కాలేజీలో సర్వసాధారణంశాలు.

ఈ టార్చర్ని భరించలేక... రెండవ సంవత్సరం కార్పొరేట్ను వదిలేసి, మామూలు కాలేజీలో చేరాను. ఆమ్మ నాన్న ఎంతో ప్రోత్సహించారు. సొంతగా చదువుకున్నాను. కార్పొరేట్ కాలేజీలో చదివిన మొదటి సంవత్సరం కన్నా రెండవ సంవత్సరంలో ఎక్కువ మార్కులొచ్చాయి.

ఐఐటీలో సీటు రాకపోయినా, ఈ రోజు నీ చేతిలో ఒక మంచి జాబు ఉంది. ఈ మధ్య నేను వెళ్ళిన ఒక ఇంటర్వ్యూ అనుభవం చెప్తాను. మొత్తం 15 నిమిషాల ఇంటర్వ్యూలో మార్కుల గురించి అడిగింది ఒకే నిమిషం. వారు కేవలం నా పర్సనా

లిటీనీ, లోకజ్ఞానాన్నీ, వ్యక్తిత్వాన్ని మాత్రమే పరీక్షించారు. కార్పొరేట్ సంస్థలు ఇచ్చే గైడ్లను బట్టి కొట్టి మంచి మార్కులు తెచ్చుకోవచ్చు. కానీ జ్ఞానం రావాలంటే టెక్స్టు బుక్స్ చదవాలి. కానీ, కార్పొరేట్ కాలేజీల్లో టెక్స్టు బుక్స్ కాకుండా వారి మెటీరియల్స్ మాత్రమే చదవాలని కోరటం నాకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

రెండేండ్లు ప్రపంచంతో సంబంధం లేకుండా, ఇతరతర వ్యాపకాలు లేకుండా ఉంటే మనపై ఎంత ప్రభావం పడుతోంది? ఐఐటీ కోసం రెండేండ్లు కష్టపడితే తప్పేంటని అనొచ్చు కానీ దీని ప్రభావం లాంగ్ టర్మ్లో ఎంతో ఉంటుంది. అది మన వ్యక్తిత్వంపై ఎంతో ప్రభావం చూపిస్తుంది.

ఇప్పుడు ఉద్యోగం చేస్తూ బాగా సెటిల్ అయిన వారిలో ఎంత మంది దగ్గర వారి రెండో తరగతి మార్కుల ప్రొగ్రెస్ కార్డు ఉంది...? చాలా మందికి ఉండదు. అదే, ఎంతమంది దగ్గర వారి రెండో తరగతి జ్ఞాపకాలు ఉన్నాయో అంటే చాలామందికి ఉంటాయి. ఇదే తేడా. స్కూళ్లలో కూడా అదే జరుగు తోంది. వారు చదివేది ఎలకేజీ. కానీ వారి స్కూల్ బ్యాగు 10 కేజీలు. గేమ్స్ సీరియడ్ ఉంటుంది. కానీ గ్రౌండ్ ఉండదు. గేమ్స్ సీరియడ్లో పిల్లలు హోంవర్కులు చేసుకుంటారు. పీటీ సర్లు ఉండే స్కూల్స్ చాలా తక్కువ.

విద్యార్థులకు ఎంత సేపు పుస్తక జ్ఞానాన్ని నేర్పిద్దామనే కానీ... లోక జ్ఞానాన్ని నేర్పిద్దామని ఈ సంస్థలు ఆలోచించడం లేదు. ఈ నాటి పిల్లలకు 80-90 శాతం మార్కులు వస్తున్నాయి. కానీ మన హెచ్ ఆర్డీ మినిస్టర్ ఎవరో తెలియదు. హిస్టరీలో

95 మార్కులు వస్తాయి. కాని మన దేశ మొదటి రాష్ట్రపతి ఎవరో తెలియదు. వాటాస్లో, ఫేస్బుక్లో వచ్చే ప్రతీ పోస్టును ఫార్వర్డ్ చేయడం వచ్చు. కానీ, అందులో ఎంత నిజం ఉంది అనే ఆలోచన వారికి ఉండదు. ఇది వ్యవస్థ వైఫల్యం.

ఇంజనీరింగ్ కాకుండా ఇంకేమైనా చేయొచ్చనే ఆలోచనే ఇటు పిల్లలకు గానీ, అటు తల్లిదండ్రులకు గానీ ఉండటం లేదు. మీదు డాక్టర్, టీచర్, లాయర్, యాక్టర్, బిజినెస్ మ్యాన్, సైంటిస్ట్, పాలిటీషియన్ అవ్వొచ్చు, క్రీడాకారుడు, ఫోటోగ్రాఫర్, పైలెట్, జర్నలిస్ట్... అలా ఎన్నో అవకాశాలున్నాయి. ఇక్కడ తల్లిదండ్రులకు కూడా ఒక మనవి పదో తరగతి పూర్తయ్యాక ఏం చేయాలనే నిర్ణయాన్ని దయచేసి పిల్లలకు వదిలేయండి. కానీ, బలవంతంగా పిల్లల్ని 'కార్పొరేట్' జైల్లో తోసేసి ఒత్తిడి వల్లనే వారు చదువుతారనుకుంటే చాలా పొర పాటు. 'జీవితంలో ఏం చెయ్యాలి' అని ఆలోచించుకునే సమయం కూడా కార్పొరేట్ సంస్థలు పిల్లలకు ఇవ్వడం లేదు. కార్పొరేట్ కాలేజీలో రాసే ఒక గంట పరీక్ష మన టాలెంట్ను నిర్ధారించదని గమనించాలి.

చదువు అంటే ఇష్టంగా చదవాలి. కాని, ఈ రోజు చదువుకున్న వింత పశువులను వ్యవస్థ తయారు చేస్తోంది. కార్పొరేట్ విద్యా సంస్థలు విద్యను వ్యాపారీకరణ చేస్తున్నాయి. విద్యా వ్యవస్థను సంస్కరించాలి. అత్యంత ప్రాధాన్యత కలిగిన విద్యను వ్యాపారానికి వదిలేయడం సమాజానికి చాలా నష్టం. ప్రభుత్వాలు ఈ బాధ్యతను ఖచ్చితంగా తీసుకోవాలి. ఈ హింస నుంచి విద్యార్థులకు కావాలి ఆజాదీ.

శ్రీమతి యామినీ పూర్ణ తిలక

నేను అడయార్ నేషనల్ యూనివర్సిటీలో ఉపన్యాసకుడిగా పనిచేసేప్పుడు తిలకమ్మగారు పరిచయమయ్యారు.

యామినీ పూర్ణ తిలకమ్మ గారు అడయార్లోని క్యాన్సర్ ఆసుపత్రిలో 1957 మార్చి వదహో తేదీన పరమపదించారు. ఈమె గుంటూరు జిల్లా పీసపాడు గ్రామంలో జన్మించారు. తండ్రి మొక్కపాటి జానకి రామయ్య, తల్లి రామమ్మ. ఈమె 1932లో నారాఘటం వెంకటసుబ్బయ్యను వివాహం చేసుకున్నారు. ఈమె 'హిందూ యువతి' అనే పక్ష పత్రిక నడిపారు. ఆ పత్రికలో దళిత జనోద్ధరణ, దేవదాసి వ్యవస్థ నిర్మూలన, స్త్రీ విద్య మొదలగు అంశాలుండేవి. ఈమె 1919వ సంవత్సరంలో గాంధీ శిష్యురాలై స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో, ఖద్దరు ఉద్యమంలో చేరి ఆంధ్రదేశానికి అమోఘమైన సేవ చేశారు. ఆ సమయంలో జైలుకు కూడా వెళ్లారు. ఈమె సంగీతంలో, సాహిత్యంలో ప్రవీణురాలు. గొప్ప వక్త, కవయిత్రి. ఈమె కళావంతుల వివాహోద్యమాన్ని 1921లో ప్రారంభించి 1931 వరకు ఆంధ్రదేశానికి అద్వితీయమైన సేవ చేశారు. దేవదాసీలు కష్ట జీవితాన్ని, నీచ వృత్తిని గురించి ఎంతో చెబుతూ వారి వివా

హాలను చేయించవలసిన అవసరాన్ని, వారిని అభివృద్ధిలోకి తీసుకురావలసిన అవసరాన్ని తిలకమ్మ గారు బోధించేవారు.

నేను కూడా ఆమె అభిప్రాయంతో ఏకీభవించాను. కళావంతులకు వివాహం చేయించటానికి సహాయ పడతానని, ఉద్యమం నిర్వహిద్దామని నేనన్నప్పుడు ఆమె 'కళావంతులకు వివాహం చేయటం అంత సులభమా' అన్నారు. నేను పిచ్చివాడిలాగా మాట్లాడుతున్నట్లు ఆమె సంశయించింది. మన అదృష్టం పండి మహాత్మా గాంధీ గారు దేశ నాయకుడయ్యారు. ప్రజల్లో దురాచారాలు నశించి, సంఘం సంస్కరించబడేవరకు ప్రజల్లో నైతిక జీవితం కొరకు తృప్తి ఏర్పడేవరకు మనకు ప్రపంచంలో గౌరవం గానీ, స్వరాజ్య ప్రభుత్వం గానీ మనకు లభించవని మనకు చైతన్యం కలుగజేశారు. ఆ కాలం యువకులు దేశ స్వాతంత్ర్యం కొరకు ఎంత త్యాగం చేయటానికైనా సిద్ధపడ్డారు. అందువల్ల సంఘంలో దురాచారాలను నాశనం చేయడానికి గాంధీగారు సరైన పునాదివేశారు. కళావంతుల సంకెళ్లను పగలగొట్టడానికి తగిన సమయం వచ్చిందని తిలకమ్మగారికి నచ్చజెప్పి ఆమెను కార్యాచరణకు పురిగొల్పా.

అడయారులో అప్పుడు ఒక సభ జరిపి కళావంతుల సంఘ సంస్కరణోద్యమం స్థాపించి ఎమ్. వెంకట్రావుగారిని అధ్యక్షునిగా, తిలకమ్మగారిని కార్యదర్శిగా, నేను కోశాధికారిగా ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. దేవదాసీ వృత్తి నిర్మూలన, అనాథ బాలికల శరణాలయం స్థాపించాలని తీర్మానం చేసుకున్నాం. ఈ తీర్మానం గురించి ఒక వ్యాసం రాసి దేశోద్ధారక నాగేశ్వరావు వంతులుగారిని దర్శించా. ఆయన తన చేతనయినంత సహాయాన్ని చేయటానికి అంగీకరించారు. నా వ్యాసాన్ని ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించారు. ఆ వ్యాసం చివరి భాగంలో ఈ ఉద్యమం మంచిదని అవసరమని నమ్మినవారు తమ అభిప్రాయాలను నాకు నేరుగా కాని, ఆంధ్రపత్రిక ద్వారా కాని రాయవలసిందని కోరాను. సహాయం చేస్తామని ఎందరో రాశారు.

ఆ ఉత్తరాలను పంతులుగారు ఆంధ్రపత్రికలో ప్రచురించారు. అలా మా ఉద్యమానికి నాగేశ్వరరావు పంతులు గారి ద్వారా ఎంతో ప్రచారం జరిగింది. నా మిత్రుడు పి.జె వెంకయ్యగారు ప్రారంభ ఖర్చులకు ధన సహాయం చేశారు. ఇందులో ముఖ్యంగా నాకు నలుగురు వ్యక్తులు గుర్తున్నారు. నరసాపురం వాసి ఈశ్వరుడుగారు, గుంటూరు వాసి మద్దెల ముక్కంటిగారు, హైదరాబాదు వాసి శ్యామలారావుగారు బాజీ కృష్ణారావుగారు. వీరిని కలుసుకొని ఆ నగరాల్లో బహిరంగ సభలు పెట్టి స్థానిక సంఘాలను స్థాపించి వార్తా పత్రికలకు డబ్బు వసూలు చేసి కాన్ఫరెన్సుకి రమ్మని తిలకమ్మగారిని ఆహ్వానించాం. ఆమె ఆనందానికి అవధులు లేవు. తన జీవితమంతా కలలుకన్న పవిత్రమైన ఉద్యమం నెరవేరగలదన్న ఆశతో తిలకమ్మగారు బయలుదేరారు. మొదట నరసాపురం వెళ్లారు. అచట బహిరంగ

సభలో ఒక కళావతి తన వృత్తిని మానేసి ఉద్యమానికి సహాయం చేస్తానని, ఉపాధ్యాయ వృత్తిని అభ్యసిస్తానని తిలకమ్మగారిని కోరింది. ఇలాంటి అనాథలను పోషించడానికి, వృద్ధిలోకి తేవడానికి ధనం లేదని తిలకమ్మగారు విచారపడ్డారు. న్యాయవాద వృత్తిని ప్రారంభించిన ఎర్రమిల్లి నారాయణ మూర్తి పంతులు గారు ఆ కళావతి ఉపాధ్యాయ వృత్తికి తయారయ్యేవరకు స్కాలర్షిప్ ఇచ్చి పోషిస్తానని సభలోనే వాగ్దానం చేశారు. అలాగే ప్రతి నగరంలోను కష్టములను జయించుకొనుచూ, తిలకమ్మగారు చివరకు మద్రాసు వచ్చి, హిందూ యువతీ శరణాలయం స్థాపించి, బీద స్త్రీలను, పిల్లలను పోషించసాగిరి. వార్తా పత్రికను స్థాపించారు. కాన్ఫరెన్సులు పెట్టి కళావంతుల సంఘ సంస్కరణోద్యమం సాగించారు. ఉద్యమాన్ని స్థాపించిన మూడు సంవత్సరాల్లో 350

వివాహాలు జరిగాయి. విశాలాంధ్రలో మూడు కేంద్రాలు ఏర్పడి వివాహాలు సాధారణంగా జరిగిపోతుండేవి. 1930వ సంవత్సరం నాటికి ఉద్యమం విస్తరించి కళావంతుల సంఘం ముందుకు సాగిపోతూ ఉండేది. తిలకమ్మగారి సహాయం కూడా అవసరం లేకుండా పోయింది. మద్రాసులో ఆమె ఒక అనాథ శరణాలయం, ఒక స్కూలు మానవ సేవాపరుల సహాయంతో చాలాకాలం నిర్వహించారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో ఎక్కువగా సేవచేస్తూ జైలుకెళ్లారు. చనిపోయినప్పుడు ఆమెకు 69 సంవత్సరాల వయసు. అంతవరకు ఖద్దరునే ధరిస్తూ, చరఖా తిప్పుతూ గాంధీ మహాత్ముని పూజిస్తూ సంఘసేవ, దేశసేవ, మానవ సేవలు చేస్తూ జీవితాన్ని అభ్యుదయ మార్గంలో గడిపి తిలకమ్మగారు ధన్యులయ్యారు. ఆమె తరతరాలుగా జ్ఞాపకముండేలా ఆంధ్రులు ప్రయత్నిస్తే మంచిది.

(ఈ వ్యాసకర్త మద్రాసు అడయార్ నేషనల్ యూనివర్సిటీలో ఉపన్యాసకులుగా పని చేశారు.) పేరు తెలియలేదు.

మానవాభివృద్ధి ఎజెండా కావాలి

భారత ప్రభుత్వం అభివృద్ధి ఎజెండాగా పనిచేస్తుందని ప్రధాని, రాష్ట్రపతి చెప్తున్నారు. అయితే ప్రాథమ్యంగా మానవాభివృద్ధి ఎజెండానే ముందుకు రావాల్సి వుంది. తాజాగా యూఎన్ డిపీ మానవాభివృద్ధి సూచికల ప్రకారం 1990 నుంచి 2015 వరకూ భారత్ లో పెరిగిన స్థూల తలసరి ఆదాయం 223% కాగా, పెరిగిన జీవన ప్రమాణాల సూచీ విలువ కేవలం 46%. సాధించిన ఆర్థిక లాభం, మానవ వనరుల నిజమైన అభివృద్ధికి చేయూతనివ్వడంలో విఫలమౌతోంది. ప్రజల ఆరోగ్యం, విద్య, జీవన స్థితిని మెరుగుపర్చుకొనే అవకాశాలపై ప్రభుత్వం యుద్ధ ప్రాతిపదికన వ్యూహాలు అమలు చేయనంత కాలం ఈ దుస్థితి తప్పదు. ప్రభుత్వాల దృష్టిలో సగటు పౌరుని ఆకలి దప్పులు, జీవన ప్రమాణాలు కొలతలు ముఖ్యమైనప్పుడే సమాజంలో మార్పు కనబడేది.

- డి.వి.జి శంకరరావు, పార్వతీపురం

కథ

తప్పిపోయిన కుమార్తె

- ఎం.వినోదిన

(గత సంచిక తరువాయి)

గాయత్రితో తనకున్న స్నేహాన్ని బంధంగా మలుచుకునే ప్రయత్నంలో ఉండేది సువార్తవాణి. ఆ ఇంట్లో వాళ్లతో తనకూ సంబంధం ఉన్నట్లు ఆ ఇంట్లో అన్ని విషయాలూ గాయత్రితో పాటు తనకీ చెందుతాయన్నట్లు స్వేచ్ఛగా, ధీమాగా ప్రవర్తించేది. వాళ్లక్కని, బావని, 'అక్కా బావగారనే కాదు, అమ్మానాన్నల్ని కూడా 'అమ్మా, నాన్నగారూ,' అని పిలవడం, వాళ్లింటిని 'మనిల్లు' అనటం లాంటివి చేసేది. తన వాళ్ల గురించి చెప్పాల్సి వచ్చినప్పుడు కూడా అమ్మా, నాన్న, తమ్ముడు అని చెప్పేది.

కానీ గాయత్రి మాత్రం మా అమ్మ, మా నాన్నగారుతో పాటు మీ అమ్మ, మీ నాన్నగారు, మీ తమ్ముడనే మాట్లాడేది. ఇప్పుడు కూడా తను ఆ ఇంట్లో ఓ వారం రోజులుండడానికి వీలైనంత అవకాశ ముందనే బలమైన భావన, నమ్మకం - ఆ మాత్రం సంపాదించు కోవాలనే ఒక ఆశ, ఆమెని ఆ ఇంట్లో దించాయి. బహుశా తాను తిరిగి వెళ్లేప్పుడు చీర కూడా పెడతారేమో అని మెరుపు ఆశ ఓ మూల లేక పోలేదు. కామేశ్వరమ్మతో 'అందరూ బాగున్నారా అమ్మా?' అంటూ మొదలుపెట్టి, వాళ్ల చుట్టాలందరినీ పేరుపేరునా అడిగింది పిల్లలతో సహా! వాళ్లల్లో చాలా ఎక్కువ మందిని తానెప్పుడూ చూడలేదు, వినడం తప్ప. కానీ కామేశ్వరమ్మ మాత్రం ఎవరి క్షేమ సమాచారాలూ అడగలేదు. అసలు వాళ్ల పేర్లుగానీ, ఆ కుటుంబంలో ఎంతమంది ఉన్నారు అనిగానీ ఆమెకు

కచ్చితంగా తెలీదు. ఆమెకే కాదు ఆ కుటుం బంలో ఎవరికీ తెలీదు, గాయత్రితో సహా!

రోజూ బస్సులు, ఆటోలు మారు కుంటూ జూబ్లీహిల్స్‌లోని యూనివర్సిటీ దాకా వెళ్లిరావడం! తనొచ్చేసరికే చీకటి పడిపోయేది - బుక్ షాపులు, లైబ్రరీలు తిరగడం వలన, అప్పటికే వాళ్లంతా అన్నాలు తిని తన కోసం ఒక ప్లేటులో అన్నం, కూరలు తీసి తన గదిలో పెట్టే వాళ్లు. తనకి ప్రత్యేకంగా ఒక చిన్న గదిచ్చారు. ఆ గది నిండా పుస్తకాలు, ఒక మంచం, సుబ్రహ్మణ్యం, కామేశ్వరమ్మ ఉండే ముందు పోర్షన్ని, గాయత్రి వాళ్ల అక్కా బావ ఉండే వెనక పోర్షన్ని కలిపే గది. తనకి పుస్తకాల గదిచ్చినందుకు చాలా సంతోషం వేసింది సువార్తవాణికి, ఒక బీరువాలో నగం పైన పుస్తకాలు సుబ్రహ్మణ్యం రాసినవే. అణచి వేయబడ్డ కులాలు, అణగారిన వర్గాలు, పేదలు, బీదలు, ఒంటరి స్త్రీలు, వేశ్యలు - ఇవీ ఆయన వస్తువులు. అందం, చదువు, సంస్కారం కలిగి - ఉన్నత కులాల్లో పుట్టిన యువకులు ఈ వర్గాల్లో ఉన్న స్త్రీలను పెళ్లి చేసుకోవడం చాలా కథల్లోనూ, నాటకా ల్లోనూ ఉన్న వస్తువు, రోజూ అవి చదివి నిద్రపోయేది సువార్తవాణి. వాటి గురించి ఎప్పుడన్నా సుబ్రహ్మణ్యంతో డిస్కస్ చేయాలనిపించేది. ఎన్నిసార్లు అతన్ని పలకరించినా ముక్తసరిగా మాట్లాడేవాడు. భార్యని విసుక్కుంటూ, ఫోన్‌లో ఎవరైతేవో గట్టిగట్టిగా కేకలేస్తూ ఉండేవాడు. సువార్త వాణితో మొదటిరోజు మాట్లాడిన ఒక వాక్యం తప్ప ఇంకేమీ మాట్లాడలేదు.

మూడోరోజు నుండి సువార్తవాణికి ఒక భయం పట్టుకుంది. పీరియడ్స్ డేటు దగ్గర కొచ్చింది. అప్పట్నుంచి అది ఏ రోజైనా రావొచ్చు. ఏ క్షణమైనా రావొచ్చు.

'వస్తే ఏం చెయ్యాలి? వీళ్లతో చెప్పాలా? అక్కతోనా? అమ్మతోనా? చెబితే... ఆ ఇంట్లో బాత్రూం తలుపు పక్కన ఓ మూలనున్న కొంచెం స్థలంలో... మొన్న గాయత్రి వాళ్ల అక్క కూర్చున్నట్లు తానూ కూర్చోవాలి. ఇంట్లో ఇద్దరు మగాళ్లకి కూడా తెలిసిపోతుందేమో కదా... ఛీఛీ... అట్లా వద్దు. పోనీ చెప్పకపోతే...? రహస్యంగా దాచిపెడితే...? స్నానం చేశాక వాడిన నాప్‌కిన్ ఏం చెయ్యాలి? విడిచిన బట్టల్లో పాటు చుట్టి సూట్‌కేస్‌లో పెట్టేయాలా? ఏదైనా కవర్లో చుట్టుకొని హేండ్‌బాగ్‌లో పెట్టుకొని బయటికొచ్చినప్పుడు పడేయాలా? ఏం చెయ్యాలి...? అయినా అలా దాచిపెడితే వాళ్లను మోసం చేసినట్లు వుతుంది కదా? వాళ్ల సంప్రదాయాల్ని అవమానించినట్లువుతుంది కదా! అదే తనింట్లో అయితే ఇలాంటి ఇబ్బందులేవీ ఉండవు...' ఇలా ఆలోచిస్తుండగానే ఆరోజు వచ్చేసింది. 'హమ్మయ్య... ఈ ఒక్కరోజు గడిస్తే చాలు, రాకుండా... రేపెళ్లిపోవచ్చు!' ఊపిరి పీల్చుకుంది.

ఆరోరోజు సాయంత్రం ఆరు గంటలకే బస్ దిగి ఇంటివైపు నడుస్తూన్న సువార్తవాణితో. "ఏంటిరోజు తొందరగా వస్తున్నారు?" అంటూ పక్కన స్కూట రాపాడు గాయత్రి వాళ్ల బావగారు - ఎక్కుమన్నట్లు సైగచేసి. "ఈరోజు పనులేం పెట్టుకోలేదండి..." నవ్వుతూ చెప్పి

మొహమాటపడుతూ స్కూటరెక్కి కూర్చుంది. “పట్టుకొని కూర్చోండి. రోడ్డు బాగోవు...” అంటూ స్కూటర్ని సాధ్యమయినంత వరకు మంచి రోడ్డు నొదిలి గోతుల్లోంచి పోనిస్తూ మధ్యలో సడన్ బ్రేకులేస్తున్నాడు. “ఏంటో ఈ బావగారు, పొద్దున్నే చనువుగా తలుపు తోసుకొచ్చి గుడ్మానింగ్ చెబుతాడు తను, వాళ్ల బాత్రూంలోనే స్నానం చేస్తది కాబట్టి రెండు మూడు సార్లు తలుపు కొట్టి ‘అయ్యిందా’ అని అడుగుతాడు. పాప నెత్తుకొని ఉంటే, తన గుండెలకి చేతులానిస్తూ పాపని తీసుకుంటాడు. రాత్రి పదకొండు దాటాక, అందరూ నిద్ర పొయ్యాక గదిలోకొచ్చి ‘టీవీ చూద్దరు రండి’ అంటాడు - మళ్లీ రోజూ పూజ, మడి - ‘సంప్రదాయమంటే ప్రాణం పెడతారు మా బావగారు’, అంటుంది గాయత్రి...”

“ఏంటండీ ఏం మాట్లాడరు? సినిమాలు చూస్తారా?” అడిగాడు.

“ఎప్పుడన్నా”.

“ఇంగ్లీషు?”

“అప్పుడప్పుడు”

“ఆ సినిమా చూశారా?” ఒక వాల్పోస్టర్ చూపించాడు.

అశ్లేలమైన భంగిమలో ఒకమ్మాయిని పట్టుకొని ఉన్న పోస్టరది. వాళ్లకి సరిగా బట్టలు కూడా లేవ్వు... జుగుప్స...! అతనలా అడిగినందుకు కొంచెం అవమానంగా, బాధగా అనిపించింది.

“ఏంటీ? చూడేదా...? తలపక్కకి తిప్పి నవ్వుతూ అడిగేడు. “లేదు.”

“భలేవాళ్లనే, లైఫ్ అన్నాక ఎంజాయ్ చెయ్యాలండీ. పైగా మీరు క్రిస్టియన్ అయ్యిందీ... ట్రెడిషనల్ గా పెరిగిన అమ్మాయి కాదుగదా! మా ఆవిడ, గాయత్రి... వీళ్లంటే... ఒక కులం అనీ, సంప్రదా యమనీ, కట్టుబాటనీ, నీతనీ,

జాతనీ, గోంగూరనీ, వంకాయనీ... ఇవన్నీ మోసు కొని తిరిగిపోళ్లు! అర్థోడాక్స్! వాళ్లనెవ్వరూ మార్చలేరు. మీరేంటండీ, ఈ బరువులేమీ లేని వాళ్లు - హాయిగా లైఫ్ ఎంజాయ్ చెయ్యకా! ఎందుకండీ అలా లేని మడి కట్టుకొని, పసుపు రాసుకొని కూర్చోటం - అసలు మీరేం అనుకోపోతే ఓ మాట చెప్పనా?...” స్కూటర్ని ఓ హోటల్ ముందు ఆపుతూ అన్నాడు.

“...వదండి కాఫీ తాగుతూ మాట్లాడదాం.”

ఇబ్బందిగా అతని వెనక హోటల్లోకి నడిచింది. కనిపించీ కనిపించకుండా క్రాపులో కల్పిపోయిన పిలక, ముక్కుపైన చుక్కలా పెట్టిన చెరగని తిలకం, చేతికి కట్టిన రకరకాల దారాలు, కూల్ డ్రింక్ తాగుతూ

మళ్లీ మొదలుపెట్టాడు.

“ఈ రోజుల్లో సైన్స్ చాలా డెవలప్మెండ్. దేనికీ భయపడాల్సిన పనిలేదు. నాకు చాలామంది క్రిస్టియన్ అమ్మాయిల్లో స్నేహముంది. స్నేహమంటే మీకు అర్థమయిందనుకుంటా...” కన్నుగొట్టి నవ్వాడు.

“నాకు వాళ్లల్లో చాలా అంశాలు నచ్చుతాయి. మోడ్రన్ డ్రెస్సులు వేసుకోవడం, అమ్మాయి-అబ్బాయి అని బేధం చూపించకుండా బండెక్కుతారు. సినిమా! షికార్!

పార్క్! ఎక్కడికైనా... వ్యక్తి స్వేచ్ఛని చక్కగా ఉపయోగించుకుంటారు. ఏ సంకోచాలు లేకుండా పక్కనే కూర్చుంటారు. షేకాండ్లిస్తారు. పెళ్లిగిళ్లి అని సెంటిమెంటు డైలాగులుండవ్. కిందా మీదా పడి ఎన్ని ముద్దులు పెట్టుకున్నా బొట్టు చెరిగి పోతుందన్న భయమే లేదు” గట్టిగా నవ్వాడు.

గొంతు తడారిపోయింది సువార్త వాణికి. చిన్నప్పటి జామెంట్రి బాక్స్లోని విభాగిని రెండు ముళ్లనీ అడ్డంగా చీల్చి రెండు అరచేతుల మధ్య పెట్టి బయట నుండి రెండు చేతుల మీద ఒకేసారి బలంగా కసుక్కున గుద్దినట్లనిపించింది సువార్తవాణికి.

‘ఎంత చులకన-తన కులం మీద, తన మతం మీద... ఇంత లూజ్ మాటలెలా మాట్లాడుతున్నాడు. పొద్దున్నే లేచి పూజలు చేసి, ఇల్లంతా పసుపు నీళ్లు చల్లుతూ...’

‘ఏంటలా చూస్తున్నారు - మీకు తెలీదేమో, సిటీలో ‘మీ వాళ్ల’ అమ్మాయిలు అలాగే ఉంటారు. పల్లెటూర్లో మాత్రం తక్కువా? మీకు తెలియందేముంది, చాలామంది హరిజనాడోళ్లని పెద్దింటి మగాళ్లు వాడుకుంటా ఉంటారు కదా! చెరుకు తోటల్లో, జొన్న చేలల్లో... ఆ థ్రిల్లే వేరు... అక్కడయితే కడుపు కాల్సా సమస్యలుంటాయ్. ఇక్కడలాంటివేమీ ఉండవు. చెప్పానుగా, సైన్సు చాలా డెవలప్మెండ్.!!”

ఇందాకయిన గాయా లోంచి ఇప్పుడు రక్తం కారడం మొదలైంది సువార్తవాణికి. రక్తున లేచి నిల్చుంది. ఏమీ మాట్లాడకుండా బయటికి నడిచింది. ఆమె వెనకే అతనూ..

ఇంటికొచ్చి బాత్రూంలోకి వెళ్లి మొహం కడుక్కుంది. సరిపోయినట్లు లేదు. చన్నీళ్లతో తలస్నానం చేసింది. అతను మాట్లాడిన మాటలు -ముఖ్యంగా తన కులపు ఆడవాళ్ల గురించి అతడు చేసిన కామెంట్లు-తల్చుకుంటే పదునైన కత్తి,

శరీరం లోపలికంటూ దిగి చీలుస్తున్నట్లుంది. అన్నం తినలేకపోయింది సువార్తవాణి. వెళ్లి తన గదిలో లైటు తీసేసి పడుకుంది. హైదరాబాద్ అవ్వడం వలన సెప్టెంబరులోనే చలి చెలరేగింది.

చలికి ఒక్క తలుపు కూడా సరిగ్గా పట్టడంలేదు. పైగా దొంగల భయం. అందుకే ఆరోజు ఉదయం నుంచి ఆ ఇంట్లో వడ్రంగం పని జరుగుతోంది. తలుపులన్నింటికీ దువ్వాడ పట్టడం-కొత్త బోల్టులు, గడియలు పెట్టడం, మొత్తం పనయ్యేసరికి తొమ్మిదయ్యింది. అన్నింటినీ ఒకసారి చెక్ చేసుకుని పనివాళ్లకి డబ్బులిచ్చి పంపించేసింది కామేశ్వరమ్మ. వదిగంటలకి సుబ్రహ్మణ్యం, భార్యకి ఫోన్ చేసి చెప్పాడు. గంటా గంటన్నరలో వస్తానని. సువార్తవాణికి నిద్రనట్టడంలేదు. ఏమీ చదవాలనిపించటంలేదు. హోటల్లో అతనన్న ప్రతి మాటా తననన్నట్లే అనిపిస్తోంది.

వాళ్లన్నా, వాళ్ల ఆచారాలన్నా, అలవాట్లన్నా తనకెంతో గౌరవం. వాళ్లకి మాత్రం తన కులపోక్షంటే చులకన, తక్కువ అభిప్రాయం. అలునం, ఎగతాళి... ఆ అలవాట్లలో, ప్రవర్తనలో గౌరవం ఉందనుకొని -తను వాళ్లలాగా భాషా, వేషం, కట్టుమార్చింది. చివరికి బొట్టు కూడా... తను వాళ్లలో కల్పిపోవాలని ఎంతగా ఆరాటపడింది? అయినా-వాళ్లకి మాత్రం తను ఓ హరిజన పిల్లే! ఓ క్రిస్టియన్ గాళీ!

ఎన్నిసార్లు తన నిజస్థితి చుట్టూ అవమానాలూ, హేళనలూ ఎదుర్కొంది? దారిమధ్యలో తన ప్రమేయం లేకుండానే నుదుటి మీదకు బొట్టు రావడం, అంత మందిలో తనని స్నేహితురాలిలా కాకుండా... హరిజన అని వేరుచేసి పాదాలకి పసుపు రాయకపోవడం...అసలు వీళ్ల ఆచారాల్లోనూ, భాషలోనూ గౌరవముందని తనెందుకను

కుందో? తనున్న సంస్కృతికే ఓ గౌరవాన్ని ఎందుకివ్వలేకపోయింది..?

స్కూటర్ శబ్దం... సుబ్రహ్మణ్యం వచ్చినట్లున్నాడు. కామేశ్వరమ్మ వెళ్లి తలుపు తీసింది. సువార్తవాణి టైం చూసింది. పన్నెండున్నర! అయిదు నిమిషాల తర్వాతమో ఉన్నట్టుండి గట్టిగా అరవటం మొదలుపెట్టాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

“ఛండాలపు లంజా! పొద్దుట్నుంచీ ఏం చేస్తున్నావే? ఆ వడ్రంగోడి ఎదురుగ్గా కూర్చొని ఒళ్లు చూపిస్తున్నావే...ముసల్లంజా! ఏదే...? ఆ వీధి వాకిలికి గడదే? ఆ జాతి తక్కువ నా కొడుకు దగ్గరగానీ పడుకున్నావేమే! వాడు గడి పెట్టకుండా పోతుంటే చూస్తూ ఊరుకున్నావ్, మాల్లంజా! మాదిగ బుద్ధులూ, మాదిగ చేష్టలూనూ, కిరస్తానీ ముండా! ఆ బుద్ధులు వంటబట్టిచ్చుకున్నావ్ గదే, ఆ వడ్రంగోణ్ణి తగులుకోరాదూ?... నిన్నా మాలా మాదిగ నా కొడుకులు... మాల్లంజా... కిరస్తానీ లంజా,” అని భయం కరంగా ఇష్టమొచ్చినట్లు తిడతానే ఉన్నాడు. ఆ నోటికి గడి లేకుండా పోయింది.

సువార్తవాణి షాకయింది. అతనలా తిట్టడం విని..! సువార్తవాణికి అంత పచ్చి బూతులు కొత్తేం కాదు. తనిళ్లలో కూడా తిట్లున్నాయ్. అయితే అవి జీవితంలో భాగంగా, భాషలో ఒదిగిపోయాయ్, ప్రేమలో, స్నేహంలో చనువుగా తిట్లు వాడుకుంటారు. కోపంలో కూడా వాడతారు. అయితే ప్రేమబంధం కొనసాగాల్సిన ఇద్దరు వ్యక్తుల మధ్య- ఇంత జుగుప్సాకరంగా, ఇంత అసహ్యంగా, ఇంత ద్వేషంగా, ఇంత అవమానకరంగా మాత్రం కాదు. ఆయన తిట్టే తిట్లకి -వడ్రంగి లోవల గడి మర్చిపోవడానికి సంబంధం ఏమిటి? అసలు సుబ్రహ్మణ్యం నోటికి అట్లాంటి భాష కూడా వస్తుందని ఊహించలేదు సువార్త వాణి. పుస్తకాల బీరువా వంక చూసింది. అందులో ఆదర్శాల హీరోలు మాట్లాడే మాటలకి,

సుబ్రహ్మణ్యం తిట్టే తిట్లకి పొంతన కుదరడంలేదు.

భార్య నొక్కదాన్నేనా తిట్టింది? కాదే? తనని కూడా.. తన కులాన్ని తిట్టాడు, మతాన్ని తిట్టాడు. తిట్ల మధ్యకి తన ఆడవాళ్ళని లాగాడు. తన మగవాళ్లనీ లాగాడు. విభాగినో, కత్తే ఏదో తేలటంలా... శరీరమో, మనసో ఎక్కడంటే అక్కడ.. అడ్డంగా, నిలుపుగా...ఎట్లాబడితే అట్లా తనని పీలికలు పీలికలు చీలుస్తున్నట్లు నిపించింది సువార్తవాణికి. కనిపించని పదునైన గాయాల తాలూకు బాధ లోపల్లోపల సలపటం మొదలైంది. ఇల్లు గుర్తొచ్చింది. ఆ తట్టుకోలేని బాధకి గుండె కమిలిపోతోంది. తెల్లార్లా ఆ వచ్చివుళ్ల నలవరంతో నిద్రపోలేకపోయింది సువార్తవాణి.

అమ్మా తమ్ముడు, నాన్న, ఇల్లు, వాడ-చుట్టూ కమ్ముకున్న మసక చీకటి కరిగిపోయి. స్పష్టమైన రూపంతో తనకోసమే ఎదురు చూస్తున్నాయి. తెల్లారింది. స్నానం చేసి వచ్చింది సువార్తవాణి. ఈరోజు తను వెళ్లిపోయే రోజు అన్నీ సర్దుకుంది. చివరిగా పర్సు ఓపెన్ చేసి క్రాస్ లాకెట్ తీసి మెడలో వేసుకుంది. నుదుటిని ఫెయిర్గా అలా వదిలేసింది. బొట్టుబిళ్లల పాకెట్ తీసి డస్టబిన్లో పడేసింది. సూట్కేస్ తీసుకొని బయటకొచ్చింది. అందరూ హాల్లో ఉన్నారు. తాను వెళ్లిపోతున్నట్లు చెప్పింది. చివర్రోజు కాబట్టి యూనివర్సిటీ నుండి అట్నుంచబే వెళ్లిపోతున్నట్లు చెప్పింది.

“వస్తానమ్మా!” సమాధానం కోసం ఎదురు చూడకుండా చెప్పులేసుకుంటున్న సువార్తవాణితో, “బొట్టు మర్చిపోయినట్లు న్నావమ్మాయ్,” చెప్పింది కామేశ్వరమ్మ. “లేదమ్మా! మర్చిపోలేదు. నేను కిరస్తానీ ఆడపిల్లని... దళిత పిల్లని!!! మాట్లాడటానికి ఇంకేమీ లేదన్నట్లు చిన్నగా నవ్వి బయటకు నడిచింది సువార్తవాణి.

పుస్తక సమీక్ష

అసుర

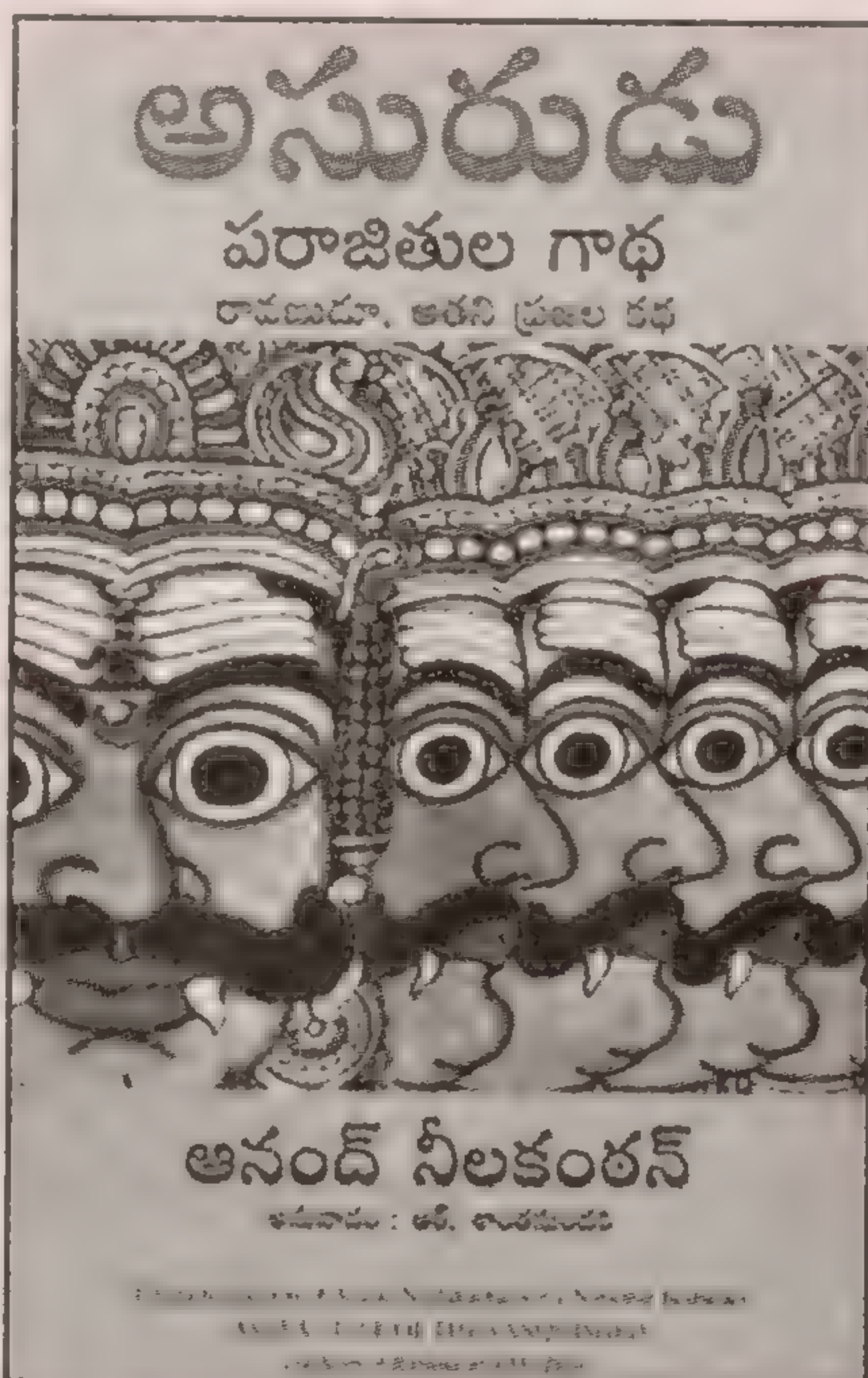
-కె. శారద

రామాయణంలోని ఉదాత్తమైన స్త్రీ పాత్రల్లో మండోదరికి ప్రత్యేకత ఉంది. ఆమె వ్యక్తిత్వం, ఆలోచనా ధోరణి ఆమెలోని అరుదైన కళలు అన్నీ ప్రత్యేకమైనవే. తండ్రి మయుడు వద్ద నిర్మాణ విద్య, వాస్తువిద్య నేర్చుకుంది. సంగీత సాహిత్యాల్లో పాండిత్యం సంపాదించుకుంది. వేట అంటే మిక్కిలి మక్కువ. విలువిద్యలో ఆరితేరిన స్త్రీ ఈమెలాగే రావణుడు కూడా చాలా ప్రత్యేకమైన వ్యక్తి. రావణుడు గొప్ప శివ భక్తుడు. సంగీత సాహిత్యాలంటే చాలా మక్కువ. వీణావాదంలో మండోదరి, రావణుడు ఒకరిని మించి మరొకరు ప్రావీణ్యం కలవారు. రావణుడు చాలా అందమైనవాడు. మండోదరి తండ్రి రావణుని మేనమామ. చాల విజ్ఞత కల వాడు. రాజనీతిలో రాముని మించినవాడు రావణుడు.

కానీ ఇవన్నీ రాక్షసుల్లో ఉండే తామస, రజో, గుణాల వల్ల కొంత మరుగునపడ్డాయి. అలాగే మయుడు, భద్రుడు, మారీచుడు వీరందరూ కూడా రావణ ప్రావకంలో ఉండి తమ స్వభావాలన్నీ మార్చేసుకున్నారు. రాజుకు గులాములయ్యారు. ఒక రాజు కొన్ని కాలాలపాటు రాజ్యమేలాలంటే ఇలాంటి చాలామంది సహాయకులు ఆంతరం గికులుగా మారి వారి స్వంత వ్యక్తిత్వా లను కుదువపెట్టుకోక తప్పదు. మనకు

రామాయణంలో విజేతలగురించే తెలుసు. కానీ పరాజితులెందరో, వారి ఆక్రోశమేమిటో తెలియదు.

మండోదరి నడయాడే విజ్ఞాన సర్వస్వం లాంటి స్త్రీ. ఆమె అరుదైన, అపురూపమైన సౌందర్యవతి. రావణుడు తన తల్లిని, తనను తన తమ్ముళ్లను, సోదరిని అతి దీనమైన స్థితిలో వదిలి

వెళ్లిపోయిన తండ్రి అంటే చాలా ద్వేషించేవాడు. రావణుడు తన తల్లి కోరికపై ఆమెపైన ప్రేమ, ఇష్టము, అయిష్టము ఏ భావం లేకుండానే ఆమెను వివాహం చేసుకున్నాడు. తరువాత తనకే తెలియకుండానే ఆమెకు దాసుడయ్యాడు. అమాయకంగా కనిపించే ఆమెను ఎంతగానో ప్రేమించాడు, ఆరాధించాడు. ఇటువంటి స్త్రీకి జరిగిన

అన్యాయం మాటల్లో చెప్పలేనిది. వివాహానంతరం వీరిద్దరికి ఒక పాప జన్మిస్తుంది. ప్రసవ సమయంలో మండోదరి పునర్జన్మ పొందినంత కష్టపడి ఆ పాపకు జన్మనిస్తుంది. అతి బలహీనంగా జన్మించిన పాపను తన సర్వస్వం ధారపోసి ఆ పాపే లోకంగా పెంచుతుంది. రావణుడు కూడా ఆ పాపను ఎంతో ప్రేమగా పెంచు తాడు. రాజాంతరంగికులు, అమాత్యులు ఆ పాప జాతకం, జన్మ నక్షత్రం, గ్రహాలు అన్నీ చూసి ఆ పాప జననం లంకకు చేటని ఆమెవల్ల తమ రాజ్యం నాశనమవుతుందని తెలుసుకుంటారు. అందుకు తగినట్లే పౌరుగురాజు ఆక్రమణలో లంకను స్వంతం చేసు కుంటాడు. ఆ సమయంలో రావణుడు పరారీలో ఉంటాడు. మండోదరికి తెలియకుండా ఆ పాపను అపహరించి భద్రుడు ద్వారా పాపను దూరంగా వదిలి రమ్మంటాడు. భద్రుడు మిథిలా నగరం పొలిమేరలో ఆ పాపను వదిలేస్తాడు. ఆ పాపే సీతాదేవి. ఆ విధంగా మండో దరి కుమార్తెను పోగొట్టుకుంటుంది. రావణుడు ఎంతో కష్టపడి మళ్లీ లంకను సొంతం చేసుకుంటాడు.

పెరిగి పెద్దదై స్వయం వరంలో రాముని వివాహమాడి అతనితో అడవికి వచ్చిన సీతను రావణుడు అపహరించి లంకలో అశోకవనంలో ఉంచినపుడు తన కూతురేనని తెలిసినా మండోదరి ఆమెను ఆమె భర్తవద్దే వదిలివేయమని

ఎక్కడైనా మన పాప సుఖంగా ఉంటే చాలని కోరుకుంటుంది. రావణుడు వినడు. లంకా దహన సమయంలో ఆమె తన చిన్న కుమారుడుని పోగొట్టుకుంటుంది. చివరికి యుద్ధంలో మేఘనాథుడు మరణిస్తాడు. మేఘనాథునితో పాటు రావణుడి అక్రమ సంతానమైన అతికాయుడ్ని కూడా మండోదరి తన కుమారుడిగానే భావిస్తుంది. అతికాయుడు కూడా యుద్ధంలో మరణిస్తాడు. రావణుడు లంకను ఎంతో నుందరంగా తీర్చిదిద్దుతాడు. అంతులేని సంపదను పొందుతాడు. ఇవేమీ మండోదరికి ఆనందాన్నివ్వలేదు. యుద్ధం వద్దని ఎంతగా నచ్చచెప్పినా భర్త వినలేదు. రాముడితో మనకీ శత్రుత్వం వద్దు అని

చెప్పినా భర్త వినడు. చివరకు రావణుడు కూడా మరణిస్తాడు. వానరుల వల్ల కూడా ఆమె ఎంతో అవమానం పొందుతుంది. సున్నిత మనస్సురాలైన ఈ స్త్రీకా ఇంతటి అవమానాలు?

“రాజ్యాలనేలినారు వేల వేల రాజులు చివరకు ఎవరుంచారు కులసతులకు గాజులు” అన్నారోకవి.

ఇక్కడ గాజులన్న మాటకు అర్థం స్త్రీ శీలం, సౌభాగ్యం, ఆమె వ్యక్తిత్వం.

ఒక రాక్షస రాజ్యంలో ఇలా పరాజితులైన వ్యక్తులెందరో?

శ్రీ ఆనంద నీలకంఠం గారి రచన అసురుడు. శ్రీమతి శాంతా సుందరిగారి అనువాద రచన చదివిన తరువాత నాకిది రాయాలనిపించింది. ఇటువంటి పుస్తకం నేనిన్నాళ్ళు చదవలేకపోయానా అనిపిం

చింది. అంతగా ఆకట్టుకుంది ఈ పుస్తకం. ఎక్కడైనా మనం విజేతల గుణగణాలు, తెలివితేటలు తెలుసుకుంటాం. వారినే ఆదర్శంగా భావిస్తాం. రామాయణంలో సీత పాత్ర ఉత్తమమైనది, మండోదరి పాత్ర ఉదాత్తమైనది.

సీత తన పిల్లలను రాముడికి అప్పగించి తనువుతో తన తల్లిని చేరుతుంది. కానీ మండోదరి అందరినీ పొగొట్టుకొని అనాధగా మిగిలింది. రాముడు రాజ్యాన్ని కూడా విభీషణుడికి అప్పగిస్తాడు. పురాణకాలంలో స్త్రీలు భర్తలకు ఏమాత్రం తీసిపోని ధైర్య సాహసాలు, వ్యక్తిత్వం, యుద్ధ విద్యలు అన్నీ తెలిసి ఉన్నా రాజు మరణానంతరం వారి జీవితాలు తెరమరుగునే తెల్లారిపోతాయి.

ఎబివిపికి భయపడ్డను

ధీల్లీ కాలేజీలో ఆందోళన చేస్తున్న విద్యార్థులపై ఎబివిపి చేసిన దాడిలో దాదాపు 20మంది విద్యార్థులు గాయపడిన విషయం తెలిసిందే. అదే రోజు సాయంత్రం గుర్మహర్ కౌర్ ఫేస్ బుక్ లో మెసేజ్ ను పోస్టు చేశారు. ఎబివిపికి భయపడేదిలేదని ఆమె అందులో పేర్కొన్నారు. ఆమాయక విద్యార్థులపై ఎబివిపి క్రూరమైన దాడి తనను కలచివేసిందని ఆమె తన ట్వీట్ లో పేర్కొన్నారు. ‘ఇది నిరసనకారులపై దాడి కాదు. ప్రతి ఒక్క భారతీయుడికీ ప్రియమైన ప్రజాస్వామ్య భావనపై జరిగిన దాడి. ఈ దేశంలో

పుట్టిన ప్రతి ఒక్క వ్యక్తి ఆదర్శాలు, నీతి ననియమాలు, స్వేచ్ఛ హక్కులపై జరిగిన దాడి’ అని ఆమె పేర్కొన్నారు. ‘మీరు విసిరిన రాళ్లయితే మాకు తగిలాయి. కానీ, మా ఆలోచనలను గాయపరచలేవు’ అని ఆమె తెలిపారు. గుర్మహర్ కౌర్ ఈ మెసేజ్ ను పోస్టు చేసిన వెంటనే వేలాది మంది ఆమె పోస్టును షేర్ చేశారు. ఇదే సందేశంతో వారి ఫోటోలను కూడా పెట్టి అనేక మంది మద్దతు పలికారు. దీనిపై ఎబివిపి నుంచి వేధింపులూ అదే స్థాయిలో వచ్చాయి. వాళ్ల నాన్న ఎందుకు చనిపోయాడో ఆమెకు సరిగా అర్థం కాలేదని ఒకరు, ఆమెను కూడా దేశద్రోహిగా ముద్రవేస్తూ మరొకరు ఫేస్ బుక్ లో పోస్టులు పంపారు. తనపై అత్యాచారానికి పాల్పడతామంటూ ఎబివిపి సభ్యుల నుంచి బెదిరింపు మెసేజ్ లు వస్తున్నాయని గుర్మహర్ పోలీసులకు ఫిర్యాదు చేశారు. గుర్మహర్ కౌర్ ను బెదిరించిన వారిపై వెంటనే ఎఫ్ ఐఆర్ నమోదు చేయాలని ధీల్లీ మహిళా కమిషన్ (డిసిడబ్ల్యూ) పోలీసులకు లేఖ రాసింది.

సినిమా రివ్యూ

జగదేకసుందరి క్లియోపాత్ర

- డా॥దుట్టా శమంతరమణి

1963వ సంవత్సరంలో 20వ శతాబ్దంలో నిర్మించిన 248 నిమిషాల నిడివిగల ఈ సినిమా చూడటమంటే చరిత్ర పుటలను త్రిప్పడమే.. అత్యంత భారీ సెట్టింగులు, భారీ తారాగణంతో నిర్మించిన క్లియోపాత్ర సినిమాలో ప్రధాన పాత్రధారిణి ఎలిజబెత్ టేలర్ గా ప్రపంచానికి పరిచయమైన “డేమ్ ఎలిజబెత్ రోడ్ మండ్ టేలర్” జీవితం మీడియాకు అత్యంత ప్రియమైన అంశం. ఎనిమిది పెళ్లిళ్లు చేసుకున్న నటీమణిగా ప్రపంచ మీడియా పదేపదే ప్రస్తావించింది. కానీ సినీప్రపంచపు తళుకులకు దూరంగా, మానవతా హృదయంలో హెచ్.ఐ.వి, ఎయిడ్స్ బాధితుల కోసం ఆమె చేసిన కృషికి అంత ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు. 1985 లోనే అమెరికన్ ఫౌండేషన్ ఫర్ ఎయిడ్స్ రిసెర్చ్ లో సహ వ్యవస్థాపకురాలిగా వ్యవహరించడమే గాక 1991లో తాను సంపాదించిన భారీ పారితోషికాలతో శాశ్వత నిధిని ఏర్పరచి ఎయిడ్స్ పేషెంట్ల కోసం వ్యక్తిగత చెల్లింపులు, పరిశోధనల కోసం అత్యధిక మొత్తాలు కేటాయిస్తున్న పారదర్శక సంస్థ ఎలిజబెత్ టేలర్ ఎయిడ్స్ ఫౌండేషన్.

2011 మార్చి 23న తన 79వ ఏట మరణించిన ఆ మానవతా వాది స్ఫుటికి నివాళిగా ఈనెల సినీ సమీక్ష “క్లియోపాత్ర” పై...

15వ శతాబ్దంలో ఈజిప్టును పరిపాలించిన క్లియోపాత్ర - టాలమీ

వంశానిక చెందినవారు. 40 సం॥ల వయసులో నలుగురి బిడ్డల తల్లిగా చరిత్రకారులు ఎవ్వరూ ఊహించలేనంత రాజనంగా మరిణించిన జగదేకసుందరి. శారీరక బలం కన్నా బుద్ధిబలం, కుట్రలు, కుయుక్తులు, ద్వేషాలకన్నా ప్రేమ గొప్పదని రాజవంశీ యులకు రాజ్యకాంక్ష, రాజ్య విస్తరణ బలీయంగా లేనట్లయితే వారు చరిత్రలో శాశ్వతంగా నిలవలేరని ప్రగాఢంగా విశ్వసించి జీవిత కాలంలో కత్తివట్టకుండానే ఈజిప్టును రెండు దశాబ్దాలు రోమన్

ఆధిపత్యాన్ని పరోక్షంగా అంగీకరిస్తూనే సంపదకోసం జీవితకాలం టాలమీ వంశీయుల కోశాగారంపై ఆధారపడే విధంగా రాజ్యాన్ని సుభిక్షంగా వుంచి, ఈజిప్టు వాసులందరూ యుద్ధభయం లేకుండా ప్రపంచ వాణిజ్య వ్యవసాయ రంగాలలో తమదైన శైలిలో రాణించే విధంగా దేశాన్ని పాలించిన పరిపాలనా దక్షురాలు. ప్రియురాలిగా అత్యంత ఆనందాన్ని పొందిన స్త్రీ. బిడ్డలపట్ల బాధ్యత పూర్తిగా నిర్వర్తించలేకపోయిన ఆవేదనతోను, సవతి అక్టోవియా తన సంతానాన్ని ప్రేమతో పెంచుతుందన్న ఆశతోను, పరాజితయై రోమన్లకు పట్టుబడక అత్యంత రాజనంతో ఏ సింహాసనంపై ఏ కిరీటం నీడలో పాలించిందో అదే సింహాసనంపై

సర్వాభరణ భూషితయై శవం రూపం చిద్రమవనివ్వని “మిన్నాగు” సహాయంతో ఆత్మహత్య చేసుకొని ఈజిప్టు ప్రజల గుండెల్లోను ప్రపంచ చరిత్రలోను స్థానాన్ని నుస్థిరం చేసుకున్న అభిమానవతి.

ఒంటరి స్త్రీగా జీవితపోరాటం, హృదయావేశాలు, రాజ్యపాలన సంయమనం చేసుకుంటూ బ్రతికిన ఈమె వ్యక్తిత్వం నైతిక విలువలు స్త్రీలకే అని నవ్వే సాంప్రదాయవాదులకు నచ్చకపోవచ్చు.

కథాంశం: రోమన్ సామ్రాజ్యానికి అప్పుపడి అక్కడే తలదాచుకున్న ఔలటస్ టాలమీ బిడ్డలు బైరినస్, క్లియోపాత్ర, పెద్దటాలమీ, బుల్లిటాలమీ. రాజవంశం రక్తం కలుషితం కాకూడదన్న ఈజిప్టు

దేశాచారాల ప్రకారం తమ్ముడిని వివాహమాడి అతని మరణానంతరం మరొకరిని వివాహమాడి భైరినన్ పాలన సాగిస్తూ ఉంటుంది. రాజగురువు, ఆయాల సంరక్షణలో ఎదుగుతున్న 14 సం॥ల క్లియోపాత్రకు చరిత్ర చెబుతున్న గురువు పాఠాల్లోని సత్యాలు తమ వంశ చరిత్రేనా? అన్న సందేహం కలిగి, గురువుని ప్రశ్నించగా, అవునన్న సమాధానం లభిస్తుంది.

నాటినుండి ప్రాణభయంతో వణికిపోతూ కాలాన్ని గడుపుతుంది. తండ్రి తిరిగి స్వదేశానికి రావడం, పెద్ద కుమార్తెను నరికి... సింహాసనాన్ని ఆక్రమించడం, 17వ యేట వంశాచారం ప్రకారం క్లియోపాత్ర తనకన్నా 10 సం॥ల చిన్నవాడైన తమ్ముడిని వివాహమాడటం జరుగుతుంది. సింహాసనం, రాజ్యం పంచుకున్నా, దాంపత్యానికి అంగీకరించదు. అనివార్య పరిస్థితుల్లో కొద్దిపాటి సైన్యం, ధనం, ఆయా, రాజగురువులతో దేశం విడిచి పారిపోతుంది. భర్త టాలమీ ఎన్ని రాయబారాలు పంపినా, స్వదేశానికి తిరిగిరాదు. భర్తగా అతన్ని స్వీకరించదు.

అదే సమయంలో రోమ్ లో పాంపేకు ప్రపంచ ప్రఖ్యాత యోధుడు సీజర్ కు యుద్ధం జరిగి రాచరికం అంతరించి, సర్వసభ్య కూటమితో పాలన ప్రారంభమవుతుంది. యుద్ధోత్సాహంతో ప్రపంచంపై దండయాత్రకు ఉపక్రమించి సీజర్ గెలిచిన దేశాలు రోమ్ కు కలుపుతూ... ఈజిప్టులో క్లియోపాత్ర, టాలమీల దాంపత్యాన్ని నరిదిద్ది

పూర్వంలాగానే ఈజిప్టు ని రోమ్ కి సామంత రాజ్యంగా ఉంచాలని భావించి క్లియోపాత్రను ఈజిప్టు కు రమ్మని కబురం పుతాడు.

రాజ్యకాంక్ష, వివాహం పట్ల అయిష్టత, సీజర్ యోధత్వం, స్త్రీలోలుడైన అతని బలహీనత తెలుసు కున్న ఆమె ఒక బానిస సహాయంతో తివాచీలో దాగి, టాలమీ రాజ ప్రాసాదంలో అతిధిగా వున్న సీజర్ ని చేరుకొని తన కన్యత్వాన్ని అర్పిస్తుంది. ప్రాపంచిక అవసరాలతో పరస్పరం చేరువైన - వారిరువురు వయోబేధం మరచి, ప్రేయసీ ప్రియు లౌతారు. రాజనీతిజ్ఞత, యుద్ధకౌశలం, సీజర్ సాంగత్యంలో నేర్చుకొన్న ఆమె యుద్ధరంగంలోను సీజర్ తోనే ఉండిపోయి మగ సంతానం లేదన్న సీజర్ పై నింద చెరిపివేస్తూ తల్లి అవుతుంది. తల్లి బలవంతం మీద తన 17వ యేట ప్రాణరక్షణకు ఇండియా చేరుకొని, మరల అక్టోవియన్ కి పట్టుబడి నరకబడిన సీజర్ క్లియోపాత్ర రాణి తొలిసంతానం.

టాలమీకి మరణశిక్ష విధించి ఈజిప్టుకు మహారాణిగా క్లియోపాత్రను ప్రకటించి టాలమీల వద్ద అపరమిత ధనరాశులు సంపాదించి రోమ్ చేరుతాడు సీజర్. రెండు సంవత్సరాల తరువాత అతని ఆహ్వానంపై తన బిడ్డతో రోమ్ చేరిన ఆమెకు అత్యంత ఘన

4 సం॥లు రోమ్ లో వుండిపోయిన ఆమె సీజర్ పట్ల సర్వసభ్యుల వ్యతిరేకత, అతని మరణాన్ని కూడా తిలకిస్తుంది. కుట్ర తెలియని సీజర్, పై రొమ్ముపై ఎటువంటి ఆచ్ఛాదన లేకుండా ఉంటాడు ఆ రోజు. ఓ దాసీ ద్వారా తనకు పుట్టిన బ్రూటస్ కూడా కత్తితో తనపై దాడిచేయడం చూసిన సీజర్ 'యూ టూ బ్రూటస్' అంటాడు. అదే ప్రపంచ నాటక చరిత్రలో అత్యద్భుతమైన డైలాగ్, నిర్వేదంతో, ప్రపంచంపట్ల అసహ్యంతో అంతటి యోధుడు నేలకొరుగుతాడు.

స్వాగతం లభిస్తుంది. రాజ ప్రాసాదం విడిదిలో వున్న ఆమెకు రోమ్ పాలనాధికారులు, సీజర్ మేనల్లుడు అక్టోవియన్... సీజర్ కి అత్యంత ఆప్తుడు, 14 సం॥ల క్లియోపాత్ర మనస్సులో తొలిప్రేమ సౌరభాన్ని వ్యాపింపచేసిన మార్క్ ఆంటోని పరిచయం అవుతారు. 4 సం॥లు రోమ్ లో వుండిపోయిన ఆమె సీజర్ పట్ల సర్వసభ్యుల వ్యతిరేకత, అతని మరణాన్ని కూడా తిలకిస్తుంది.

కుట్ర తెలియని సీజర్, పై రొమ్ముపై ఎటువంటి ఆచ్ఛాదన లేకుండా ఉంటాడు ఆ రోజు. ఓ దాసీ ద్వారా తనకు పుట్టిన బ్రూటస్ కూడా కత్తితో తనపై దాడిచేయడం చూసిన సీజర్ 'యూ టూ బ్రూటస్' అంటాడు. అదే ప్రపంచ నాటక చరిత్రలో అత్యద్భుతమైన డైలాగ్, నిర్వేదంతో, ప్రపంచంపట్ల అసహ్యంతో అంతటి యోధుడు నేలకొరుగుతాడు. సీజర్ వీలునామాలో తన వారసుడిగా మేనల్లుడు అక్టోవియన్ ను ప్రకటించి, ఆస్తి మొత్తం రోమన్ సామ్రాజ్యానికి, ధనం వ్యక్తికి 300 బంగారు నాణెములు చొప్పున ప్రజానీకానికి పంచమని వుంటుంది.

(మిగతా తరువాతి సంచికలో)

కేస్ స్టడీ

నీ హక్కు వదులుకోకు

-కె.శారద

మధ్యాహ్నం 2 గంటలకు ఫోను అదేపనిగా మోగుతోంది. ఏదో తెలియని నంబరు నుండి మాట్లాడుతున్నారు. అమ్మా! నా పేరు రవేష్. రాజమండ్రిలో పనిచేస్తున్నా. నా మేనకోడలి కాపురం గురించి మీతో మాట్లాడాలి. 'ప్రజాశక్తి' పేపర్‌లో మీ ట్రస్టు గురించి చదివి ఫోన్ చేస్తున్నా అన్నారు. ఏ సమస్య అయినా ఆమెను తీసుకురండి ఆమె ద్వారా విని ఏం చేయాలో ఆలోచిద్దామని చెప్పా. తరువాత వారం ఆయన, ఆయన మేనకోడలు విమల, ఆమె తల్లి లీగల్ సెల్‌కు వచ్చారు. మేడమ్ మా మేనకోడలు.. మనమందరం ఆమెకు న్యాయం చెయ్యాలి. మీరు ఈమెకు ధైర్యం చెప్పి ఏం చేయాలో ఆలోచించండి అని చెప్పారు. 'మీ సమస్య ఏమిటమ్మా' అని అడిగారు 'ఐదవ' బాధ్యులు. ఆమె ఒక్కసారిగా బోరుమని ఏడ్చింది. ఆమెను ఓదార్చాక నెమ్మదిపడి చెప్పింది. ఆమె భర్త ఏ పనీ చెయ్యడు. విపరీతంగా తాగుతాడు. సంపాదన లేదు. ఇదివరకు వ్యవసాయం చేసేవాడు. తరువాత ఆ పొలం అమ్మేశాడు. అతనికి ఒక తమ్ముడున్నాడు. అతను పని చేసుకుని చక్కగా జీవిస్తున్నాడు. భార్య పిల్లల్ని, తల్లిని అతనే చూసుకుంటాడు. అందరూ కలిసే ఉంటారు. కానీ అన్నగారి ప్రవర్తనకి విసిగిపోయి తల్లి, తమ్ముడు

బాధ్యత తెలుస్తుందని వేరే కాపురం పెట్టించారు. అత్తగారు మధ్యాహ్నం భోజనపథకంలో స్కూల్లో పనిచేస్తుంది.

విమలకు ఇద్దరు ఆడపిల్లలు. పెద్దపాప పద్ తరగతి, చిన్నపాప ఏడో

తరగతి చదువుతున్నారు. పెద్దపాప చదువు ఖర్చు అత్తగారు చూసుకుంటోంది. చిన్నపాపని విమలే చదివించుకుంటోంది. వాళ్ల చదువులకు ఆటంకం లేకుండా హాస్టల్లో ఉంచారు. అత్తగారి ఉద్యోగ బాధ్యతలో విమల సహాయం చేస్తుంది. కుటుంబ బాధ్యతలు చూసుకుంటూనే టైలరింగ్ చేస్తోంది. చిన్న పిల్లల తినుబండారాలు, టిఫిన్లు చేసి సేల్ చేస్తుంది. అంత కష్టపడ్డా భర్త తాగుడు వల్ల ఏ డబ్బూ మిగలదు. భర్త ఆమెనెప్పుడూ తిట్టటం, కొట్టటం - ప్రేమగా మాట్లాడడు. అత్తగారు ఆమెను ప్రేమగా చూస్తుంది. అడపా, దడపా డబ్బు సర్దుతుంది. విమలకు

కొద్దిగా బంగారు నగలు కూడా కొని ఇచ్చింది. కానీ తన తల్లి, అత్తవారిచ్చిన నగలతో పాటు పిల్లల నగలు కూడా అమ్మేసి తాగేశాడు. ఎవరూ అతన్ని మంచి మార్గంలోకి తీసుకురాలేక పోతున్నారు. పది సంవత్సరాలుగా తన పరిస్థితిని తల్లికి

తెలియకుండా దాచింది. ఎందుకంటే

తన తల్లితో పాటు, తన అక్క కూడా భర్త చనిపోతే చిన్న ఉద్యోగం చేస్తూ తల్లి దగ్గరే ఉంటోంది. తమ్ముడు ఆరోగ్యం అంతంత మాత్రం. ఈ పరిస్థితిలో తల్లిని బాధపెట్టటం ఆమెకు ఇష్టం లేదు.

తల్లి తనకిచ్చిన కొద్దిపాటి పొలం అమ్మి ట్రాక్టరు కొన్నాడు భర్త. వ్యవసాయం మానేశాక దాన్ని అమ్మేస్తానంటున్నాడు. ట్రాక్టరు అమ్మితే చిల్లి గవ్వ లేనట్లే లెక్క. ఈ పరిస్థితిలో భర్తను ఎదిరిస్తే ఆమెను బాగా కొట్టాడు. విధిలేని పరిస్థితిలో ఆమె తల్లి దగ్గరకు వెళ్లి తన పరిస్థితి చెప్పింది. ఆమె తల్లి, మేనమామలు, పిన తండ్రి ఆమెను తిరిగి భర్త దగ్గరకు పంపడానికి ఇష్టపడలేదు. ఇది జరిగి మూడు నెలలు అవుతుంది. ఇదమ్మా నా పరిస్థితి. ఆడపిల్లల చదువులు, పెళ్లిళ్లు ఎలా చేయాలో తలచుకుంటే తనకు నిద్ర పట్టదని చెప్పింది.

విమలా! నీలో కష్టించి పనిచేసే మనస్తత్వం ఉంది. అది చాలు బతకడానికి. ఏ సమస్యకైనా పరిష్కార మార్గముంటుంది.

నువ్వు ధైర్యం పోగొట్టుకోవద్దు. ఎలాగైనా నీ సమస్యను పరిష్కరిద్దాం అని చెప్పారు 'ఐదవ' బాధ్యులు. ఆమె భర్తకు లెటర్ పంపారు. రెండు వారాలైనా రాలేదు. ఫోన్ చేశారు. నేను ఎక్కడికీ రాను, విమలనే ఇక్కడికి వచ్చి తన సమస్య ఏమిటో చెప్పమనండి అని అన్నాడు. విమల, ఆమె తల్లి అక్కడికి వెళ్లడానికి ఇష్టపడలేదు. ట్రాక్టరు అమ్మి తన అప్పులు తీర్చుకుని మిగిలించి విమలకి ఇస్తానని ఫోన్లో చెప్పాడు. అయినా ఒప్పుకోలేదు. పిల్లల పెళ్లి చేసేద్దామని అత్తగారు కూడా చెప్పారు.

నా పిల్లల్ని మంచి ఉద్యోగాలు వచ్చేదాకా చదివిస్తాను, చిన్నవయసులోనే వివాహాలు చేసి వారి జీవితాలు పాడుచేయను, నా జీవితం ఎలాగూ నాశనం అయింది. ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకున్నాకే పెళ్లి చేస్తా. నా భర్త నుండి పిల్లలకు కొంత ఆస్తి రాయించండి. మా అత్త గారి తదనంతరం అయినా చెందేలా రాయమనండి. ఆయనపై ఆర్థికంగా ఆధారపడే పడే పరిస్థితి నా పిల్లలకొద్దు.

దానికోసం నేనెంత కష్టమైనా భరిస్తా. మీ సహకారంతో నా ఆశలు తీర్చుకుంటా అని విమల స్పష్టం చేసింది. ఆమె భర్తతో మాట్లాడటానికి వారి ఊరిలో ఉన్న 'ఐదవ' సభ్యులు, ఆమె తల్లిని, ఆమెను తీసుకుని

మేమంతా కలిసి ఉండటమే మాకిష్టం అన్నారు.

విమలా! నీ పిల్లలు పెద్దవారయ్యారు. ఎంతో ఆలోచించి మాట్లాడుతున్నారు. వారికి తండ్రి, చిన్నాన్న, నానమ్మ తోడు కావాలి. నీ మీద ఎంత ప్రేమ ఉన్నా, మీ ముగ్గురినీ సాకే ధనం మీ అమ్మ దగ్గర లేదు. కనుక నువ్వుకూడా ఒక్కసారి ఆలోచించు, మీ కుటుంబ సభ్యులందరితో మాట్లాడి మీ ఇంటికి వెళ్లడానికి ప్రయత్నించు. వాళ్ల వైపు నుండి మీకు న్యాయం జరుగుతుందని

నా పిల్లల్ని మంచి ఉద్యోగాలు వచ్చేదాకా చదివిస్తాను, చిన్నవయసులోనే వివాహాలు చేసి వారి జీవితాలు పాడుచేయను. నా జీవితం ఎలాగూ నాశనం అయింది. ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకున్నాకే పెళ్లి చేస్తా.

అది నీ ఇల్లు, నీ పిల్లలు, నీ ఇంటి నుండి వచ్చేయడం నీవు చేసిన పొరపాటు. నీ హక్కు వదులుకోకూడదు. ఇల్లు వదిలి ఎందుకు రావాలి? నువ్వు నీ ఇంటిలోనే ఉండు.

ఆమెను విమల భర్తను, అత్తను, మరిదిని ఆ ఊరి పెద్ద మనుషుల వద్దకు పిలిచి మాట్లాడారు. అత్తగారు, మరిది కూడా విమలకు మద్దతు తెలిపి, ఆమెకు అన్యాయం జరగకూడదని చెప్పారు. భర్త మాత్రం నా తప్పేమి లేదు. ఆమె వెళ్లిపోయిందన్నాడు. పిల్లలు కూడా ఇప్పుడు మాకు పరీక్షలు జరుగుతున్నాయి. ఈ టైమ్లో బయటకు రావటానికి మా స్కూల్లో పర్మిషన్ ఇవ్వరు. పరీక్షలయ్యాక అమ్మా, నాన్న, నానమ్మ, మేము కూర్చుని మాట్లాడుకుంటాం.

నమ్ముతున్నాం.

విమలా అది నీ ఇల్లు, నీ పిల్లలు, నీ ఇంటి నుండి వచ్చేయడం నీవు చేసిన పొరపాటు. నీ హక్కు వదులుకోకూడదు. ఇల్లు వదిలి ఎందుకు రావాలి? నువ్వు నీ ఇంటిలోనే ఉండు. మూడు, నాలుగేళ్లలో పిల్లలు చేతికందివస్తారు. వాళ్లే నీకు కొండంత అండ. ఆ ధైర్యంతో, ఆశతో నువ్వు నీ జీవితాన్ని అందంగా మలచుకోవడం నీ చేతుల్లోనే ఉందని చెప్పారు 'ఐదవ'బాధ్యులు.

హైకూలు

జీవితంలో ఎప్పుడూ

ఎవరినీ పనికిరాని వారిగా

పరిగణించవద్దు ఎందుకంటే

చెడిపోయిన గడియారం

కూడా రోజుకు రెండుసార్లు

సరైన సమయం సూచిస్తుంది

ఎప్పుడూ ఇతరుల తప్పులను

అన్వేషించే వ్యక్తి

పుష్పాల పరిమళాలను వదిలి

పుండు మీద వాలే ఈగ లాంటి వాడు

పేదరికం దరిచేరినప్పుడు

ఆప్త మిత్రులు కూడా

దూరమౌతారు అదే

ధనవంతులైనప్పుడు

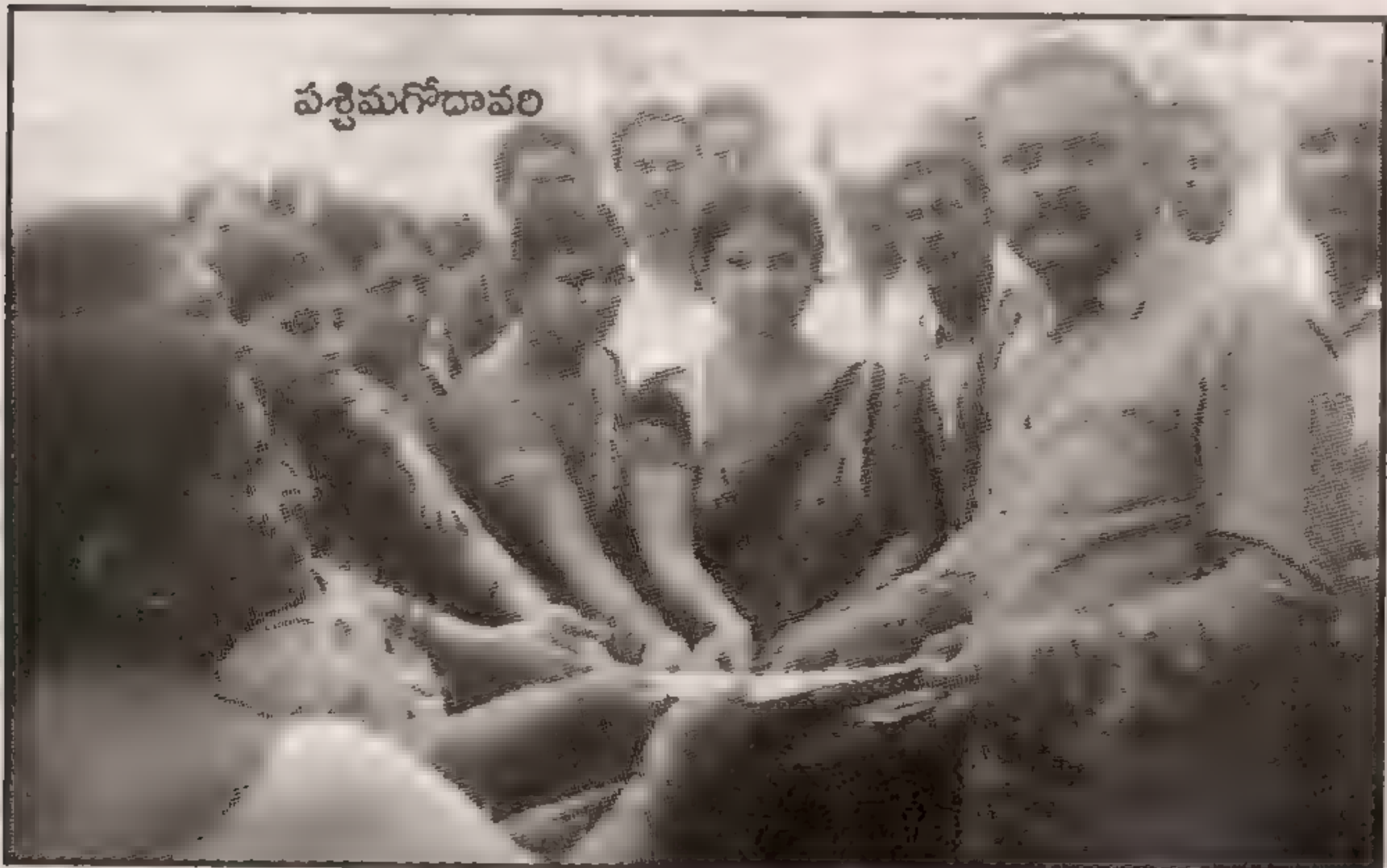
తెలియని వారు కూడా

మిత్రులవుతారు

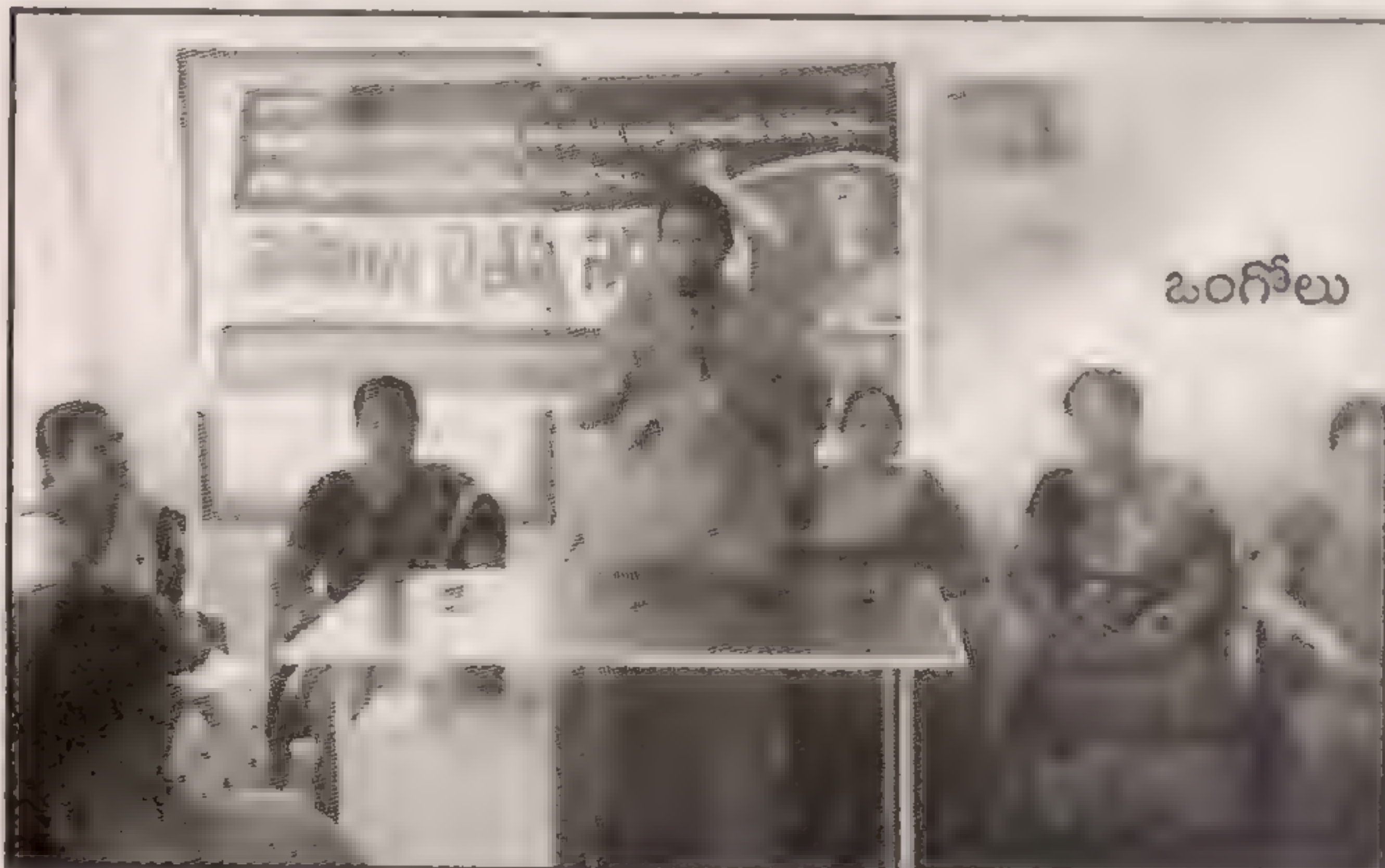
ఉద్యమాల బాటలో..

రహదారులపై ఉన్న మద్యం షాపులను రద్దుచేయాలని కోరుతూ:- మద్యం పైన విజయనగరంలో మూడు వార్డుల్లో 100

మందితో మీటింగ్ జరిపి 1000 కరపత్రాలు పంచారు. రహదారులపైన మద్యం దుకాణాలు రద్దుచేయాలని 15 చోట్ల 100 పోస్ట్ కార్డులపై 1100ల సంతకాలు సేకరించి ముఖ్యమంత్రికి పంపారు. బొబ్బిలిలో మద్యం షాపు ఎత్తివేయించాలని 100 మందితో ర్యాలీ జరిగింది. సీతా నగరంలో మద్యం షాపు ఎత్తివేయాలని కలెక్టర్ ఆఫీసువద్ద ధర్నా జరిగింది. బడ్డెట్ పైన అవగాహన కొరకు 20 స్టడీ సర్కిల్స్ జరిగాయి. బొబ్బిలి, కొమటపల్లిలో మద్యం షాపులు ఎత్తివేయాలని 30 మందితో ధర్నా చేసి 500 కరపత్రాలు పంచాము. విశాఖ సిటీలో రహదారులపై మద్యం దుకాణాలు ఎత్తివేయాలని 700 కార్డులపై 4000 వేల సంతకాలు సేకరించారు. తూర్పు

సబ్ కలెక్టర్ కి మెమోరాండం ఇచ్చారు. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో రహదారులపై మద్యం షాపులు ఎత్తివేయాలని ముఖ్యంగా తణుకులో చిమటం గ్రామంలో పెట్టబోయే మద్యం షాపును నివారించాలని ఉండ్రాజవరం మండలంలో పిటిషన్ పెట్టారు. 60 మందితో కలిసి ధర్నా చేసి పోలీస్ స్టేషన్ కు వచ్చి ఎస్.ఐ కి పిటిషన్ ఇచ్చారు. అక్కడి నుండి ఎక్సైజ్ ఆఫీసుకు వచ్చి అక్కడా పిటిషన్ ఇచ్చారు. ఈ షాపు ఉగాది రోజు ప్రారంభం చెయ్యనున్నారు. ఈ షాపు ప్రారంభోత్సవం జరగకుండా చూడాలని అక్కడి మహిళలందరికీ బొట్టు పెట్టి ఆహ్వానించారు. ఉగాది రోజు అక్కడే ఉగాది పచ్చడి చేసి షాపు ఓపెనింగ్ కు వచ్చిన వాళ్లందరికీ పంచారు. సంతకాల సేకరణ చేసారు. ఉగాది రోజు పంచాయితీ ఆఫీసు ముట్టడి చేసి

పంచాయతీ తీర్మానం చేయమని డిమాండ్ చేశారు. మోర్తాలో బెల్టు షాపులుతీసి వేయమని ధర్నా చేసి పిటిషన్ సమర్పించారు. తిరువూరులో మద్యం షాపులు ఎత్తివేయాలని 50 కార్డులపై సంతకాలు సేకరణ జరిగింది. జగ్గయ్యపేట నూజీవీడులో కూడా సంతకాల సేకరణ జరిగింది. కర్నూలులో రహదారులపై మద్యం దుకాణాలను రద్దు చేయాలని 170 మందితో కార్యక్రమం చేశారు. అనంతపురంలో రహదారులపై మద్యం దుకాణాలు రద్దు చేయాలని మూడు ఏరియాలలో పోస్ట్ కార్డ్ క్యాంపెయిన్ నిర్వహించారు. అనంతపురంలో ద్వారా మరియు ఇతర మహిళలతో 2 వేల మందితో సంతకాలు చేయించి పోస్ట్ కార్డ్ లకి అటాచ్ చేసి స్పీడ్ పోస్ట్ చేశారు. గుంటుపల్లిలో 50 మందితో మరియు గుత్తిలో 50 మందితో ఈ కార్యక్రమాన్ని చేశారు.

మంచినీటి సమస్యపై:- విజయనగరంలో మంచినీటి సమస్యపై

గోదావరి జిల్లాలో రహదారులపై మద్యం షాపులు మూసివేయాలని సంతకాల సేకరణ చేశారు. 27వ తేదీన నివాస ప్రదేశాలలో మద్యం షాపులు పెడుతుంటే అక్కడ వారిచే సంతకాలు చేయించి

3 వార్డులలో ధర్మా చేసి 75 మందితో కలెక్టర్ ఆఫీసుకు వెళ్లి పిటీషన్ పెట్టాము. విశాఖ జిల్లాలో మంచినీటి సమస్యపై సమావేశం జరిగింది. 20 మంది హాజరైయ్యారు. కర్నూలులో మంచినీటి సమస్యపై వంద

అందరూ పాల్గొన్నారు. ప్రకాశం జిల్లాలో ఎం.ఎల్.సీ ఎన్నికల ప్రచారం నిర్వహించారు. అనంతపురంలో ఎం.ఎల్.సీ ఎన్నికలకు మద్దతుగా శ్రామిక మహిళా సంఘం మరియు ఐదవ చర్చా వేదిక జరిపారు. శ్రీకాకుళం, విజయనగరం, నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప, కర్నూలు, జిల్లాలో కార్యకర్తలందరూ ఎన్నికల ప్రచారంలో పాల్గొన్నారు.

మందితో కమీషనర్ కు మెమోరాండం ఇచ్చారు.

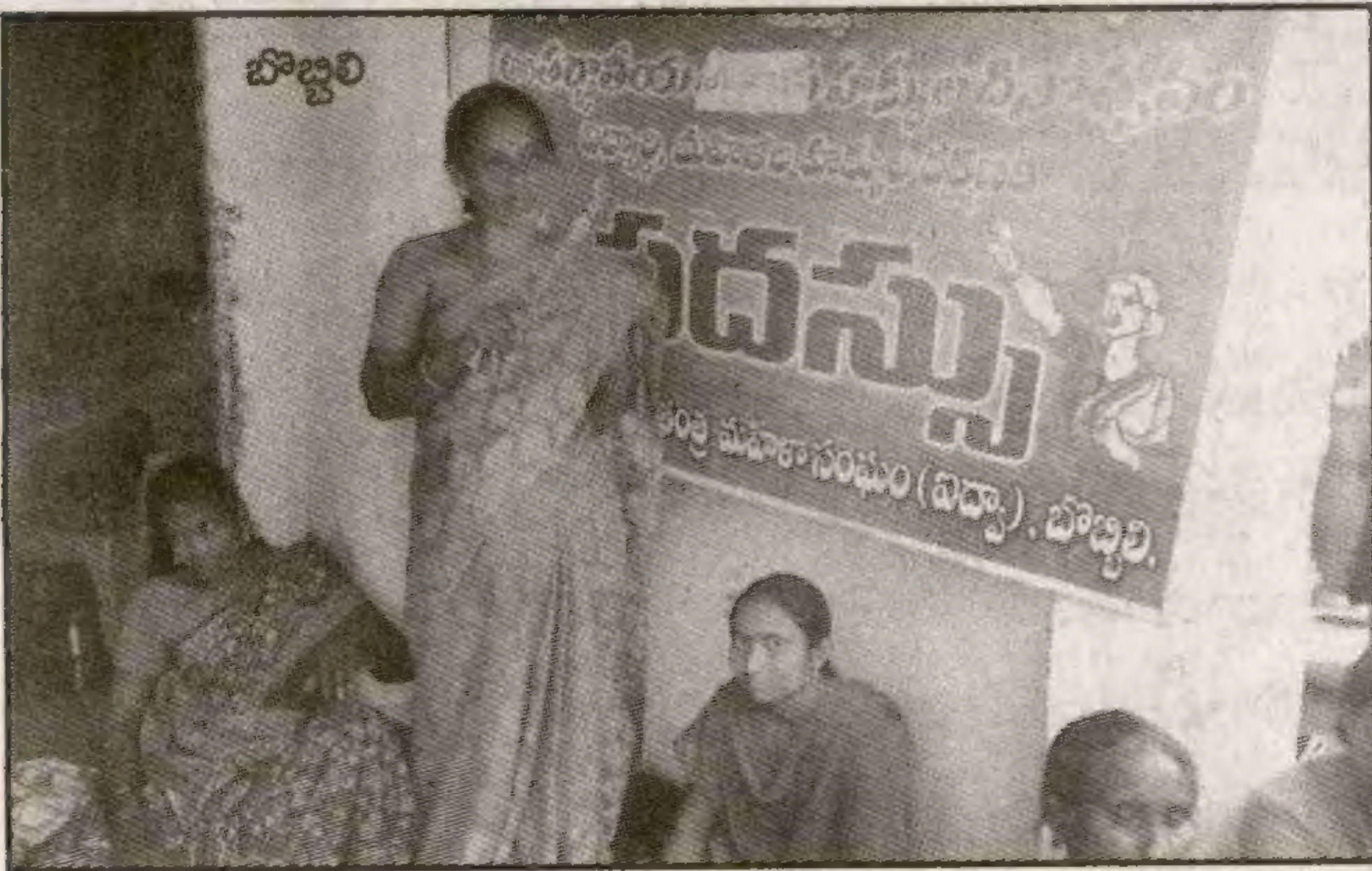
మార్చి 8 అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా:- విశాఖ జిల్లాలో మార్చి 8 మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా పరవాడ, నర్సీ పట్నం, తగరపువలస శ్రీకృష్ణ కాలేజీలో సదస్సు జరిపాము. యు.టి.ఎఫ్ టీచర్స్, ఐదవ కలిసి సమిష్టిగా 150 మంది పాల్గొన్నారు. పరవాడ, పి.హెచ్.సిలో 50 మంది ఆషా వర్మర్స్ ఎ.ఎన్.ఎం లతో కలిసి సదస్సు జరిపారు. పాడేరులో 40 మంది గిరిజనులతో సదస్సు జరిపారు. ధింసా నాట్యం చేశారు. తూర్పు గోదావరిలో మార్చి 8 మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా ప్రజాశక్తి

స్థానిక సమస్యలు:- మార్చి 25న కొత్తకోటలో ఉపాధి కూలీలకు పని కల్పించాలని కోరుతూ సమావేశం జరిపారు. నర్సీపట్నంలో పన్నుల బాధిత సంఘం వారు చేసే ధర్మాకి ఐదవ మద్దతు తెలియచేసింది. విజయవాడలో ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్ర శంకుస్థాపన చేసి చాలా రోజులయింది. అయినా ఆ హాస్పిటల్ నిర్మాణం పూర్తి చేయలేదు. వార్డులో హాస్పిటల్ నిర్మాణం పూర్తి చేసి వైద్యం మొదలు పెట్టాలని వన్ టౌన్ లో ధర్మా జరిగింది.

వర్ధంతి సభలు:- కర్నూలులో రమణమ్మగారి వర్ధంతి సందర్భంగా సభ నిర్వహించారు.

ఉగాది సందర్భంగా:- అనంతపురం మరియు కృష్ణా జిల్లాలో

సిబ్బంది మరియు ఐదవ రాజమండ్రి మహిళలతో కలిసి సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు చేశారు. అనంతపురంలో మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా 50% రిజర్వేషన్ పై చర్చా వేదిక జరిగింది. టీచర్స్, లెక్చరర్స్, ఎల్.ఐ.సి ఉద్యోగులు, మహిళలు హాజరైనారు.

ఎం.ఎల్.సీ ఎన్నికల ప్రచారం:- విశాఖ సిటీలో పి.డి.ఎఫ్ కి మద్దతుగా ఎమ్మెల్సీ ఎన్నికల్లో ప్రచారానికై ఐదవ కార్యకర్తలు

ఉగాది కవి సమ్మేళనం జరిపారు. కవులు, రచయితలు ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నారు.

**అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవ
శుభాకాంక్షలతో..**

**ఆర్.వి.కె.కె. రంగారావు
(బేతనాయన) గారు**

బొబ్బలి, విజయనగరం

సెల్ : 9676536666

ఉదయంగారి వర్ధంతి సందర్భంగా చలివేంద్రం ప్రారంభం

జాతీయ మహిళా కమిషన్ కు మొమోరాండం ఇస్తున్న బృందాకరత్, పుణ్యవతి

ప.గో.జిల్లాలో మద్యం పాపులను రద్దు చేయాలని ధర్మా

ఆక్వా మెగా ఫుడ్ నిర్మాణాన్ని ఆపివేయాలని ఆందోళన

బొబ్బిలిలో మద్యం పాపులు రద్దు చేయాలని ప్రజాసంఘాల రక్తావళి

కాకినాడ పోస్ట్ కార్డ్ క్యాంపెయిన్

విశాఖ పోస్ట్ కార్డ్ క్యాంపెయిన్

అనంతపురంలో పోస్ట్ కార్డ్ క్యాంపెయిన్

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	Cmvo/A157
పుస్తకం పేరు	బెల్లన్ మానసి
తారీఖు	21/08/2021
మొదట అర్హ	Yes
వెనుక అర్హ	Yes
మొత్తం పేజీలు	41
పెద్ద సైజు పేజీలు	No
భాగం పేజీలు	No
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Mandini
పేజీలు విడదీసినది	Mandini
స్కాన్ చేసినది	Sandhya
పరీక్ష చేసినది	AMRUTHA
పేజీలు పరిచూసినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యబడి	
తప్పులు	No
పరిస్థితి	Good